

TÜRKİYE – PKK BARIŞ SÜRECİ

İZLEME RAPORU

1 Ekim 2024 – 1 Temmuz 2026

10 Temmuz, 2026

HAZIRLAYAN: Cuma Çiçek

TASARIM: Iğın Fidan

ADRES: İnsan Hakları Derneği

Necatibey Caddesi, No: 82 / 11-12 (6. Kat)

Demirtepe/ANKARA

E-Posta: posta@ihd.org.tr

Telefon: 0312 230 35 67-68-69

Faks: 0312 230 17 07

İçindekiler

Önsöz _____	5
Yönetici Özeti _____	13
Executive Summary _____	19
Giriş _____	25
1 Sürecin Ana Dönemleri ve Akışı: Neler Oldu? _____	33
1.1. Başlangıç ve Kamuoyunun Hazırlanması Dönemi _____	34
1.2. Çağrı, Fesih ve Silahsızlanma Dönemi _____	48
1.3. Meclis ve Komisyon Raporu Dönemi _____	70
1.4. Duraklama, Beklenti ve Tıkanma Eğilimi _____	79
2 Meclis Dinleme Çalışmaları ve Toplumsal Beklentiler _	93
2.1. Yöntemsel Çerçeve _____	94
2.2. Katılımcı Profili _____	96
2.3. Kapsayıcılık Değerlendirmesi ve Temsil Boşlukları _	98
2.4. Tematik Bulgular ve Boyutların Dinamik Haritası _	101
2.5. Eğilim Analizleri ve Değerlendirme _____	113
3 Meclis Çalışmaları ve Komisyon Raporu Analizi _____	117
3.1. Komisyon Çalışmalarına İlişkin Bulgular _____	118

3.2. Sorun Tanımı ve Kavramsallaştırma	123
3.3. Tarihsel Perspektif ve Kök Neden Analizi	125
3.4. Muhataplık ve Aktörlerin Rolü	128
3.5. Hukuki Düzenleme Önerileri	130
3.6. Demokratikleşme ve Yerel Yönetimler	132
3.7. Süreç Yönetimi ve Sıralama Tercihleri	136
3.8. Bulguların Özeti	137
3.9. Sonuç ve Değerlendirme	141
4. Barış Sürecinde Haklar ve Özgürlükler Alanı	145
4.1. Demokrasi ve Siyasi Katılım	147
4.2. Yargı Bağımsızlığı ve Hukukun Üstünlüğü	148
4.3. Kürt Meselesi	150
4.4. Temel Hak ve Özgürlükler	150
4.5. Ayrımcılık ve Savunmasız Gruplar	156
4.6. Ekonomik ve Sosyal Haklar	158
4.7. Sonuç ve Genel Değerlendirme	159
Sonuç: Temel Çıkarımlar ve Politika Önerileri	163
Bulgulara Dayalı Temel Sonuçlar ve Çıkarımlar	164
Siyasi Karar Alıcılar için Politika Önerileri	168
Sivil Toplum Aktörleri için Politika Önerileri	173
EK-1: Süreç Kronolojisi (1 Ekim 2024 – 1 Temmuz 2026)	177

ÖNSÖZ

İnsan Hakları Derneği (İHD), kuruluşundan bu yana Kürt meselesinin insan hakları temelinde, adil ve demokratik yöntemlerle çözülmesini savunmaktadır. Kırk yılı aşkın süredir devam eden çatışmalı süreç boyunca yaşanan yaşam hakkı ihlalleri, zorla kaybetmeler, yargısız infazlar, faili meçhul cinayetler, gözaltında işkence ve ölümler, köy boşaltmaları, zorla yerinden etmeler ile ifade ve örgütlenme özgürlüğüne yönelik ağır ihlaller karşısında mücadele etmiş; bu ihlalleri belgelemiş, raporlamış ve cezasızlık politikalarına karşı kararlılıkla çalışmıştır. Bu yönüyle Derneğimiz, aynı zamanda çatışmalı dönemin toplumsal hafızasını da taşımaktadır.

Bu mücadele ağır bedellerle yürütülmüştür. Yirmi üç üye ve yöneticimiz faili meçhul cinayetlerde yaşamını yitirmiş, yüzlerce yönetici ve üyemiz saldırıya uğramış, yaralanmış, gözaltına alınmış, işkence görmüş ve yargılanmıştır.

Genel merkezimize yönelik silahlı ve fiziki saldırılar sonucunda 1998 yılında Genel Başkanımız Akın Birdal, 2002 yılında ise Genel Başkanımız Hüsnu Öndül ağır şekilde yaralanmıştır. Buna rağmen İHD, hiçbir dönemde barış talebinden ve Kürt meselesinin adil ve demokratik çözümünü savunmaktan vazgeçmemiştir.

Türkiye'de daha önce farklı dönemlerde tek taraflı ateşkesler, diyalog girişimleri, Oslo süreci ve 2013–2015 çözüm süreci gibi önemli deneyimler yaşanmıştır. Bu girişimler çatışmanın sona erdirilmesi açısından önemli fırsatlar yaratmış; ancak sürecin hukuki güvenceye kavuşturulmaması, kurumsal mekanizmaların oluşturulmaması, toplumsal katılımın yeterince sağlanamaması ve siyasi iradenin tutarsız yaklaşımı nedeniyle kalıcı barışa dönüşmemiştir. Geçmiş deneyimler, barış süreçlerinin yalnızca siyasi iradeye değil; güçlü hukuki çerçevelere, şeffaflığa, toplumsal katılıma ve bağımsız izleme mekanizmalarına da ihtiyaç duyduğunu açık biçimde göstermektedir.

1 Ekim 2024 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılışıyla başlayan siyasal temaslar, ardından gerçekleştirilen İmralı görüşmeleri, Abdullah Öcalan'ın 27 Şubat 2025 tarihli çağrısı, PKK'nin Mayıs 2025'te aldığı fesih ve silahlı mücadeleyi sonlandırma kararı ile 11 Temmuz 2025 tarihinde gerçekleştirilen silah yakma töreni, Türkiye'nin yakın tarihinde yeni bir dönemin kapısını aralamıştır. TBMM'de kurulan Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu ile hazırlanan rapor, eksikliklerine rağmen sürecin siyasal ve kurumsal zemine taşınması bakımından önemli bir adım olmuştur.

İnsan Hakları Derneği, 11 Temmuz 2025 tarihinde gerçekleştirilen sembolik silah yakma törenini yerinde izleyen ve yakılan silahlara ilişkin envanteri doğrudan teslim alan kurum olarak yalnızca gözlemci değil, aynı zamanda sürecin şeffaflığına ve toplumsal güvenin inşasına katkı sunma sorumluluğunu da üstlenmiştir. Bu sorumluluğun gereği olarak, çatışmanın sona ermesinin tarihsel önemde bir gelişme olduğunu ancak tek başına kalıcı barış için yeterli olmadığını her fırsatta vurgulamaktayız. Silahsızlanma, geri dönüş ve yeniden entegrasyon süreçlerinin uluslararası çatışma çözümü ilkelerine uygun biçimde yürütülmesi ve kapsamlı hukuki reformlarla desteklenmesi gerektiği yönündeki yaklaşımımızı bir kez daha ifade ediyoruz.

Elinizdeki rapor, barış sürecinin başlangıcı olarak kabul edilen 1 Ekim 2024 ile 1 Temmuz 2026 tarihleri arasında yaşanan gelişmeleri kronolojik bir yaklaşımla ele almaktadır. Sürecin dönüm noktalarını, insan hakları açısından ne çıkan gelişmeleri, kazanımları, riskleri ve eksiklikleri barış hakkı perspektifinden değerlendirmekte; geçmiş çözüm girişimlerinden çıkarılması gereken dersleri ortaya koyarak benzer hataların tekrar edilmemesi için öneriler sunmaktadır.

Bununla birlikte, Meclis Komisyonu'nun önerilerinin hayata geçirilmemesi, örgütün fesih ve silahsızlanma kararına karşılık gerekli hukuki düzenlemelerin yapılmaması, süreci yönetecek kurumsal mekanizmaların oluşturulmaması, bölgesel gelişmelerin yarattığı belirsizlikler ve demokratik alanda yaşanan ciddi daralmalar sürecin kalıcılığına ilişkin kayguları artırmıştır. Özellikle yerel yönetimlere

yönelik müdahaleler, muhalefete yönelik siyasal operasyonlar ve ifade özgürlüğü üzerindeki baskılar toplumda derin bir adalet duygusu kaybına ve umutsuzluğa yol açmakta; bu durum barış sürecine yönelik toplumsal desteği de zayıflatmaktadır.

Uluslararası deneyimler, silahlı çatışmaların sona erdirilmesinde en zorlu ve en uzun aşamanın silahsızlanma süreci olduğunu göstermektedir. Türkiye'de ise bu kritik eşik, PKK'nin fesih ve silahsızlanma kararını açıklaması ve 11 Temmuz 2025 tarihinde gerçekleştirilen silah yakma töreniyle önemli ölçüde aşılmış; onlarca yıllık çatışmanın sona erdirilmesi bakımından tarihsel bir fırsat doğmuştur. Ancak fiilen başlayan silahsızlanma sürecinin gecikmeksizin hukuki güvence altına alınması, kalıcı barışın sağlanabilmesi açısından yaşamsal önem taşımaktadır.

Dünya örnekleri, barış süreçlerinin başarısında bağımsız izleme ve denetleme mekanizmalarının belirleyici rol oynadığını ortaya koymaktadır. Bu nedenle silahsızlanma ve barış sürecinin uygulanmasını izlemek üzere; tüm siyasi partilerin temsil edildiği, sivil toplumun ve ilgili uzmanların katılımına açık, düzenli raporlama yapan ve TBMM bünyesinde faaliyet gösterecek kalıcı bir izleme ve denetleme mekanizmasının oluşturulması büyük önem taşımaktadır. Böyle bir mekanizma, toplumsal güveni güçlendirecek; tarafların yükümlülüklerine bağlı kalmasını teşvik ederek sürecin şeffaflığını ve hesap verebilirliğini artıracaktır.

İnsan Hakları Derneği olarak bir kez daha vurguluyoruz: Türkiye, kırk yılı aşkın süredir devam eden çatışmaların ardından tarihsel bir eşikte bulunmaktadır. Bugün acil ihtiyaç

duyulan; fiilen başlamış olan silahsızlanma sürecinin gecikmeksizin hukuki güvence altına alınması, toplumsal güveni güçlendirecek demokratik reformların hayata geçirilmesi ve sürecin şeffaf, katılımcı ve hesap verebilir mekanizmalarla yürütülmesidir.

Kırk yılı aşkın mücadelemizin bize yüklediği sorumlulukla, barış hakkını insan haklarının ayrılmaz bir parçası olarak savunmaya ve bu tarihsel sürecin aktif bir öznesi olmaya devam edeceğiz.

Dr. Cuma Çiçek tarafından hazırlanan bu raporun, Türkiye'de çatışmanın tüm taraflarının ve toplumun ortak sorumluluğuna katkı sunmasını; barış hakkının insan haklarının ayrılmaz bir parçası olduğu bilinciyle yürütülecek demokratik çözüm arayışlarına ışık tutmasını diliyoruz.

Cihan AYDIN/ Oya ERSOY

İHD Eş Başkanları

Kısaltma Listesi

29 EKD	29 Ekim Kadın Derneği
AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AİHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AK Parti	Adalet ve Kalkınma Partisi
ASKON	Anadolu Aslanları İş Adamları Derneği
AYM	Anayasa Mahkemesi
BM	Birleşmiş Milletler
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
DEAŞ	Irak ve Şam İslam Devleti (DAESH)
DEM Parti	Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi
DEVA Partisi	Demokrasi ve Atılım Partisi
DİTAM	Dicle Toplumsal Araştırmalar Merkezi
DMM	Dezenformasyonla Mücadele Merkezi
DOGÜNKAD	Doğu ve Güneydoğu İş Kadınları Derneği
DP	Demokrat Parti
DSP	Demokratik Sol Parti
EMEP	Emek Partisi
EMUJAD	Emekli Uzman Jandarmalar Derneği
Gelecek Partisi	Gelecek Partisi
GÜNSİAD	Güneydoğu İş Adamları Derneği
HPG	Halk Savunma Güçleri
HSK	Hâkimler ve Savcılar Kurulu
HTŞ	Heyet Tahrir eş-Şam
HÜDAPAR	Hür Dava Partisi
IKBY	Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi
İHD	İnsan Hakları Derneği
KADEM	Kadın ve Demokrasi Derneği
KCK	Kürdistan Topluluklar Birliği (Koma Civakên Kurdistan)

KONGRA-GEL	Kürdistan Halk Kongresi (Kogreya Gel a Kurdistanê)
MEDAV	Medrese Alimleri Vakfı
MGK	Millî Güvenlik Kurulu
MHP	Milliyetçi Hareket Partisi
MİT	Millî İstihbarat Teşkilâtı
MÜSİAD	Müstakil Sanayici ve İş Adamları Derneği
NATO	Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
ÖHD	Özgürlükçü Hukukçular Derneği
PKK	Kürdistan İşçi Partisi (Partiya Karkerên Kurdistan)
PYD	Demokratik Birlik Partisi (Partiya Yekîtiya Demokratîk)
RTÜK	Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
SDG	Suriye Demokratik Güçleri
TCK	Türk Ceza Kanunu
TEMAD	Türkiye Emekli Astsubaylar Derneği
TEMUD	Türkiye Emekli Uzman Erbaşlar Derneği
TESK	Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu
TESUD	Türkiye Emekli Subaylar Derneği
TİHV	Türkiye İnsan Hakları Vakfı
TİKAD	Türk İş Kadınları Derneği
TİP	Türkiye İşçi Partisi
TİSK	Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu
TMK	Terörle Mücadele Kanunu
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TSK	Türk Silahlı Kuvvetleri
TÜSİAD	Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği
TZOB	Türkiye Ziraat Odaları Birliği
Yeni Yol Grubu	Saadet, Gelecek ve DEVA partilerinden oluşan TBMM grubu
YPG	Halk Savunma Birlikleri (Yekîneyên Parastina Gel)
YRP	Yeniden Refah Partisi

YÖNETİCİ ÖZETİ

Bu rapor, 1 Ekim 2024 – 1 Temmuz 2026 döneminde Türkiye ile PKK arasında yeniden başlayan barış sürecini insan hakları, demokratikleşme ve barış inşası perspektifinden izlemektedir. İnsan Hakları Derneği (İHD) tarafından hazırlanan rapor; sürecin siyasal gelişimini, TBMM çalışmalarını, toplumsal beklentileri, insan hakları alanındaki etkilerini ve kalıcı barışın önündeki fırsat ve riskleri bütüncül bir yaklaşımla değerlendirmektedir.

İncelenen dönem, yaklaşık kırk yılı aşkın süredir devam eden silahlı çatışmanın sona erdirilmesi bakımından Türkiye'nin yakın siyasi tarihindeki en önemli dönüşüm süreçlerinden birini oluşturmaktadır. 1 Ekim 2024'te başlayan siyasi temaslar, Abdullah Öcalan'ın 27 Şubat 2025 tarihli çağırısı, PKK'nin Mayıs 2025'te örgütsel yapısını feshettiğini ve silahlı mücadeleyi sonlandırdığını açıklaması, Temmuz

2025'te gerçekleştirilen sembolik silah bırakma töreni ve TBMM bünyesinde yürütülen komisyon çalışmaları, Kürt meselesinin silahlı çatışma zemininden siyasi ve hukuki çözüm zeminine taşınması açısından tarihsel bir eşik oluşturmuştur.

Bununla birlikte rapor, sürecin önemli kazanımlar üretmesine rağmen 2026 yılı itibarıyla belirgin bir duraklama evresine girdiğini ortaya koymaktadır. Silahlı çatışmanın sona erdirilmesi yönünde önemli ilerlemeler sağlanmış olsa da demokratikleşme ve hukuki reform alanlarında aynı hızın yakalanamaması sürecin geleceğine ilişkin belirsizlikleri artırmaktadır. Özellikle kapsamlı bir hukuki çerçevenin oluşturulamaması, güven artırıcı adımların gecikmesi ve uygulama takviminin netleşmemesi, ilk dönemde oluşan olumlu atmosferi zayıflatmaktadır.

Temel Bulgular

Rapor beş temel sonuca ulaşmaktadır.

Birincisi, silahlı çatışmanın sona erdirilmesi konusunda önceki dönemlerden daha geniş bir siyasal uzlaşa ortaya çıkmıştır. Farklı siyasal aktörler farklı gerekçelerle de olsa şiddetin sonlandırılmasını desteklemekte; buna karşılık Kürt meselesinin tanımı, demokratikleşmenin kapsamı, yerel yönetim reformları ve hukuki düzenlemelerin niteliği konusunda görüş ayrılıkları devam etmektedir.

İkincisi, TBMM'nin süreçte üstlendiği rol barış sürecinin kurumsal meşruiyetini güçlendirmiştir. Komisyon çalışma-

ları kapsamında siyasi partiler, meslek örgütleri, sivil toplum kuruluşları, akademisyenler ve uzmanların dinlenmesi, ortak bir siyasal zeminin oluşmasına önemli katkı sağlamıştır. Bununla birlikte kadınlar, gençler, çatışmadan doğrudan etkilenen gruplar ve diğer kırılğan kesimlerin temsili bakımından önemli eksiklikler bulunmaktadır.

Üçüncüsü, Meclis Komisyonunun dinleme çalışmaları farklı toplumsal kesimler arasında dikkate değer ortaklaşmalar bulunduğunu göstermektedir. Hukukun üstünlüğü, demokratikleşme, eşit yurttaşlık, temel hak ve özgürlüklerin güçlendirilmesi, yerel demokrasinin geliştirilmesi ve karar alma süreçlerinde şeffaflık, katılımcıların büyük çoğunluğu tarafından kalıcı barışın temel koşulları olarak değerlendirilmektedir.

Dördüncüsü, insan hakları alanında karma bir tablo ortaya çıkmaktadır. Çatışmaların büyük ölçüde sona ermesi yaşam hakkının korunması bakımından önemli bir kazanım sağlamıştır. Buna karşılık ifade özgürlüğü, toplantı ve gösteri hakkı, yargı bağımsızlığı, seçilmiş yerel yöneticilere yönelik kayyım uygulamaları, siyasi davalar ve hukukun üstünlüğüne ilişkin sorunlar devam etmekte; bu durum toplumdaki güven duygusunu zayıflatmaktadır.

Beşincisi, sürecin en önemli sorunu uygulama aşamasına ilişkin ortak bir yol haritasının henüz oluşturulamamasıdır. Silahsızlanma sonrasında hayata geçirilecek hukuki düzenlemeler, demokratik reformlar, toplumsal uzlaşma mekanizmaları ve izleme sistemi konusundaki belirsizlikler, sürecin ivme kaybetmesine neden olmaktadır.

Genel Değerlendirme

Rapor, Türkiye'nin Kürt meselesinin çözümünde tarihsel bir dönüm noktasına ulaştığını değerlendirmektedir. İnceleme döneminde silahlı çatışmanın sona erdirilmesi yönünde önemli ve geri döndürülmesi zor kazanımlar elde edilmiş; mesele ilk kez geniş bir siyasi mutabakat çerçevesinde demokratik siyaset alanına taşınabilmiştir. Ancak bu gelişme, barışın tamamlandığını değil, barış inşasının başladığını göstermektedir.

Uluslararası deneyimler, silahsızlanmanın tek başına kalıcı barış üretmediğini ortaya koymaktadır. Kalıcı barış; demokratik kurumların güçlendirilmesi, hukukun üstünlüğünün güvence altına alınması, temel hak ve özgürlüklerin genişletilmesi, güven artırıcı mekanizmaların oluşturulması ve toplumun sürece aktif katılımıyla mümkün olabilmektedir. Bu alanlarda ilerleme sağlanmadığı takdirde mevcut kazanımların kırılma riski bulunmaktadır.

Politika Öncelikleri

Raporun ulaştığı bulgular doğrultusunda aşağıdaki önceliklerin hayata geçirilmesi kritik önem taşımaktadır:

- Barış sürecinin uygulanmasını düzenleyen kapsamlı ve öngörülebilir bir hukuki çerçevenin oluşturulması,
- Toplumsal güveni güçlendirecek güven artırıcı siyasi ve hukuki adımların gecikmeden atılması,

- TBMM'nin sürecin temel kurumsal aktörü olarak güçlendirilmesi,
- Kadınların, gençlerin, mağdur grupların ve sivil toplumun karar alma süreçlerine etkin katılımının sağlanması,
- Hukukun üstünlüğü, yargı bağımsızlığı ve temel hak ve özgürlükler alanındaki reformların hızlandırılması,
- Sürecin şeffaflığını ve hesap verebilirliğini sağlayacak bağımsız bir izleme mekanizmasının oluşturulması.

Sonuç

Bu raporun temel değerlendirmesi, Türkiye'nin son kırk yılın en önemli barış fırsatlarından biriyle karşı karşıya olduğudur. Bu fırsatın kalıcı ve demokratik bir barışa dönüşebilmesi, yalnızca silahların susmasına değil; aynı zamanda demokratikleşme, hukuk devleti ve insan hakları alanlarında kapsamlı reformların hayata geçirilmesine bağlıdır. Sürecin nihai başarısı, çatışmanın sona ermesi kadar, demokratik kurumların güçlenmesi, hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması ve toplumun bütün kesimlerinin kendisini eşit yurttaş olarak hissedebileceği kapsayıcı bir siyasal düzenin inşa edilmesiyle ölçülecektir.

EXECUTIVE SUMMARY

This monitoring report examines the peace process between Türkiye and the PKK from 1 October 2024 to 1 July 2026 through a human rights and democratic governance perspective. Prepared by the Human Rights Association (İHD), the report analyzes the political developments, parliamentary initiatives, societal expectations, and human rights implications of a process that has created the most significant opportunity for ending the Kurdish conflict in more than four decades.

The reporting period marks an unprecedented transition from armed confrontation toward political dialogue. Beginning with political initiatives launched in October 2024, the process advanced through Abdullah Öcalan's call of 27 February 2025, the PKK's decision to dissolve its organizational structure and end armed struggle in May 2025, the symbolic disarmament ceremony of July 2025, and the establishment of a parliamentary commission that produced a

broad-based report in February 2026. Together, these developments shifted the Kurdish issue from the sphere of armed conflict to the sphere of democratic politics and legal reform.

Despite these historic developments, the report finds that the peace process has entered a period of uncertainty. While the military dimension of the conflict has largely come to an end, the political and legal dimensions have progressed much more slowly. The absence of a comprehensive legal framework, delays in confidence-building measures, and growing uncertainty regarding the next phase of implementation have weakened the momentum generated during the first year of the process.

Key Findings

The report identifies five principal findings.

First, the process succeeded in creating an unprecedented political consensus around ending armed conflict. Political actors representing different ideological positions broadly supported the objective of terminating violence, although they continue to disagree on the nature of the Kurdish issue, the scope of democratic reforms, and the sequencing of political and legal measures.

Second, parliamentary engagement has significantly increased the legitimacy of the process. The establishment of the Parliamentary Commission and its consultation with civil society organizations, professional associations,

academics, and experts constituted the first institutional attempt to build a common political framework around peace. Nevertheless, representation gaps remain, particularly regarding women, youth, conflict victims, and other vulnerable groups.

Third, public consultations reveal broad societal convergence around several priorities. Participants consistently emphasized the importance of democratic governance, the rule of law, equal citizenship, expanded rights and freedoms, stronger local democracy, and transparent decision-making as essential conditions for sustainable peace.

Fourth, human rights conditions present a mixed picture. The substantial reduction in armed violence represents a major achievement for the protection of the right to life. At the same time, concerns persist regarding judicial independence, freedom of expression, freedom of assembly, political participation, trusteeship practices affecting elected municipalities, criminal proceedings against political actors, and broader deficiencies in the rule of law. These developments continue to undermine public confidence in the process.

Fifth, the absence of an agreed implementation roadmap has become the principal challenge facing the process. Although broad political support exists for ending armed conflict, uncertainty surrounding legal reforms, reintegration mechanisms, transitional justice arrangements, and institutional guarantees has created a period of strategic stagnation.

Overall Assessment

The report concludes that Türkiye has reached a historic turning point in the Kurdish conflict. The process has successfully produced conditions for ending organized armed violence and has generated an opportunity to transform the conflict into a democratic political process. This achievement, however, should be regarded as the beginning rather than the completion of peacebuilding.

International experience demonstrates that disarmament alone does not secure sustainable peace. Long-term stability depends on the establishment of democratic institutions, credible legal guarantees, effective implementation mechanisms, and public trust. Without these complementary reforms, the gains achieved during the reporting period remain vulnerable to political uncertainty and renewed polarization.

Policy Priorities

The report identifies several priorities requiring immediate attention:

- Establish a comprehensive legal framework governing the post-conflict transition and implementation process.
- Introduce confidence-building measures that strengthen public trust among all stakeholders.
- Reinforce parliamentary leadership and institutional ownership of the peace process.

- Expand democratic participation by ensuring the meaningful inclusion of civil society, women, youth, victims, and marginalized communities.
- Strengthen judicial independence, fundamental rights, and the rule of law as indispensable foundations for sustainable peace.
- Develop independent monitoring and accountability mechanisms to ensure transparency and public confidence throughout implementation.

Conclusion

The central conclusion of this report is that Türkiye currently possesses its most significant opportunity in decades to achieve a peaceful and democratic resolution of the Kurdish issue. The continuation of this opportunity depends not only on maintaining the end of armed conflict but also on translating political commitments into comprehensive democratic and legal reforms. Sustainable peace will ultimately be measured not by the silence of weapons alone, but by the institutionalization of democracy, the protection of human rights, and the consolidation of the rule of law.

GİRİŞ

Bu rapor Avrupa Birliği'nin (AB) finansal desteğiyle İnsan Hakları Derneği (İHD) tarafından yürütölen “Cezasızlıkla Mücadele İçin Sivil Toplumun Güçlendirilmesi Projesi” kapsamında hazırlanmıştır.

İHD kuruluş yıllarından bu yana Kürt meselesini ve sorunundan kaynaklı hak ihlallerini savunduğunu “barış hakkı” perspektifinden izlemektedir.

Elinizdeki çalışma da bir izleme raporudur. 1 Ekim 2024 tarihinde TBMM'nin açılışıyla başlayan; PKK'nin silah bırakmasını ve örgütsel yapısını feshetmesini sağlayarak tarihsel Kürt meselesinin bir bütün olarak siyasi ve hukuki alana taşınmasını ve çözüm için zemin oluşturmayı hedefleyen barış sürecini kapsamaktadır. Sürecin başlangıcından 1 Temmuz 2026 tarihine kadar yaşanan gelişmeleri, dönüm noktalarını, insan hakları açısından öne çıkan hususları ve barış hakkı çerçevesindeki analiz ve değerlendirmelerini içermektedir.

Kürt çatışmasını sonlandırmak ve Kürt meselesine kalıcı demokratik çözümler bulmak amacıyla ilk temaslar 1990'lı yılların başında başlamış ve ilk ateşkes girişimleri 1990'lı yıllarda ortaya çıkmıştır. Temaslar sonucu PKK'nin 1993, 1995 ve 1998 yıllarında ilan ettiği tek taraflı ateşkesler, çatışmanın askeri yöntemlerle sürdürülemeyeceğine ve barış ihtiyacına ilişkin arayışların ilk örneklerini oluşturmuştur. Bu girişimler kalıcı bir siyasi çözüme dönüşmemiş olsa da Kürt çatışmasının sonlanması ve Kürt barışının inşasına yönelik diyalog ve müzakere arayışları için zemin oluşturmuştur.

1999 yılında PKK lideri Abdullah Öcalan'ın yakalanmasının ardından PKK'nin ateşkes ilan etmesi ve güçlerini sınır dışına çekme kararı alması ise yeni bir dönemin başlangıcı olmuş, ancak doğrudan bir müzakere sürecine dönüşmeden beş yıllık çatışmasızlık dönemi 2004 yılında sona ermiştir. Türkiye'nin AB üyelik sürecine rağmen yeniden başlayan çatışmalar önemli bir tarihsel fırsatın kaçırılmasına neden olmuştur.

2007 sonrası dönemde devlet ile PKK arasında istihbarat kanalları üzerinden doğrudan temaslar başlamış ve bu görüşmeler kamuoyunda Oslo Süreci olarak anılmıştır. Oslo görüşmeleri, tarafların birbirini doğrudan muhatap aldığı ve çatışmanın siyasi çözüm boyutunun tartışıldığı ilk önemli temas kanallarından biri olmuştur. Ancak görüşmelerin siyasi bir zemine taşınamaması, karşılıklı güvensizlikler ve 2011 sonrasında yaşanan gelişmeler nedeniyle bu süreç de sona ermiştir.

2013 yılında başlayan Çözüm Süreci, Türkiye’de devlet ile PKK arasındaki en kapsamlı siyasi diyalog girişimi olmuştur. Öcalan’ın Newroz mesajıyla kamuoyuna açıklanan süreçte, silahların bırakılması, demokratik siyasetin güçlendirilmesi ve Kürt meselesinin siyasi yollarla çözülmesi hedeflenmiştir. Bu dönemde çatışmalar büyük ölçüde durmuş ve önemli bir toplumsal normalleşme yaşanmıştır. Ancak hukuki çerçevenin oluşturulamaması, siyasi gelişmeler ve karşılıklı güven kaybı nedeniyle süreç 2015 yılında sona ermiştir.

2013–2015 yılları arasında yürütülen Çözüm Süreci’nin sona ermesinden sonra kentlere taşınan ve ardından sınır-ötesi alanda Irak ve Suriye’de yoğunlaşan çatışmalar, 2024 yılının son çeyreğinde yeni bir siyasal tartışma ve temas sürecinin başlamasıyla farklı bir aşamaya girmiştir.

1 Ekim 2024 tarihinde TBMM’nin açılışı sırasında ortaya çıkan siyasal temaslar, ardından gelen açıklamalar, İmralı görüşmeleri, Öcalan’ın 27 Şubat 2025 tarihli çağrısı ve PKK’nin Mayıs 2025 tarihinde aldığı fesih ve silahlı mücadeleyi sonlandırma kararı, 11 Temmuz 2025 tarihinde bir grup PKK üyesinin silahlarını yakması, 5 Ağustos’ta kurulan TBMM Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu (bundan sonra Meclis Komisyonu), 18 Şubat 2026 tarihinde büyük bir uzlaşıyla yayınlanan Meclis Raporu, yaklaşık 42 yıllık Kürt çatışmasının sonlanması, Kürt meselesinin siyasi ve hukuki zemine taşınması, hak ve hukuk bağlamında yeni bir zemin oluşması bakımından Türkiye tarihinde önemli bir başlangıç dönemini oluşturmaktadır.

Süreç, kamuoyunda farklı şekillerde adlandırılmaktadır: İktidar kanadı “Terörsüz Türkiye Süreci”, PKK lideri Abdullah Öcalan ise “Barış ve Demokratik Toplum Süreci” olarak tanımlamaktadır. Ana-muhalefet partisi CHP ise “Terörsüz ve Demokratik Türkiye Süreci” olarak tanımlamaktadır.

İHD, sürecin barışçıl çözüm fırsatını ortaya çıkardığını düşünmekte ve bu fırsatın kalıcı bir barışa vesile olması için yoğun çaba sarf etmektedir. Raporun hazırlandığı ve silah yakma töreninin birinci yılına girdiğimiz Temmuz 2026 itibarıyla toplumda büyük bir beklenti oluşmasına rağmen süreç önemli bir duraklama evresindedir. Bu nedenle rapor hem kazanımları hem de riskleri ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Yöntem olarak kamuya açık kaynaklar esas alınmış ve aşağıdaki kaynaklara başvurulmuştur:

- Kamuya açık resmî açıklamalar,
- Siyasi aktörlerin beyanları,
- Meclis tartışmaları,
- İnsan hakları örgütlerinin açıklamaları,
- Yerel ve ulusal basın kaynakları,
- Uluslararası insan hakları standartları.

İzleme yaklaşımı yalnızca silahlı çatışmanın sona ermesi veya silahsızlanma süreciyle sınırlı tutulmamış; barış süreçlerinin temel unsurları aşağıdaki başlıklar üzerinden değerlendirilmiştir:

- Hukukun üstünlüğü,

- Demokratik katılım,
- İfade özgürlüğü,
- Siyasi temsil hakkı,
- Cezaevi koşulları,
- Ayrımcılığın önlenmesi,
- Geçmiş ihlallerle yüzleşme.

1 Ekim 2024 ile 1 Temmuz 2026 dönemini kapsayan rapor dört ana bölümden oluşmaktadır. Takip eden ilk bölümde 01 Ekim 2024 – 01 Temmuz 2026 döneminde yaşananlar ana dönemler bazında özetlenmektedir. İkinci bölümde, meseleye dair toplumsal talep ve beklentileri analiz etmek üzere Meclis Komisyonu dinleme çalışmaları irdelenmektedir. Üçüncü bölümde, Meclis Komisyonu çalışmaları ve Meclis Raporu ele alınmaktadır. Dördüncü bölümde barış sürecinin insan hakları, özgürlükler ve hukuk alanına etkileri tartışılmaktadır. Son bölümde ise izleme sürecinin ortaya çıkardığı temel bulgular ve çıkarımlar ile siyasi karar alıcılar ve sivil toplum aktörleri için politika önerileri sunulmaktadır. Raporun ek bölümünde ayrıca 21 aylık dönem kapsayan bir kronoloji çalışması yer almaktadır.

Raporun detaylarına geçmeden önce İHD'nin neden böylesi bir izleme raporu hazırlama gereği duyduğuna açıklık getirmek gerekir.

İHD, üç temel gerekçeyle Türkiye-PKK arasında süren barış sürecini izlemeye yönelik bir rapor hazırlama gereği duymuştur. İlki ve en önemlisi süreç mimarisi içerisinde tarif edilen bir izleme mekanizmasının yokluğudur. Çatışma

süreçlerinin sonlanması ve barış inşasına ilişkin farklı zaman ve mekanlarda ortaya çıkan deneyimlerde, süreç mimarisi içerisinde çoğunlukla üçüncü taraflardan oluşan, yerel ve uluslararası aktörlerin katılımına dayalı izleme mekanizmalarının oluşturulduğu görülmektedir. Bu tür mekanizmalar çatışmanın doğrudan taraflarının dışındaki aktörlerin bilgi üretmesini sağlayarak kamuoyunun bilgilenmesine imkân tanır ve taraflar üzerinde uzlaşmaya uyuma baskısı oluşturur. Devam eden süreçte böylesi bir mekanizma bulunmamaktadır.

İkinci olarak, İHD kurulduğu yıllardan bu yana Kürt çatışmasının sonlanmasına ilişkin izleme çalışmalarını “barış hakkı” çerçevesinde yapmaktadır. “Türkiye İnsan Hakları İhlalleri Bilançosu” raporunu 1994 yılından bu yana,¹ “Türkiye İnsan Hakları İhlalleri” raporunu 1997 yılından bu yana² hazırlamakta ve kamuoyuna sunmaktadır. Ayrıca 1998 yılından bu yana 500’e yakın tematik özel rapor hazırlamıştır.³ Kürt çatışmasından kaynaklı hak ihlalleri söz konusu izleme raporlarının önemli bir bölümünü oluştur-

1 Yıllık raporların tamamı internet ortamında erişime açıktır. Bkz.: <https://www.ihd.org.tr/sample-page-2/>, erişim tarihi 22 Haziran 2026.

2 Yıllık raporların tamamı internet ortamında erişime açıktır. Bkz.: https://www.ihd.org.tr/td_d_slug_2/, erişim tarihi: 22 Haziran 2026.

3 Yıllık raporların tamamı internet ortamında erişime açıktır. Bkz.: <https://www.ihd.org.tr/category/c86-raporlar/c34-el-raporlar/>, erişim tarihi: 22 Haziran 2026.

maktadır. İHD genel olarak izleme çalışmaları, özel olarak ise Kürt çatışmasından kaynaklı hak ihlallerinin izlenmesi konusunda önemli bir birikim ve tecrübe biriktirmiş, bu konuda hem Türkiye’de hem de uluslararası alanda önemli bir referans kaynağı haline gelmiştir.

Son olarak, İHD, 11 Temmuz 2025 tarihinde düzenlenen PKK’nin silah yakma törenine katılmış ve yakılan silahların envanterini doğrudan elden teslim alarak hem etik hem de politik olarak sorumluluk altına girmiştir. Söz konusu izleme çalışması, İHD’nin kuruluş yıllarından bu yana savunusunu yaptığı ve büyük bir emek verdiği “barış hakkını” korumaya dönük genel pozisyonunun yanı sıra bu tarihi ana tanıklık etmenin ve üstlendiği etik ve politik sorumluluğun gereği olarak değerlendirilmektedir.

TÜRKİYE - PKK BARIŞ SÜRECİ DÖNEMLEŞTİRME ŞEMASI

1 Ekim 2024 – 1 Temmuz 2026 Dönemsel Akış Grafiği

1. Başlangıç ve Kamuoyunun Hazırlanması Dönemi

Ekim 2024 – Şubat 2025

- ▶ İlk siyasi çıkışlar ve liderlerin vizyon açıklamaları
- ▶ Toplumsal algının yönetilmesi ve psikolojik eşiklerin aşılması

2. Çağrı, Fesih ve Silahsızlanma Dönemi

Mart – Temmuz 2025

- ▶ Resmi çağrılar sonrası örgütün fesih kararı alması
- ▶ Silah bırakma süreci ve askeri tasfiye aşaması
- ▶ Tarihi silah yakma töreni

3. Meclis Komisyonu ve Raporlama Dönemi

Ağustos 2025 – Şubat 2026

- ▶ TBMM bünyesinde komisyonun kurulması
- ▶ Geniş katılımlı siyasetçi, bürokrat, sivil toplum, mağdur ve uzman dinlemeleri
- ▶ Ortak Meclis Raporu'nun kabulü

4. Hukuki Düzenleme Beklentisi & Duraklama Dönemi

Şubat – Haziran 2026

- ▶ "Çerçeve Yasa", eve dönüş ve yasal reform beklentileri
- ▶ Somut yasal adımların gecikmesiyle oluşan duraklama
- ▶ Aktörler arası karşılıklı güven krizleri ve belirsizlik evresi

Kaynak: İHD Türkiye – PKK Barış Süreci İzleme Raporu Analizi

1

SÜRECİN ANA DÖNEMLERİ VE AKIŞI: NELER OLDU?

Bu bölüm, 1 Ekim 2024 ile 1 Temmuz 2026 tarihleri arasında yaşanan Türkiye-PKK barış sürecini kronolojik ve analitik bir perspektifle ele almaktadır. Yaklaşık 21 aylık bu dönem, her biri kendi dinamikleri ve kırılma anlarına sahip dört ana evreden oluşmaktadır.

Başlangıç ve kamuoyunun hazırlanması dönemi (Ekim 2024 – Şubat 2024)

Çağrı, fesih ve silahsızlanma dönemi (Mart –Temmuz 2025)

Meclis Komisyonu ve raporlama dönemi (Ağustos 2025 – Şubat 2026)

Hukuki düzenleme beklentisi ve duraklama dönemi (Şubat –Haziran 2026)

Aşağıda sürecin kritik olayları tarih sırasıyla ve ayrıntılı açıklamalarıyla değerlendirilmektedir. Söz konusu değerlendirmelere konu olan açıklamalar ve olaylar Ek 1’de yer alan “Süreç Kronolojisi” içerisinde ayrıntılı olarak yer almaktadır.

1.1. Başlangıç ve Kamuoyunun Hazırlanması Dönemi

1 Ekim 2024’te MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli’nin TBMM açılışında DEM Parti milletvekilleriyle tokalaşması, beklenmedik bir çıkış olarak algılandı ve “yeni çözüm süreci” tartışmalarını başlattı.

Bahçeli, kısa süre içinde bu jesti “DEM’e uzatılan el” olarak tanımladı ve **23 Ekim’de** doğrudan PKK lideri Abdullah Öcalan’a seslenerek gelip Meclis’te DEM Parti grubunda konuşmasını ve örgütün lağvedilmesi çağrısında bulunmasını önerdi. Cumhurbaşkanı ve AK Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan, DEM Parti ve ana-muhalefet partisi CHP, Bahçelini çağrısını destekledi.

Ekim ayı sonunda yeğeni Ömer Öcalan ile görüşen A. Öcalan verdiği ilk mesajda Kürt meselesini çatışma zemininden hukuki ve siyasi zemine taşıyacak güce sahip olduğunu açıkladı.

Ankara TUSAŞ saldırısı, Kasım ayı boyunca atanan kayyumlar ve **7 Aralık 2024** tarihinde Suriye’de Esad rejiminin düşüşüyle kesintiye uğrayan süreç İmralı Heyeti’nin **28 Aralık** tarihinde Öcalan ile yaptığı görüşmeyle yeni bir aşamaya geçti. Öcalan yaptığı açıklamada Bahçeli ve Erdoğan’ın

“yeni paradigmasına” katkı sunacak “ehil ve kararlılığa sahibim” diyerek sürece gerekli katkıyı sunacağını duyurdu.

Bu dönemde siyasi aktörler arasında yoğun bir diplomasi trafiği yaşandı; ancak somut bir yol haritası veya takvim açıklanmadı.

Bahçeli'nin çıkışı ve ilk mesajlar

Ön görüşmelerin aylar sürdüğü tahmin edilen ve kimi iddialara göre Mayıs 2023 seçimleri sonrasına kadar uzanan yeni barış süreci kamuoyuna **1 Ekim 2024 günü** yansıdı.

Kürt meselesinde sert tutumlarıyla bilinen MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin TBMM açılışında DEM Parti Eş Başkanı Tuncer Bakırhan ve partili milletvekilleriyle toplaşması beklenmedik bir çıkış olarak algılandı ve “yeni çözüm süreci” tartışmalarını başlattı.

Bahçeli, 1-22 Ekim arasında farklı tonlarda açıklamalarla 22 Ekim çağrısının zeminini oluşturdu. **3 Ekim'de** “Beni harekete geçiren Cumhurbaşkanımızın yaptığı konuşmadır” ve “yeni bir döneme giriyoruz. Dünyada barış isterken kendi ülkemizde barışı sağlamak lazım” açıklamalarında bulundu. **8 Ekim'de** grup konuşmasında pozisyonunu “Uzattığım el, milli birlik ve kardeşliğimizin mesajıdır. Uzattığım el, gelin Türkiye partisi olun, gelin teröre cephe alın temenni ve teklifidir” ifadeleriyle netleştirdi. **15 Ekim'de** ilk kez doğrudan Öcalan'a seslenerek PKK'yi tasfiye etme ve silah bırakma çağrısında bulundu.

Süreci başlatan kişi olarak Bahçeli öne çıksa da ilk sinyalyaklaşık bir ay kadar önce Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'dan geldi. **30 Ağustos 2024** tarihinde yaptığı konuşmada Erdoğan iç cephe vurgusunu şu sözlerle ifade etti:

Şimdiye kadar nice zorluğun, oyunun nasıl üstesinden gelindiyse, çok daha fazlasının başarılacağına yürekten inanıyorum. Bunun için tek yapmamız gereken iç cephemizi sağlam tutmaktır. Milletlerin hayatında ekonomik sıkıntılar olur. Siyasette tansiyon, zaman zaman yükselebilir. Toplum kesimleri arasında anlaşmazlık yaşanabilir. Rekabet, sosyal, siyasal ve ekonomik hayatın olmazsa olmazıdır. 85 milyonun her konuda aynı fikirde olmasını beklemek gerçekçi değildir, doğru da değildir.⁴

Erdoğan **25 Eylül 2024** tarihinde iç cephe vurgusuna dair gazetecilerin sorduğu soruya cevap verirken “iç cephe hedeflerimiz, bizim Kızıl Elmamızdır.” ifadesini kullandı.⁵ Yine Bahçeli'nin DEM Partililerle tokalaşarak süreci kamuoyuna duyurduğu 1 Ekim'deki Meclis açılış konuşmasında iç cephe vurgusunu genişleterek doğrudan İsrail'e işaret etti:

4 Nergis Demirkaya, “İç cephe'nin şifreleri: Bahçeli ve Erdoğan ne yapmak istiyor?”, Gazete Duvar, 4 Ekim 2024, erişim tarihi: 22 Haziran 2026.

5 Oda TV, “Erdoğan yine 'İç cephe' dedi: 'Kızıl Elma' vurgusu - Son Dakika Haberleri”, Oda TV, 27 Eylül 2024, erişim tarihi: 22 Haziran 2026.

*Fitne girişimleri karşısında millet olarak, 85 milyon olarak “iç cephemizi” sağlam tutmaya gayret ediyoruz. Şunun artık idrak edilmesi ihtiyaçtan öte bir zarurettir: Bugün, İsrail saldırganlığı karşısında, içeride ve dışarıda çatışma alanlarının değil, uzlaşma alanlarının öne çıkması gerekiyor. İsrail bölgeyi tehdit etmeyi sürdürdüğü Türkiye de bölge halklarının, özellikle milletimizin güvenliği için öncü olmaya, yapıcı, uzlaştırıcı, birleştirici olmaya ısrarla devam edecektir.*⁶

9 Ekim’de partisinin grup toplantısına konuşan Erdoğan Bahçeli’ye destek verdi ve “Cumhur İttifakı’nın uzattığı elin değerinin muhatapları tarafından anlaşılmasını ümit ediyoruz” dedi. Erdoğan daha sonra **12 Ekim’de** yaptığı açıklamada Bahçeli’nin adımını “olumlu ve anlamlı” bulduğunu söyledi ve “Meseleleri terör dışı yöntemlerle ortadan kaldırmaya her zaman varız” açıklamasında bulundu.

DEM Partili vekillerden ilk günlerde çeşitli açıklamalar gelse de genel başkanlar düzeyinde ilk açıklama Eş Başkan Tülay Hatimoğulları’ndan geldi. Hatimoğulları **8 Ekim’de** yaptığı ilk açıklamada “Biz onurlu bir barış istiyoruz. Bu konuda müzakereye de diyaloga oturmaya da hazırız” dedi ve Bahçeliyi “çözümüne dair bir plan ve program” sunmaya çağırdı.

Bahçeli’nin **15 Ekim’de** doğrudan Öcalan’a çağrı yapması üzerine DEM Parti Eş Başkanı Tuncer Bakırhan, aynı

6 Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip TBMM 28. Dönem 3. Yasama Yılı Açılış Konuşması, 1 Ekim 2024. Bkz: 2024-10-01-TBMM-28Donem-3-Yasama-Yili.pdf, erişim tarihi: 22 Haziran 2026.

gün Bahçeli'ye yanıt verdi ve “Sayın Bahçeli, Öcalan'ın ne söyleyeceğini ne yapacağını biz de merak ediyoruz. O zaman tecridi kaldırım, Öcalan'ın kendi örgütüne, arkadaşlarına ne dediğini biz de izleyelim, görelim” dedi.

Bakırhan daha sonra **17 Ekim'de** Eş Başkan Hatimoğulları ile birlikte HDP'nin önceki dönem Eş Başkanları Figen Yüksekdağ ve Selahattin Demirtaş ile eski Diyarbakır Büyükşehir Belediye Eş Başkanı Selçuk Mızraklı'yı cezaevinde ziyaret etti. Eş Başkanlar yaptıkları açıklamada tutuklu siyasetçilerin sürecin başlamasının en önemli ve öncelikli yolunun İmralı tecridinin kaldırılması olduğunu ifade ettiklerini basınla paylaştı.

KCK'den ilk açıklama **7 Ekim'de** geldi. Örgütün Yürütme Konseyi Eş Başkanı Besê Hozat, Cumhuriyet İttifakı'nın “yeni bir oyun” peşinde olduğunu söyledi ve “Devlet Bahçeli'nin, AKP'nin, Erdoğan'ın böyle bir niyeti, yaklaşımı varsa buyurun İmralı oradadır” dedi.

İlk kırılma anı: “Öcalan gelsin, Meclis'te konuşsun”

İlk açıklamalarla birlikte yeni bir barış sürecine girildiğine dair kamuoyunda tartışmalar başlasa da bu konudaki kuşkuları sonlandıran ve kamuoyunda büyük bir yankı yaratan asıl çağrı yine Bahçeli'den geldi. Bahçeli **22 Ekim 2024** tarihinde grup toplantısında yaptığı konuşmada PKK lideri Abdullah Öcalan'a TBMM'de DEM Parti grup toplantısında konuşmasını ve örgütün lağvedildiğini ilan etmesini önerdi. Öcalan'ın bu adımı atması durumunda “umut

hakki”na ilişkin yasal düzenlemelerin yapılabileceğini ifade etti.

Bahçeli'nin 22 Ekim çağrısına aynı gün hem Cumhurbaşkanı ve AK Parti Genel Başkanı Erdoğan hem ana muhalefet partisi CHP Genel Başkanı Özgür Özel hem de DEM Parti Eş Başkanı Tülay Hatimoğulları tarafından destek geldi.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, partisinin Genişletilmiş İl Başkanları toplantısında “Cumhur İttifakı tarafından açılan tarihi fırsat penceresinin kişisel hesaplara kurban edilmesini ümit ediyoruz” dedi. Erdoğan **30 Ekim** tarihinde yaptığı açıklamayla desteğini sürdürdü:

Devlet Bey, feraset ve tecrübesiyle, akıl dolu cümleleriyle daima tarihe not düşen ve istikamet çizen bir liderdir. (...) Sayın Bahçeli'nin elini değil, tüm vücudunu taşın altına koymasıyla çok daha büyük imkân ele geçirdik. Bu fırsat penceresinin, millet ve siyaset kurumu tarafından iyi değerlendirilmesi gerekiyor. Sevgili Kürt kardeşim, senden bu eli samimiyetle tutmanı, sımsıkı tutmanı bekliyoruz... Bizim, Irak ve Suriye'nin kuzeyindeki bölücü terör örgütüne, kandan beslenen Kandil'deki terör baronlarına hiçbir çağrımız yoktur olamaz da.

DEM Parti Eş Başkanı Tülay Hatimoğulları partisinin grup toplantısında “Ortadoğu ve Türkiye’de barışın muhatabı İmralı’da ağır tecrit altında bulunan sayın Abdullah Öcalan’dır. Çözümün yolu TBMM’dir. Biz inisiyatif almaya hazırız. Bir başlangıç olarak tecrit kaldırılсын” açıklaması yaptı.

CHP lideri Özgür Özel, “Devlet Bey el yükseltti. El yükseltiyorum Devlet Bey, ben de Kürtlere bir devlet teklif ediyorum. Tam olarak kendilerini ait hissetmeyen bütün Kürtlere Türkiye Cumhuriyeti devletinin sahibi olmayı teklif ediyorum” diyerek yeni girişimi desteklediklerini açıkladı.

TUSAŞ saldırısı

Bahçeli'nin kamuoyunda şok etkisi yaratan bu çıkışından bir gün sonra **23 Ekim'de** Ankara'da Türk Havacılık ve Uzay Sanayi'ne (TUSAŞ) saldırı gerçekleşti. 5 kişinin ölümüne, 22 kişinin de yaralanmasına yol açan saldırıyı PKK üstlendi. PKK'nin açıklamasında saldırının “otonom” olarak tabir edilen bir ekip tarafından yapıldığı belirtildi ve “Bu eylemin Türkiye'de son ayda tartışılan siyasi gündemle asla bir ilişkisi yoktur” denildi.

Öcalan'dan ilk mesaj: “Süreci hukuki ve siyasi zemine çekecek güce sahibim”

24 Ekim'de DEM Parti Şanlıurfa Milletvekili ve Öcalan'ın yeğeni Ömer Öcalan İmralı Adasına giderek A. Öcalan ile görüştü ve Öcalan'dan sürece ilişkin ilk dolaylı mesajın alınmasını sağladı. Öcalan “Tecrit devam ediyor. Koşullar oluşursa bu süreci çatışma ve şiddet zemininden hukuki ve siyasi zemine çekecek teorik ve pratik güce sahibim” açıklamasında bulundu.

Aynı gün örgütün önde gelen isimlerinden Murat Karayılan, *Yeni Özgür Politika* gazetesine verdiği röportajda, “Apo'nun özgürlüğünü eksen almayan çözüm arayışları

bizim için yok hükmündedir. (...) Mandela yasası çerçevesinde Apo'ya yaklaşılarak diyalogların geliştirilmesi, beraberinde sorunun köklü çözümünü de getirebilir” dedi.

Sürecin ikili karakteri ve kayyım atamaları

Bahçeli'nin uzattığı el ile başlayan süreç bir ayı tamamlamadan kayyım atamaları başladı. “Öcalan gelsin, Meclis'te konuşsun” çağrısından bir gün sonra gerçekleşen TUSAŞ saldırısının üzerinden bir hafta geçtikten sonra, CHP ve DEM Parti arasında sağlanan Kent Uzlaşısı ile seçilen Esenyurt Belediye Başkanı Ahmet Özer **30 Ekim'de** gözaltına alındı ve takip eden gün belediyeye kayyım atandı.

Kayyım atamaları Kasım ayı boyunca devam etti. **4 Kasım'da** Mardin Büyükşehir, Batman ve Urfa-Halfeti belediyelerine, **22 Kasım'da** Dersim il merkez ve Dersim-Ovacık belediyelerine, **29 Kasım'da** Van-Bahçesaray belediyesine kayyım atandı.

Jeopolitik denklemde kırılma: Şam düştü, Esad rejimi devrildi

İktidarın iç cepheyi güçlendirme ve İsrail vurgularıyla başlayan süreç iki ayı geride bırakmışken **7 Aralık 2024** tarihinde köktenci İslamcı hareketlerin koalisyonu olan ve 2017 yılından bu yana İdlib vilayetini yöneten Heyet Tahrir eş-Şam (HTŞ) öncülüğünde silahlı gruplar Şam'a girdi ve Esad rejim devrildi. Rusya ve İran'ın Esad rejimine olan desteklerini çekmesi sonucu **27 Kasım'da** başlayan ilerleme, İslamcı muhalif grupların hızla ve ciddi bir dirençle karşılaşmadan 7 Aralık gecesi Şam'ın kontrolünü ele geçirmesiyle

sonuçlandı. 2011 Mart ayında başlayan Suriye iç savaşı, 13 yılı aşan bir süreden sonra Esad rejiminin devrilmesiyle yeni bir döneme girdi.

Erdoğan 9 Aralık'ta yaptığı açıklamada hem sürecin sınır ötesi boyutuna hem de Türkiye'nin pozisyonuna açıklık getirdi:

Dün itibarıyla artık Suriye'de bir dönem kapanmış, yeni bir dönem başlamıştır. Türkiye, binlerce yıllık tecrübeyle billurlaşan devlet akliyle hadiseleri okumakta; Suriye'deki duruma çok geniş bir perspektiften bakmaktadır. ... Sınır ötesi hareketlarımızın yegâne amacı vatanımızı ve vatandaşlarımızı terör saldırılarından korumaktır. Ne PKK ve Suriye'deki uzantıları ne de DEAŞ; ülkemizin muhatabı değildir, bilakis muarızdır. ...

Tekrar söylüyorum: Arap, Türkmen, Kürt, Sünni, Alevi, Nusayri, Hristiyan fark etmeksizin Suriyelilerin tamamının sulh içinde yaşadığı bir Suriye, Türkiye'nin en büyük özlemi, hayali ve hedefidir.

Şurası da kesinlikle unutulmamalıdır: İstikrara kavuşmuş bir Suriye hem kendi vatandaşları hem de bölgedeki diğer ülkeler için güven kaynağı olacaktır. Komşu ülkelerin güvenliği yine Suriye'nin güven içinde, istikrar içinde olmasından geçiyor. Öte yandan bölücü örgütün Suriye uzantısının, kargaşayı fırsata çevirmeye dönük aşırı heveskar tutumunu da dikkatle takip ediyoruz. Kendi akıllarınca faklı hesap yapanlara şunu hatırlatmak zorundayım: Çakal ne kadar hile bilirse, kurt da o kadar yol bilir.

*Türkiye, sınırlarının ötesinde yeni terör çıbanbaşlarının ortaya çıkmasına göz yummayacaktır.*⁷

Dışişleri Bakanı Hakan Fidan, **14 Aralık'ta** yaptığı açıklamada “YPG'nin ortadan kaldırılması bizim stratejik hedefimiz. Ya kendilerini feshederler ya da feshedilirler” diyerek, devam eden sürecin sınır-ötesi boyutuna dair Türkiye'nin beklentilerine daha açık bir dille işaret etti.

İmralı Heyetinin Öcalan'la ilk görüşmesi

İçerde TÜŞAS saldırısı ve kayımlar, dışarıda Esad rejiminin düşüşüyle sonuçlanan jeopolitik kırılmadan sonra **28 Aralık'ta** Öcalan ile ilk görüşme yapıldı. Van Milletvekili Pervin Buldan ile İstanbul Milletvekili ve TBMM Başkanvekili Sırrı Süreyya Önder İmralı'ya gitti. İmralı Heyeti takip eden günde yaptığı açıklamada Öcalan'ın “Sayın Bahçeli ve Sayın Erdoğan'ın güç verdiği yeni paradigmaya, ben de pozitif anlamda gerekli katkıyı sunacak ehil ve kararlılığa sahibim” mesajını kamuoyuyla paylaştı.

Öcalan ile yapılan ilk görüşme sonrasında İmralı Heyeti, Ahmet Türk'ün de katılımıyla **2-8 Ocak 2025** tarihleri arasında Meclis Başkanı Numan Kurtulmuş ile siyasi parti liderleriyle temaslar gerçekleştirdi. Bu kapsamda, MHP Genel Başkanı D. Bahçeli, Gelecek Partisi Genel Başkanı

7 T24, “Erdoğan'dan kritik açıklama: Suriye istikrara kavuştukça güvenli geri dönüşler de artacaktır, Yayladağı Hudut Kapısını geçişlere açıyoruz”, T24, 9 Aralık 2024, bkz.: <https://t24.com.tr/politika/erdogan-dan-kabine-toplantisi-ardindan-aciklamalar>, 1201949?_t=1779926400040, erişim tarihi: 23 Haziran 2026.

Ahmet Davutoğlu, AK Parti adına Grup Başkanı Abdullah Güler ve vekili zlem Zengin, Genel Başkan Vekili Eflkan Ala ve Parti Sözcüsü mer elik, Saadet Partisi Genel Başkanı Mahmut Arıkan, CHP Genel Başkanı zgr zer, DEVA Partisi Genel Başkanı Ali Babacan ve Yeniden Refah Partisi (YRP) Genel Başkanı Fatih Erbakan ile görüşmeler yapıldı.

İmralı Heyeti bu temasları ittifak partileri ve bileşenlerle sürdürdü. Ardından, **11 Ocak'ta** Demirtaş, Yüksekdağ ve önceki dönem DTK Eş Başkanı Leyla Güven'i ziyaret etti.  isim de süreci desteklediklerini akladılar. Demirtaş “Demokratik zm ve barış için büyük çaba sarf eden Sayın Abdullah calan'a güven ve desteğim tam” mesajını paylaştı.

Öcalan ile ikinci görüşme ve artan ağrı beklentisi

Bahçeli **14 Ocak'ta** yaptığı açıklamada İmralı Heyetinin calan ile yağacağı ikinci görüşmede “PKK'nin örgütsel varlığının bittiğini, terörle bir sonuç alınamadığı, bu kanlı sayfanın birçok bedel ödenerek kapandığı hiçbir şart ileri sürmeksizin açıklanmalıdır” dedi.

Siyasi temaslarını tamamlayan İmralı Heyeti **22 Ocak'ta** calan ile ikinci kez görüştü. 28 Ocak'ta DEM Parti Eş Başkanı Hatimoğulları calan'ın mesajını paylaştı. Açıklamaya göre calan “Bahçeli'nin yaklaşımının devlet akıhyla buluşması halinde barışa hizmet edecek tarihsel bir çıkışa vesile olacağını” ifade etti.

DEM Parti Eş Başkanı Bakırhan **4 Şubat'ta** partisinin grup toplantısında Öcalan'ın tarihi bir çağrı yapacağını açıkladı. **6 Şubat'ta** PKK Yürütme Kurulu Üyesi Murat Karayılan silah bırakmak için kongre kararı gerektiğini ve böylesi bir çağrıyı sadece Öcalan'ın yapabileceğini ve örgüt üyelerini sadece Öcalan'ın ikna edebileceğini belirtti. Bu açıklamayı **12 Şubat'ta** PKK'nin açıklaması izledi: “Çok ciddi bir karışıklık ve darbesel bir müdahale olmazsa Önder Apo tarafından yeni bir süreç, herkes için bir değişim, dönüşüm ve yeniden yapılanma süreci başlatılacaktır.”

Bu açıklamanın ardından İmralı Heyeti **16-17-18 Şubat** tarihlerinde Irak Kürdistan Bölgesi (IKB) yetkilileri Mesut Barzani, Neçirvan Barzani ve Bafıl Talabani ile görüştü. DEM Parti Sözcüsü Ayşegül Doğan 17 Şubat'ta yaptığı açıklamada Öcalan'ın Kandil, Suriye ve Avrupa'ya mektup gönderdiğini söyledi.

İkinci kayyım dalgası

Süreç devam ederken ikinci kayyım dalgası yaşandı. **13 Ocak'ta** Mersin Akdeniz Belediyesine, **29 Ocak'ta** Siirt Belediyesine, **15 Şubat'ta** ise Van Büyükşehir Belediyesine kayyım atandı. DEM Parti'den kayyım atamalarına tepki geldi. Eş Başkan Hatimoğulları, “Saraya ve doğrudan Erdoğan'a soruyoruz: Siz bugün Van'a kayyım atayarak var olan diyalog sürecini dinamitlemeyi mi hedefliyorsunuz?” açıklamasını yaptı. Bu açıklamadan sonra kayyım atamaları devam etti ve **23 Şubat'ta** Kars-Kağızman Belediyesine kayyım atandı.

Kayım atamalarının olduğu dönemde Şırnak Valiliği **10 Ocak'ta** ilin belli bölgelerini 12-27 Şubat dönemleri için “Geçici Özel Güvenlik Bölgesi” ilan etti. Bu karar iki kez tekrarlanarak süre **11 Şubat'a** kadar uzatıldı.

18 Şubat'ta HDK'ye yapılan operasyonlarda aralarında siyasi parti yöneticileri, sendikacı, sanatçı ve gazetecilerin de yer aldığı 52 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınanlardan 30'u tutuklandı. Bakırhan partisinin grup toplantısında Bahçeli'ye kayyım atamalarını ve HDK operasyonunu hatırlatarak “Ortağınız ve yürütme erki olan Sayın Erdoğan çözümlerin neresindedir Sayın Bahçeli?” diye sordu.

Bu dönemde siyasi aktörler arasında yoğun bir diplomasi trafiği yaşandı; ancak somut bir yol haritası veya takvim açıklanmadı.

Bu ilk dönem, sürecin “paradoksal” doğasını netleştirmiştir. Bahçeli'nin tokalaşması ve Öcalan'a yaptığı çağrı, kamuoyunda bir “umut” iklimi yaratırken; TUSAŞ saldırısı, art arda gelen kayyım atamaları ve Suriye'de Esad rejiminin çöküşü gibi gelişmeler süreci sürekli olarak test etmiştir. Dönemin en kritik kazanımı, Öcalan'ın sürece dair ilk olumlu mesajı vererek “hukuki ve siyasi zemine” çekilme iradesini göstermesidir. Ancak, bu dönemde somut bir yol haritasının açıklanmaması ve güven artırıcı adımların atılmaması, ilerleyen dönemlerdeki belirsizliğin habercisi olmuştur.

Başlangıç ve Kamuoyunun Hazırlanması Dönemi

- 1 Ekim 2024 ve sonrası
Bahçeli'nin uzattığı el
İlk mesailer başlıyor
- 22 Ekim 2024
İlk kırılma anı
"Öcalan gelsin, Meclis'te konuşsun"
- 23 Ekim 2024
Ankara TUSAŞ saldırısı
Şiddet süreci gölgeliyor
- 24 Ekim 2024
Öcalan'dan ilk mesai
Hukuki ve sivasî zemine çekecek güc
- Kasım 2024
İkili karakter ve kayyım atamaları
Süreç ile baskı bir arada
- 7 Aralık 2024
Şam düştü, Esad rejimi devrildi
Jeopolitik denklemden kırılma
- 28 Aralık 2024
İmralı Heyeti'nin ilk görüşmesi
Öcalan ile ilk temas
- Ocak 2025
Partilerle temas, ikinci görüşme
Siyasî zemin genişliyor
- Ocak - Şubat 2025
İkinci kayyım atamaları
İdari baskı sürüyor
- Şubat 2025
Çağrı beklentisi artıyor
Öcalan'dan açıklama bekleniyor

1.2. Çağrı, Fesih ve Silahsızlanma Dönemi

Sürecin en kritik eşiği 27 Şubat 2025'te Abdullah Öcalan'ın "Barış ve Demokratik Toplum Çağrısı" ile geldi. İstanbul'da bir otelde düzenlenen toplantıyla kamuoyuna duyurulan yazılı mesajında Öcalan, PKK'ye silah bırakma ve kendini feshetme talimatını açıkça verdi. PKK, bu çağrıya iki ay içinde kongre süreciyle karşılık verdi ve 12 Mayıs 2025'te yaptığı açıklamayla kendisini fesih ettiğini ve silahlı mücadeleyi sonlandırdığını ilan etti. Temmuz 2025'te Öcalan'ın 26 yıl aradan sonra yayımladığı görüntülü mesajı, çağrısını pekiştirdi. 11 Temmuz 2025'te Süleymaniye'de düzenlenen sembolik silah yakma töreni, fiili silahsızlanmanın ilk görünür adımı oldu. Birçok STK temsilcisi ve gazeteciyle birlikte İHD bu törene davet edilerek envanter tesliminde yer aldı. Bu dönem, sürecin en yoğun ve umut verici aşaması olarak kaydedildi.

Öcalan'ın beklenen çağrısı: "Tüm gruplar silah bırakmalı ve PKK kendini feshetmelidir"

Ahmet Türk, Pervin Buldan, Sırrı Süreyya Önder, Tülay Hatimoğulları, Tuncer Bakırhan, Cengiz Çiçek ve Özgür Erol'dan oluşan 7 kişilik heyet İmralı'da Öcalan ile görüştü ve sonrasında aynı gün beklenen çağrıyı kamuoyuyla paylaştı. Öcalan, "Barış ve Demokratik Toplum Çağrısı" başlıklı mesajında "Varlığı zorla sona erdirilmemiş her çağdaş cemiyet ve partinin gönüllü olarak yapacağı gibi devlet ve toplumla bütünleşme için kongrenizi toplayın ve karar alın;

tüm gruplar silah bırakmalı ve PKK kendini feshetmelidir” dedi. Öcalan’ın çağrısında öne çıkan hususlar özetle şunlardı:

PKK; tarihin en yoğun şiddet yüzyılı olan 20. asrı, iki dünya savaşı, reel-sosyalizm ve dünya genelinde yaşanan soğuk savaş ortamları, Kürt realitesinin inkârı, başta ifade olmak üzere özgürlükler konusunda yasaklardan kaynaklı oluşan zeminde doğmuştur.

1990’larda reel-sosyalizmin iç nedenlerle çöküşü ve ülkede kimlik inkarının çözülüşü, ifade özgürlüğünde sağlanan gelişmeler, PKK’nin anlam yoksunluğuna ve aşırı tekrara yol açmıştır. Dolayısıyla ömrünü benzerleri gibi tamamlamış ve feshini gerekli kılmıştır.

Günümüzde çok kırılğan hâl alan tarihsel (Türk-Kürt) ilişkii, kardeşlik ruhu içinde inançları da göz ardı etmeden yeniden düzenlemek esas görevdir.

Aşırı milliyetçi savruluşunun zorunlu sonucu olan; ayrı ulus-devlet, federasyon, idari özerklik ve kültüralist çözümler, tarihsel toplum sosyolojisine cevap olamamaktadır.

Cumhuriyetin ikinci yüzyılı ancak demokrasiyle taçlandırıldığında kalıcı ve kardeşçe bir sürekliliğe sahip olabilecektir. Sistem arayışları ve gerçekleştirmeler için demokrasi dışı bir yol yoktur. Olamaz. Demokratik uzlaşma temel yöntemdir.

Barış ve demokratik toplum döneminin dili de gerçekliğe uygun geliştirilmek durumundadır.

Bu perspektifi ortaya koyarken, şüphesiz pratikte silahların bırakılması ve PKK'nin kendini feshi, demokratik siyasetin ve hukuki boyutun tanınmasını gerektirir.

PKK Yürütme Konseyi **1 Mart** tarihinde ateşkes ilan ederek Öcalan'ın çağrısının gereklerine uyacaklarını duyurdu. “Çağrının içeriğine olduğu gibi katılıyoruz ve kendi cephemizden çağrının gereklerine uyacağımızı ve uygulayacağımızı belirtiyoruz. Bugünden geçerli olmak üzere ateşkes ilan ediyoruz.”

Türkiye siyasetinde çağrının yankıları

Öcalan'ın silah bırakma ve örgütü feshetme çağrısı Türkiye siyasetinde geniş yankı buldu. Cumhurbaşkanı Erdoğan **28 Şubat'ta** yaptığı ilk açıklamada “terör duvarının yıkılması hedefine giden yolda” yeni bir sayfaya geçildiğini ifade etti. Provokasyon ihtimaline dikkat çeken Erdoğan “silah ve terör baskısı ortadan kalkınca” siyasetin demokratik alanının daha da genişleyeceğini belirtti.

Cumhur İttifakı ortağımız sayın Devlet Bahçeli'nin cesur inisiyatifıyla başlayan, bizim kararlı tutumumuzla ilerletilen terörsüz Türkiye çabalarında dün itibarıyla artık yeni bir safhaya geçilmiştir. Önümüzde bin yıllık kardeşliğimizin arasına örülen terör duvarının yıkılması hedefine giden yolda iyi bir adım atma fırsatı vardır. Sükünetsizlikle, sabırla ve samimiyetle yürütülmesinin en isabetli yöntem olduğu kanaatindeyiz. Bu sorunun kalıcı, kati ve kesin olarak bitmesini istemeyenler çıkacaktır. Bu süreçte gelebilecek her türlü provokasyona karşı en üst seviyede dikkat sergileyecek, gereken tüm tedbirleri alacağız. Silah ve

terör baskısı ortadan kalkınca, doğal olarak siyasetin demokratik alanı daha da genişleyecektir.

1 Mart'ta tarihinde şehit aileleriyle iftar programında bir araya elen Erdoğan süreci şu sözlerle değerlendirdi: “Bu girişimin içinde şehitlerimizin aziz ruhlarını muazzep edecek, sizleri üzecek, başınızı yere eğdirecek hiçbir şey yoktur, asla olmayacaktır. ... Uzattığımız elin havada bırakılması veya ısırılması halinde de demir yumruğumuzu daima hazır tutuyoruz.”

Bahçeli, **28 Şubat'ta** paylaştığı Ramazan mesajında “Ne mutlu bizlere ki, sahte ayrımcılıkların, yapay anlaşmazlıkların, cepheleşme ve yanlış anlamaların milli hayatımızdan tamamıyla sökülüp atılacağı kutlu bir dönemin eşiğindeyiz” dedi. **1 Mart'ta** DEM Parti Eş Başkanı T. Bakırhan'ı arayarak “Türkiye'yi birlikte demokratikleştireceğiz” diyen MHP Genel Başkanı, aynı gün yazılı bir açıklama yaparak “27 Şubat 2025 tarihinde DEM heyeti tarafından kamuoyuna okunan ve İmralı'da kaleme alınan açıklama baştan sona değerli ve önemlidir” ifadelerini kullandı. Bahçeli daha sonra T. Bakırhan, P. Buldan, S. S. Önder ve S. Demirtaş'ı arayarak sürece katkıları için teşekkür etti.

Çağrının yapıldığı gün CHP Genel Başkanı Özgür Özel, sosyal medya hesabından yaptığı açıklamada gereğinin yapılmasını beklediklerini ifade ederek iç barış için demokratik düzen ve hukuk devleti vurgusu yaptı:

Terör örgütünün silah bırakması ve kendini feshetmesi çağrısı önemlidir. Bu çağrının gereklerinin, muhatapları tarafından yapılmasını ve on binlerce cana mal olan, ağır ekonomik ve

toplumsal tahribat yaratan terörün ilelebet sonlanmasını temenni ediyoruz. Hiç şüphesiz meseleler temennilerle değil, güven ortamı tesis edilerek ve icraatlarla çözülür. Türkiye'nin tüm sorunlarının çözümü ancak iç barışın sağlanmasıyla mümkündür. İç barış ise, otoriter bir sistemde değil, demokratik düzende, hukuk devleti ilkelerine uymakla, adalet ve eşitlikle sağlanır.

Özel, 28 Şubat'ta Öcalan'la bir yılı aşkın süredir müzakere edildiğini ve "20'nin üzerinde hukukçudan oluşan bir masa, bir yerde çalışma yapıyor" iddiasında bulundu. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Dezenformasyonla Mücadele Merkezi (DMM) 2 Mart'ta yazılı bir açıklama yaparak bu iddiayı yalanladı. DMM'nin açıklamasında, "Öcalan'ın 'silah bırakma ve örgütün kendisini feshetme çağrısı' karşılığında devletle herhangi bir anayasal/yasal değişiklik pazarlığı söz konusu değildir" ifadelerini kullandı.

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu, aynı gün sosyal medya paylaşımında sürece desteğini açıkladı. Bununla birlikte hükümete sorumluluk alma çağrısında bulundu:

Terörü bitirecek, şehitlerimizin ailelerinin ve gazilerimizin he­lallliğini alacak her girişim ülkemiz adına değerlidir ve önemlidir. Bu vesileyle çağrıyla değerli buluyoruz. Ancak, sorumluluk sadece tek bir tarafın değil, bu ülkeyi yönetenlerin de omuzlarında­dır.

Parti Meclisi ve il eş başkanlarının katılımıyla **2 Mart'ta** gerçekleştirilen toplantı öncesi konuşan DEM Parti Eş Başkanı T. Bakırhan sıranın iktidarda olduğunu belirterek siyasi ve hukuki düzenleme çağrısında bulundu:

Siyasi ve hukuki düzenlemeler bir an önce hayata geçirilmelidir. Şimdi yeni bir hikâye yazma dönemindeyiz. Vatanseverim diyenler en fazla bu çağrıya sahip çıkmalıdır. Sayın Öcalan'ın demokratik mücadelesini özgür bir ortamda yürütmesi de artık bir zorunluluk. Bu süreç heba edilecek bir süreç değil. Kimsenin yendiği, yenildiği yok. Ülkenin yeneceği, kazanacağı, refah ve huzur içerisinde ülkenin kazanacağı bir süreç olarak düşünmek lazım. Kimsenin lütufluk yaptığı, kimsenin de kaybettiği bir süreç değil bu. Peki iktidar bu süreçte ne yapacak? O konuda da toplumun, bizim de beklentimiz var. Çağrı yapıldı, örgüt yanıt verdi. Şimdi ne yapacaksınız sorusu ortada duruyor. ... Bu sürece engel olmak Türkiye haklarına yapılacak en büyük kötülüktür. Halkların ortak geleceğini esas alan bir çağrı alkışlanır, heyecanlandırır. Bu süreç heba edilecek bir süreç değildir, kâğıt üzerinde bırakılmamalıdır. ... Çözümü Kürtlere lütufluk, Türklere zül olarak görmemek gerekiyor.

Muhalefet partilerinin büyük çoğunluğu çağrıyı destekleyici açıklamalar yaptı. Çağrıya açıktan muhalefet eden partiler ise İYİ Parti, Zafer Partisi, Anahtar Parti ve Büyük Birlik Partisi ile sınırlı kaldı.

“Çağrı kimleri kapsıyor?” tartışması

Öcalan'ın çağrısından sonra ana tartışma başlıklarından biri çağrının kimleri kapsadığı oldu. İktidar çevreleri bu konuda çağrının sadece Türkiye'de değil, Irak, Suriye ve İran'daki tüm PKK/KCK bileşenlerini kapsadığını ileri sürerken, örgüt çevreleri çoğunlukla çağrının PKK ile sınırlı olduğunu savundu. Bu konudaki tartışmalar geçen aylara

rağmen sonlanmadı. Uzunca bir süre SDG etrafında süren tartışmalar 2026 Ocak ayındaki SDG-Şam yönetimi anlaşmasından sonra İran alanına kaydı. ABD-İsrail'in İran'a yönelik saldırıları sonrasında İran'daki PJAK etrafında devam etti.

SDG lideri Mazlum Abdi, **28 Şubat'ta** yaptığı açıklamada Öcalan'ın mesajının olumlu bir gelişme olduğunu ve "barış çağrısı" niteliği taşıdığını söyledi. Abdi, "Sayın Öcalan'ın çağrısı direk PKK'yedir, PKK gerillalarının silah bırakmasına yöneliktir. Doğrudan bizim bölgemiz ve güçlerimiz için değildir" ifadelerini kullandı.

Buna karşın, AK Parti Sözcüsü Ömer Çelik **28 Şubat** günü yaptığı açıklamada Öcalan'ın PKK'nin bütün uzantılarını kapsadığını ileri sürdü: "PKK, PYD, YPG, SDG hangi adla olursa olsun, Irak ve Suriye'deki bütün uzantılarıyla terör örgütü silah bırakmalıdır ve kendi kendisini feshetmelidir."

DEM Parti İstanbul Milletvekili ve İmralı Heyeti Üyesi Sırrı Süreyya Önder, Habertürk'te **3 Mart'ta** katıldığı programda "Öcalan'ın çağrısı terör örgütü YPG'yi de kapsıyor mu" sorusuna, "ilkesel olarak herkesi kapsıyor" dedi. DEM Parti Eş Başkanları **4 Mart'ta** Mecliste düzenledikleri basın toplantısında Öcalan'ın çağrı metninin PKK'ye yönelik olduğunu, metinde SDG'nin geçmediğini belirtti. Hatimoğulları konuya dair soruya Önder'den farklı olarak şu cevabı verdi: "Çağrı metni burada, çağrıda SDG geçmiyor. Metinde geçmeyen bir şeyi söyleme yetkimiz yok. Sayın Öcalan PKK'ye bir çağrı yaptı, PKK kendi örgütüdür. Geri kalan kısmı kendi tasarruflarıdır. Bu konuda yorum yapamayız."

Suriye’de Alevilere saldırılar ve sonrasında 10 Mart Anlaşması

Öcalan’ın fesih ve silahsızlanma çağrısının Irak, Suriye ve İran’daki parti ve grupları da kapsıyor mu tartışmaları sürerken Suriye’de önemli gelişmeler oldu. **6 Mart 2025** tarihinde başlayan, ülkenin kıyı vilayetleri Tarsus ve Lazkiye’deki Alevilere yönelik saldırılar devam ederken **10 Mart’ta** HTŞ lideri ve Suriye Geçici Devlet Başkanı Ahmed El-Şara ile SDG lideri Mazlum Abdi arasında anlaşma sağlandı.

Anlaşmayla birlikte, tüm Suriyelilerin etnik ve dini köken gözetmeksizin siyasi sürece katılımı ve Kürt toplumunun anayasal haklarının güvence altına alınması kararlaştırılırken, Suriye genelinde ateşkes ilan edilmiş, kuzeydoğudaki tüm sivil ve askeri kurumlar ile enerji kaynaklarının Şam yönetimine entegre edilmesi, yerinden edilmişlerin geri dönüşünün sağlanması ve toplumsal ayrışmaya karşı ortak mücadele edilmesi öngörülmüş; anlaşmanın uygulanması için yürütme komiteleri kurulması ve sürecin yıl sonuna kadar tamamlanması hedeflenmiştir. Müzakere sürecini doğrudan yöneten ABD’nin yanı sıra Suudi Arabistan, Katar ve Ürdün de anlaşmayı desteklediklerini açıkladı.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, **11 Mart’ta** yaptığı açıklamada Suriye’deki anlaşmasının eksiksiz uygulanmasının önemine vurgu yaparak, Araplar, Türkler ve Kürtler arasındaki kardeşliğin güçlendirilmesi gerektiğini ifade etti. Ayrıca, Suriye’nin birlik ve bütünlüğünün korunmasına büyük önem verdiklerini belirtti ve ülkenin terörden arındırılmasına

yönelik her türlü çabayı doğru yönde atılmış adımlar olarak gördüklerini söyledi.

Ekrem İmamoğlu'nun tutuklanması ve Newroz kutlamaları

Sürecin ikili karakteri başlangıç ve kamuoyunun hazırlanması döneminde olduğu gibi çağrı, fesih ve silah bırakma döneminde de devam etti. İlk aylarda süreç sonrası bir normalleşme, hak ve hukuk alanının genişleme beklentisi varken, devam eden görüşmelere kayyımlar eşlik etti.

Öcalan'dan beklenen tarihi çağrı sonrası bu durum değişmedi. 27 Şubat çağrısı üzerinden bir ay geçmeden İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı ve muhalefetin muhtemel en güçlü Cumhurbaşkanı adayı Ekrem İmamoğlu **19 Mart'ta** göz altına alındı ve ardından "suç örgütü kurmak", "yolsuzluk" ve "terör" iddialarıyla yürütülen soruşturma kapsamında 100'den fazla kişiyle birlikte **23 Mart'ta** tutuklandı.

İmamoğlu'nun tutuklanmasını "Cumhurbaşkanı adayına darbe girişimi" olarak tanımlayan CHP, Saraçhane'de kitlesel protesto çağrısı yaptı ve kitlesel gösteriler günler sürdü. Gösterilerde ilk bir haftada iki bine yakın kişi göz altına alındı ve 260 kişi tutuklandı.

Tutuklu bulunan Ekrem İmamoğlu, CHP'nin cumhurbaşkanı adaylığı için düzenlediği ön seçimde tek aday olarak yer aldı ve tutuklandığı 23 Mart günü 15,5 milyonun üzerinde oy alarak partinin resmi adayı oldu.

Sürecin toplumsallaşması açısından önemli bir fırsat olan Newroz kutlamaları 19 Mart operasyonunun gölgesin-

de birçok kentte kutlandı. DEM Parti Eş Başkanı Tuncer Bakırhan Diyarbakır Newrozunda Öcalan'ın çağrısını tarihi bir dönüm noktası olarak nitelendirdi. İktidarın kayyımlar ve baskılarla toplumu kutuplaştırdığını ifade etti. CHP Genel Başkanı Özgür Özel Diyarbakır Newroz kutlamasına mesaj gönderdi.

DEM Parti Eş Başkanı Tuncer Bakırhan, Newroz kutlamalarının ardından Saraçhane'ye giderek CHP lideri Özgür Özel ile bir araya geldi. Bakırhan, İmamoğlu'nun tutuklanmasını "siyasi darbe" olarak nitelendirdi.

19 Mart operasyonu ile başlayan CHP'li belediyelere yönelik operasyonlar daha sonra devam etti. **25 Nisan'daki** ikinci dalgada 50 kişi göz altına alındı, 18 kişi tutuklandı. **20 Mayıs'taki** üçüncü dalgada 20 kişi göz altına alındı, 13 kişi tutuklandı. **23 Mayıs'taki** dördüncü dalgada 46 kişi gözaltına alındı, 25 kişi tutuklandı. **31 Mayıs'taki** beşinci dalgada 38 kişi göz altına alındı, 22 kişi tutuklandı. **1 Temmuz'daki** altıncı dalgada 120 kişi göz altına alındı ve 35 kişi tutuklandı. **5 Temmuz'daki** dalgada Adana Büyükşehir Belediye Başkanı Zeydan Karalar ile Adıyaman Belediye Başkanı Abdurrahman Tutdere gözaltına alındı ve belediye binalarında polis tarafından arama yapıldı.

Fesih ve silah bırakma kongresi

Mart ayının son günleri ve Nisan ayı İmamoğlu ve çalışma arkadaşlarının tutuklanması sonrasında kitlesel eylemler ve siyasiler arası temaslarla geçti.

Cumhurbaşkanı Erdoğan Ramazan Bayramı vesilesiyle **30 Mart'ta** yayınladığı mesajında Öcalan'ın çağrısının üzerinden bir ay geçmesine rağmen PKK'nin kendini feshetmemesini eleştirdi. “Sabrın sınırsız olmadığını” vurguladı. Bahçeli, İmamoğlu'nun tutuklanmasının ardından yapılan protestolara sert tepki gösterdi ve CHP'yi “sokak çağrısı” yapmakla eleştirdi.

Bu dönemdeki en önemli gelişme **10 Nisan'da** gerçekleşen Cumhurbaşkanı Erdoğan ile İmralı Heyeti görüşmesi oldu. Erdoğan ile Beştepe'de görüşen Heyet üyesi Pervin Buldan ve Sırrı Süreyya Önder görüşmenin çok pozitif geçtiğini kamuoyuna duyurdu. Bahçeli, Erdoğan-DEM Parti görüşmesini “takedire şayan” olarak değerlendirdi. Bu görüşmenin “terörsüz Türkiye” umudunu güçlendirdiğini belirtti.

Süreçte kritik role sahip aktörlerden biri olan İmralı Heyeti üyesi Sırrı Süreyya Önder **15 Nisan'da** kalp krizi geçirdi. Yaklaşık 3 hafta süren tedaviye rağmen, Önder, 3 Mayıs'ta İstanbul'da yaşamını yitirdi ve **4 Mayıs'ta** İstanbul'da son yolculuğuna uğurlandı.

Bu dönemde gerçekleşen en önemli olaylardan biri Suriye Kürtleri birlik buluşmasıydı. **26-27 Nisan'da** yapılan “Rojava Kürt Birliği ve Ortak Tutum Konferansı” da onaylanan “Ortak Siyasi Tutum Belgesinde” Kürt siyasi grupları Suriye'de tüm halkların, özellikle Araplar, Kürtler, Süryani-ler, Çerkesler gibi farklı toplulukların haklarının anayasal olarak güvence altına alınmasını; ademi merkezizetçi bir yönetim sistemine geçilmesini ve yerel yönetimlerin güçlendirilmesini; Kürt bölgelerinin, federal bir Suriye içinde

birleşik bir siyasi-idari birim olarak kabul edilmesini ve Kürtçenin, Arapça ile birlikte resmi dil olarak tanınmasını talep ettiler.

Öcalan'ın çağrısı sonrası beklenen adım Önder'in vefatından hemen sonra geldi. PKK **9 Mayıs'ta** yaptığı açıklamada **5-7 Mayıs** tarihleri arasında 12. Kongresini toplandığını duyurdu. **12 Mayıs'ta** yapılan ayrıntılı açıklamada kongrede PKK'nin örgütsel yapının feshedildiği ve silahlı mücadelenin sonlandırıldığı duyuruldu. Kararın uygulanması için Meclis ve topluma sorumluluk çağrısı yapıldı.

Erdoğan **12 Mayıs'ta** "Terörsüz Türkiye hedefine emin adımlarla ilerliyoruz" açıklamasında bulundu ve PKK'nin bu kararının tüm bileşenleri için geçerli olduğunu belirtti. Erdoğan 14 Mayıs'ta yaptığı bir diğer açıklamada Suriye ve Avrupa'daki PKK kollarının da silah bırakmasının önemli olduğunu ifade etti.

MHP Genel Başkanı D. Bahçeli, "Barış tohumları umutla sulanmış, çiçek açmıştır. PKK'nın kurucu lideri Abdullah Öcalan'a, İmralı-DEM heyetlerine ve DEM Parti'nin eş genel başkanlarına şükranlarımı sunuyorum." açıklamasında bulundu.

PKK'nin fesih ve silah bırakma açıklamasına CHP'den destek geldi. Genel Başkan Özgür Özel **12 Mayıs'ta** yaptığı açıklamada PKK'nın silah bırakma ve kendini feshetme kararını "47 yıllık terörün sona ermesi" açısından kritik bir adım olarak değerlendirirken, kalıcı barışın ancak demokratik hukuk devleti, kapsayıcılık ve şeffaflıkla mümkün olacağını vurguladı. Özel, bu çerçevede kayyım uygulamalarına son verilmesi, tüm siyasi tutsakların (Ekrem İmam-

oğlu, Selahattin Demirtaş, Figen Yüksekdağ ve diğerleri) zgr bırakılması, TBMM çatısı altında gerekli yasal düzenlemelerin ivedilikle yapılması ve sürecin kişisel siyasi hesaplara alet edilmemesi gerektiğini belirterek, CHP'nin iktidara hazırlanan bir parti olarak barışın ve demokrasinin güvencesi olduğunu ifade etti.

Özel'in yanı sıra İmamoğlu da **12 Mayıs'ta** zel bir açıklama yaparak "reform" çağrısında bulundu. İmamoğlu, yalnızca "terörün sona erdirilmesinin" yeterli olmadığını, sosyal, psikolojik, hukuki ve ekonomik reformların yapılması gerektiğini belirterek Mecliste tüm partilerin katılımıyla bir komisyon oluşturulması çağrısı yaptı.

İmralı Heyeti yesi Buldan, **12 Mayıs'ta** yaptığı açıklamada PKK'nin çatışmaları sonlandırığına dair 12. Kongre kararını tarihi bir adım olarak değerlendirerek, bu sürecin Türkiye'nin demokratikleşmesi ve barışın sağlanması için önemli bir fırsat sunduğunu belirtti. Öcalan'ın bu süreçte merkezi bir rol oynaması gerektiğini vurgulayan Buldan, PKK liderinin koşullarının iyileştirilmesi ve görüşme zemininin oluşturulmasının önemine dikkat çekti. Meclis'in de sürece aktif biçimde katılması gerektiğini belirten Buldan, demokratikleşme yönünde yeni yasaların çıkarılması ve mevcut hukuksuzlukların giderilmesi için parlamentonun devreye girmesinin şart olduğunu söyledi.

İmralı Heyetiyle **18 Mayıs'ta** görüşen calan, Türk-Kürt ilişkilerinin özünde bir kardeşlik ilişkisi olduğunu, ancak bu ilişkinin bozulduğunu belirterek, bu bağlamda "kardeşlik hukuku" temelinde yeni bir sözleşmeye ihtiyaç duyulduğunu vurguladı.

Uluslararası tepkiler

PKK'nin fesih ve silahsızlanma kararı uluslararası toplumda geniş yankı buldu. ABD bu adımı bir “dönüm noktası” olarak nitelendirip PKK'nin silah bırakmasının “medenî dünyada teröre karşı zafer” olduğunu vurgulayarak NATO müttefiki Türkiye'nin kalıcı barış hedefine desteğini yineledi. BM PKK'nin silahsızlanma kararının uygulanması halinde, çatışmanın barışçıl çözümüne yönelik önemli bir adım olduğunu açıkladı. AB kararı değerli bir “fırsat” görüp taraflara diyalog ve uzlaşî çağrısı yaptı, bunun bölge istikrarına katkı sağlayacağını belirtti.

İran karar karşısında memnuniyet duyduğunu ifade ederek sürecin tamamlanmasının Türkiye ve bölgenin huzurunu artırmasını dilediğini açıkladı. Irak özellikle kuzeyindeki güvenlik etkileri ve Türkiye'nin bölgedeki askerî varlığının geleceği konusundaki endişelerle gelişmeleri yakından takip ettiğini duyurdu. İKBY ise kararı “bölge için tarihî bir adım” olarak nitelendirerek, sürecin Türkiye’de barış ve çözüm yönünde olumlu sonuçlanmasını temenni etti; tarafların attığı adımları memnuniyetle karşıladıklarını ve sürecin başarısını desteklediklerini belirtti.

Uluslararası medya bu kararı bölgesel güç dengesini değiştirebilecek tarihî bir kırılma noktası olarak yorumladı. Analizlerde özellikle Suriye ile Irak'taki Kürt gruplar üzerinde önemli jeopolitik yansımaları olabileceğine dikkat çekildi.

10. Yargı Paketi, Meclis Komisyonu tartışmaları

PKK'nin fesih ve silah bırakma kararı sonrası bir yandan uygulama sürecine ilişkin tartışmalar bir yandan da beklentiler arttı. Bu kapsamda Meclis Komisyonu ve 10. Yargı Paketi tartışmaları başladı.

İmralı Heyeti **18 Mayıs'taki** Öcalan görüşmesini takiben DEM Parti Eş Başkanları siyasi partilerin genel başkanlarını ziyaret etti. Bu kapsamda, **19 Mayıs'ta** DEVA Partisi ve Saadet Partisiyle, **20 Mayıs'ta** CHP ve YRP ile, **27 Mayıs'ta** MHP görüşmeler yapıldı.

AK Parti Sözcüsü Ömer Çelik **26 Mayıs'ta** MKYK toplantısı sonrası yaptığı açıklamada, silah bırakma sürecinin MİT ve TSK tarafından sahada kurulan doğrulama mekanizmalarıyla kontrol edileceğini, bu sürecin sağlıklı ilerlemesi için siyasi partilerin de yapıcı bir dil kullanmasının önem taşıdığını vurguladı.

10. Yargı Paketi tartışmalara rağmen süreçle ilgili anlamlı bir düzenleme içermedi. DEM Parti 10. Yargı Paketi görüşmelerinde Kovid-19 şartlı tahliye düzenlemesinin siyasi tutsakları da kapsamı, infaz düzenlemeleri ve hasta tutukluların tahliyeleri beklentilerini dile getirdi. Yine, paketin demokratikleşme yönünde genişletilmesini ve AİHM kararlarının uygulanmasını talep etti. Bununla birlikte, muhalefetin tüm eleştirilerine ve önerilerine rağmen, paket kapsamı dar tutularak, **4 Haziran'da** yasalaştı. MHP Genel Başkan Yardımcısı Feti Yıldız, beklentiler karşısında yeni infaz kanunuyla ilgili kapsamlı bir düzenleme için Ekim ayına işaret etti.

Mayıs ve Haziran aylarında süreçle ilgili öne çıkan bir diğer kritik başlık Meclis Komisyonunun kuruluşuydu. Bahçeli **19 Mayıs** vesilesiyle yayınladığı mesajda Meclis'te temsil edilen tüm siyasi partilerin katılımıyla “Milli Birlik ve Dayanışma Komisyonu” kurulması çağrısında bulundu. Bahçeli daha sonra Meclis Başkanı Numan Kurtulmuş ile **28 Mayıs'ta** Meclis'te ortak açıklama yaptı. Ortak açıklamada Öcalan'ın çağrısı ve PKK'nin silahsızlanma kararıyla yeni bir dönemin başladığını vurguladı. Kurtulmuş, bu sürecin milletin gözü önünde, planlı bir şekilde sonuçlanabilmesi için Meclis'in sorumluluk üstlenmesi gerektiğini belirterek; tüm siyasi partilerin temsil edileceği bir komisyon kurulmasını, sürecin takibi ve kontrolünün Meclis çatısı altında yürütülmesini teklif etti. Komisyonun en kısa sürede oluşturulacağı ve müzakere ortamında ilerlemenin sağlanacağı ifade edildi.

Kurtulmuş MHP görüşmesinden hemen sonraki günlerde AK Parti, CHP, DEM Parti, İYİ Parti ve Yeni Yol Grubuyla birebir görüştü ve **25 Haziran'da** parti grup temsilcileri zirvesini düzenledi. AK Parti, CHP, MHP, DEM Parti, İYİ Parti ve Yeni Yol grubu temsilcileriyle buluşan Kurtulmuş kurulması planlanan komisyona ilişkin görüş alışverişinde bulundu.

12 Gün Savaşı

PKK'nin silah bırakma sürecinin uygulamaya geçmesi, yasal düzenlemeler ve Meclis Komisyonu tartışmaları sürerken İsrail, ABD desteğiyle **13 Haziran'da** İran'ın nükleer

programı, askeri altyapısı ve üst düzey komuta kademesine yönelik geniş çaplı hava saldırıları başlattı. **24 Haziran** tarihine kadar süren ve 12 Gün Savaşı olarak tarihe geçen bu dönemde İran füze ve İHA saldırılarıyla karşılık verdi. Kısa süreli ancak yüksek yoğunluklu bu savaşı İsrail, “İran tehdidini bertaraf etme” gerekçesiyle savunurken, İran saldırılarını “meşru müdafaa” olarak niteledi.

Çatışmanın ilerleyen günlerinde ABD doğrudan savaşa dahil olarak İran’ın Fordo, Natanz ve İsfahan’daki nükleer tesislerini hedef aldı. İran da bölgedeki ABD üslerine yönelik füze saldırılarıyla karşılık verdi. 12 gün boyunca karşılıklı hava saldırıları, balistik füze atışlarından sonra taraflar arasında ateşkes sağlandı ve çatışmalar 24 Haziran 2025’te sona erdi.

Savaşın sonucunda İsrail ve ABD İran’ın nükleer kapasitesine ciddi zarar verdiğini savunurken, İran rejimin ayakta kaldığını ve İsrail’in hedeflerine ulaşamadığını ileri sürdü. Ancak çatışma Ortadoğu’daki güç dengeleri, nükleer kriz ve ABD-İran gerilimini yeni bir aşamaya taşıdı.

Silah yakma töreni

Meclis Komisyonu tartışmaları sürerken ve İran ile İsrail arasındaki gerilim devam ederken 11 Temmuz’da Irak’ta Kürdistan Bölgesi’nin Süleymaniye şehri kırsalında bulunan Casenê Magarasi⁸ bölgesinde düzenlenen törenle PKK üyesi 30 kadın ve erkek militan silahlarını yaktı.

⁸ 1923 yılında, İngiliz yönetimine karşı direniş başlatan Kürt lider Şeyh Mahmud Hafid Berzenci, bu mağarayı karargâh ve sığınak olarak

Silah yakma töreni **9 Temmuz'da** Öcalan gönderdiği görüntülü mesajdan sonra gerçekleşti. Öcalan silahın değil, siyasetin ve toplumsal barışın gücüne inandığını belirterek PKK'yi bu ilkeyi hayata geçirmeye çağırdı:

PKK ulus devletçi bir amaçtan vazgeçmiş, bu temel amaçtan vazgeçişle birlikte temel savaş stratejisinden de vazgeçmiş, varlığını sona erdirmiştir. Gelinek tarihi noktanın daha da ileriye götürülmesi beklenmektedir....

Yapılan silahlı mücadele aşamasından demokratik siyaset ve hukuk aşamasına gönüllüce geçiştir. Bu bir kayıp değil, tarihi bir kazanım olarak değerlendirilmek durumundadır. Silah bırakmaya ilişkin detaylar belirlenecek ve hızlıca hayata geçirecektir. ...

Silahın değil, siyasetin ve toplumsal barışın gücüne inanıyorum. Ve sizi de bu ilkeyi hayata geçirmeye çağırıyorum.

Son günlerde bölgede yaşanan gelişmeler, attığımız bu tarihi adımın önemini ve aciliyetini açıkça teyit ediyor.

kullanmıştır. Aynı dönemde, mağaranın içine kurulan küçük bir matbaada, "Bangî Haq (Hakkın Sesi) adlı ilk Kürtçe gazetelerden biri basılmıştır. Bu yönüyle mağara, Kürt basın tarihinde de önemli bir yere sahiptir. Sonraki yıllarda, özellikle Irak hükümetine karşı mücadele eden Peşmerge güçleri tarafından da stratejik bir sığınak olarak kullanılmıştır. Tarihsel öneminin yanı sıra doğal güzelliğiyle de dikkat çeken mağara, günümüzde turistlerin ziyaret ettiği popüler bir destinasyon haline gelmiştir.

Kendilerini “Barış ve Demokratik Toplum Grubu” olarak adlandıran grup adına konuşan KCK Yürütme Konseyi Eşbaşkanı Besê Hozat, sürecin Öcalan’ın çağrısı ve PKK’nin kongre kararları doğrultusunda ilerlediğini belirterek, sürecin devamı için yasal düzenlemelere ihtiyaç olduğunu vurguladı. Hozat, PKK’nin silah bırakma töreninin siyasi bir eylem ve kararlı bir adım olduğunu belirterek, sürecin başarıyla ilerlemesi için devletin atacağı adımların kritik olduğunu vurguladı. Artık sadece silah bırakmakla yetinmediklerini, demokratik siyasette aktif rol almak istediklerini ve bunun tek taraflı olmayacağını, karşı tarafın da sorumluluk alması gerektiğini ifade etti. Törende silahlar sembolik olarak yakıldı, silah envanteri İHD, ÖHD ve TİHV heyetine teslim edildi.

Cumhurbaşkanı Erdoğan **12 Temmuz’da** partisinin 32. İstişare ve Değerlendirme Kampı açılış konuşmasında artık silahlarla değil Meclis çatısı altında konuşacaklarını ifade etti:

Şimdi oturup konuşacağız... Silahlarla değil. Yüz yüze, gönül gönüle konuşacağız. TBMM’de bir komisyon kurup, sürecin yasal ihtiyaçlarını Meclis çatısı altında konuşmaya başlayacağız. Bu süreçte rahmetli Sırrı Süreyya, Pervin Buldan ve Mithat Sançar ile yan yana geldik. Oturduk konuştuk, demek oluyormuş. Daha güzel şeyler olacak. Biz AK Parti, MHP ve DEM Parti olarak bu yolu beraber yürümeye karar verdik. İlk adım olarak TBMM’de bir komisyon kuracak, sürecin yasal ihtiyaçlarını konuşmaya başlayacağız. Hiç kimseyi incitmeden, sürecin hassasiyetine uygun, işin süratle nihayetlenmesi için kolaylaştırıcı olacağız. Silah teslimini titizlikle takip edeceğiz.

Devlet Bahçeli Öcalan'ın verdiği sözü tuttuğunu ve taahhüdünün arkasında durduğunu açıklayarak, günü bir milat olarak değerlendirdi. Özgür Özel sürecin Meclis çatısı altında yönetilmesi gerektiğini, barışın ancak adalet ve demokrasiyle mümkün olduğunu vurguladı. İmamoğlu PKK'nin feshinin ve silah bırakmasının ilk aşamasının gerçekleştiğini belirterek sürece yapıcı desteklerini sürdüreceklerini açıkladı. İmamoğlu “terörsüz ve müreffeh bir Türkiye için birinci önceli(ğin) herkes için demokrasi” olduğunu vurguladı.

DEM Parti Eş Başkanları Tülay Hatimoğulları ve Tuncer Bakırhan, PKK'nin silah imha törenini “demokratik, adil, eşit ve özgür yaşama davet” olarak nitelendirerek, İmralı'dan gelen barış çağrısıyla başlayan sürecin Türkiye ve Ortadoğu için tarihi bir dönüm noktası olduğunu ifade etti. Bu adımın sadece Kürt meselesinin değil, tüm Türkiye sorunlarının demokratik yollarla çözümü için umut verdiğini ve barış, eşitlik ve demokrasi temelinde yeni bir dönemin başladığını vurguladı.

PKK'nin silah yakma töreni sonrası açıklama yapan TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş, sürecin planlandığı gibi ilerlediğini belirterek herkesi destek vermeye çağırdı; Meclis'te kurulacak komisyonla ilgili çalışmaların sonuna geldiğini, bu yapının öncelikli olarak silah bırakma ve örgütün feshi sürecini Meclis adına takip edeceğini ifade etti.

Süveyda krizi

Sembolik silah yakma olayından bir gün sonra Suriye'de kritik bir gelişme oldu ve Süveyda krizi patlak verdi. **12**

Temmuz'da Suriye'nin Süveyda kentinde, yerel Dürzi gruplar ile Arap aşiretleri arasında bir karayolu olayıyla tetiklenen silahlı çatışmalar başladı. Çatışmalar hızla şiddetlendi ve on binlerce sivil yerinden oldu. Dürzi topluluklarını koruma gerekçesiyle İsrail doğrudan çatışmalara dahil oldu.

ABD arabuluculuğunda **18-19 Temmuz'da** Suriye ile İsrail arasında ateşkes sağlandı. Şam hükümeti ve aşiretlere bağlı silahlı unsurlar Süveyda'dan geri çekildi ve kentin güvenliği Durzi liderlere ve yerel güvenlik güçlerine bırakıldı. Ürdün, Suriye ve ABD arasında yapılan üçlü toplantıda ateşkesin desteklenmesi, tutukluların serbest bırakılması ve insani yardım girişi konularında mutabakata varıldı. Çatışmalarda çok sayıda sivil hayatını kaybetti, yaklaşık 100 bin kişi yerinden edildi.

Süveyda krizi sonrası SDG ile Şam yönetimi arasında süren diyalog ve müzakereler yoğunlaştı.

Bu dönem, sürecin “en kritik eşiğinin” aşıldığı evredir. Öcalan'ın 27 Şubat çağrısı ve PKK'nin 12 Mayıs'taki fesih kararı, 1984 yılında başlayan ve kesintilerle süren çatışmalı dönemin bir bütün olarak sonlanması için tarihi bir imkân yaratmıştır. Bununla beraber, bu dönem, sürecin “ikili karakterinin” en belirgin olduğu zamandır. Bir yandan silah bırakma ve fesih süreci işlerken, diğer yandan Ekrem İmamoğlu'nun tutuklanması ve CHP'li belediyelere yönelik operasyonlar, toplumda barışa dair umut ikliminin yerini güvensizliğe bırakmasına neden olmuştur. Suriye'deki gelişmeler (10 Mart anlaşması, Süveyda krizi) ve İsrail-İran savaşı (12 Gün Savaşı), sürecin sadece iç siyasetle sınırlı olmadığını, jeopolitik bir denklemin parçası olduğunu teyit etmiştir.

Çağrı, Fesih ve Silahsızlanma Dönemi

- 27 Şubat 2025
Öcalan'ın beklenen çağrısı
Silah bırakma ve fesih çağrısı
- Mart - Mayıs 2025
Çağrı kimleri kapsıyor tartışması
Kapsam belirsizliği sürüyor
- 6-10 Mart 2025
Suriye'de Alevilere saldırılar ve 10 Mart Anlaşması
10 Mart Anlaşması imzalanıyor
- 19-23 Mart 2025
İmamoğlu tutuklanması ve Newroz kutlamaları
Gerilim ve kutlamalar iç içe
- 5-7 Mayıs 2025
Fesih ve silah bırakma kongresi
PKK kendini feshediyor
- Mayıs - Haziran 2025
10. Yargı Paketi tartışmaları
Meclis Komisyonu süreci yönetiyor
- 13-24 Haziran 2025
12 gün savaşı
Bölgesel çatışma şiddetleniyor
- 11 Temmuz 2025
Silah yakma töreni
Silahsızlanma simgesel olarak tamamlanıyor
- 12-19 Temmuz 2025
Süveyda krizi
Yeni bölgesel gerilim patlıyor

1.3. Meclis ve Komisyon Raporu Dönemi

PKK'nin silah yakma töreninden sonra Meclis çalışmaları hızlandı ve **5 Ağustos 2025'te** TBMM bünyesinde “Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu” kuruldu ve 13 partiden 51 üye ile çalışmalarına başladı.

Komisyon üyeleri partilerin oy oranları dikkate alınarak belirlendi. Buna göre AK Parti 22, CHP 11, DEM Parti 5, MHP 4, Yeni Yol Grubu (Saadet Partisi, Gelecek Partisi, DEVA Partisi) 3 üyeye, öte yandan temsil oranları düşük olan HÜDAPAR, YRP, TİP, EMEP, DSP ve DP ise birer üyeye Meclis Komisyonunda yer aldılar.

İlk toplantıda Meclis Komisyonunun kuruluşu, çalışma usulü ve yöntemleri belirlendi. Komisyon ardından dinleme çalışmalarına geçti ve ilk olarak **8 Ağustos'ta** yüksek güvenlik bürokrasisini kapalı bir oturumda dinledi. Bu kapsamda, İçişleri Bakanı, Milli Savunma Bakanı ve Millî İstihbarat Teşkilâtı Başkanı sunum yaptı.

12 Ağustos'ta yapılan toplantıda Meclis Komisyonu davet edilecek kurumlar ve ilgili diğer kişilerin belirlenmesi, yürütülecek çalışmalar, komisyonun çalışma takvimi, analiz ve raporlama için alınacak destekler gibi hususları konuşmak üzere toplandı.

Dinleme faaliyetleri

19 Ağustos ile **15 Ekim** arasında yapılan 12 ayrı gündeki oturumlarda sivil toplum kuruluşları, çatışma mağdurları ve aileleri, insan hakları örgütleri, kadın örgütleri, gençlik

örgütleri, eski Meclis başkanları, bakanlar, akademisyenler, hukukçular ve farklı toplumsal kesimlerden temsilciler dinlendi.

Bu dinleme faaliyetleri iki kapalı oturumla devam etti. Meclis Komisyonunun dinleme faaliyetleri 30 Ekim’de Dışişleri Bakanı ve Adalet Bakanı sunumları ve 18 Kasım’da İçişleri Bakanı, Milli Savunma Bakanı ve Millî İstihbarat Teşkilâtı Başkanının sunumlarıyla devam sona erdi.

Öcalan’ın dinlenmesi kararı ve tartışmalar

Meclis Komisyonu **21 Kasım’da** kapalı bir oturum gerçekleştirdi ve Komisyon adına bir heyetin Öcalan ile görüşmesini tartıştı. Yapılan oylamaya 51 üyeden 37’si katıldı ve Öcalan’ın İmralı’da dinlenmesine karar verildi. CHP oylamaya katılmadı ve İmralı’ya üye göndermemeye karar verdi. CHP gibi YRP de oylamaya katılmadı. Ayrıca AK Parti ve Yeni Yol Grubundan birer vekil de oylamada yer almadı. Oylamada AK Parti, MHP, DEM Parti, EMEP ve TİP üyeleri “Evet” oyu verdi, DP, DSP ve HÜDA PAR ise “Hayır” oyu verdi.

Komisyonun toplantısında nitelikli çoğunlukla alınan karar doğrultusunda 24 Kasım tarihinde AK Parti’den Hatay Milletvekili Hüseyin Yayman, MHP’den İstanbul Milletvekili Feti Yıldız ve DEM Parti’den Kars Milletvekili Gülistan Kılıç Koçyiğit İmralı adasında Öcalan ile görüştü.

Meclis Komisyonu 5 Ağustos 2025 ile 18 Şubat 2026 tarihleri arasında toplamda 21 oturum gerçekleştirdi. Bu oturumlarda toplam 135 kişi dinlendi.

Meclis Komisyonu toplam 135 kişinin dinlenme tutanaklarının analizini içeren, Prof. Dr. Havva Kök Arslan ve Dr. Murat Sevcen tarafından sunulan akademik bir çalışmayı ve Komisyon çalışmalarını değerlendirmek üzere **24 Aralık'ta** tekrar toplandı.

Meclis Komisyonu ortak raporun takdimi ve oylanması için son kez **18 Şubat 2026** tarihinde toplandı. Oylama sonucunda 47 kabul, 2 ret (TİP ve EMEP) ve 1 çekimser oyla (CHP) ortak rapor kabul edildi.

Suriye'de yeniden ortaya çıkan çatışmalar ve 30 Ocak 2026 Anlaşması

Meclis Komisyon alışmaları döneminde Kürt meselesinin jeopolitik denklemde önemli bir kırılma yaşandı. **22 Aralık'ta** Halep'in Kürt mahallelerinde başlayan çatışmalar Suriye denklemine köklü olarak değiştirdi ve tarafları 30 Ocak 2026 anlaşmasına getirdi.

10 Mart 2025'te imzalanan ereve anlaşması, Baas rejiminin ok ş n n ardından ABD arabuluculuğunda Ahmed el-Şara başkanlığındaki geçici Şam yönetimi ile SDG arasında geniş kapsamlı bir ateşkes sağlamış ve entegrasyon sürecinin temelini atmıştı. Bu mutabakat; azınlık haklarının korunması, ülkenin toprak bütünlüğü ve Kuzey-Doğu Suriye  zerk Yönetimi'nin sivil/askeri yapılarının kademeli olarak merkezi devlete entegre edilmesini öngörüyordu. Ancak 2025 yılı boyunca süren müzakerelerde, SDG'nin özerklik ve hak talepleri ile Şam'ın tüm ülkede tam kontrol sağlama arzusu elişti. SDG tarafının i istiaşareler nedeniyle

süreci uzatması ve Şam'ın "anlaşma şartları uygulanmıyor" suçlamaları, başlangıçta 31 Aralık 2025 olarak belirlenen entegrasyon takviminin kilitlenmesine neden oldu.

SDG ile Şam arasındaki mutabakat uzunca bir dönem sahada bir değişim getirmede. Temmuz 2025'teki Süveyda kentine yönelik saldırılar, İsrail'in doğrudan müdahil olması ve sonrasında uluslararası aktörlerin müdahalesiyle anlaşmaya varılması ve Şam güçlerinin Süveyda'dan çekilmesiyle sonuçlandı. Süveyda krizi Şam yönetimi ile SDG arasındaki ilişkileri zedeledi ve zaten zayıf olan güveni daha da sarstı. Bu kriz, merkezi yönetimin farklı etnik ve dini gruplara karşı izlediği baskıcı politikaların bir devamı olarak görüldü.

Bu diplomatik tıkanıklık, 2025'in son aylarında başlayıp Ocak 2026'da şiddetlenen askeri çatışmalara zemin hazırladı. Ağustos ayından itibaren görüşmeler yoğunlaşsa da Eylül ve Ekim aylarında dikkate değer bir mesafe alınamadı. **22 Aralık'ta** Halep'in kuzeyindeki Kürt mahallelerine yönelik abluka ve saldırılar başladı. Şam'a bağlı geçici hükümet güçleri, SDG'nin kontrolündeki bölgelere yönelik geniş kapsamlı bir askerî harekât başlattı. Halep (Şeyh Maksut ve Eşrefiye mahalleleri), Rakka ve Deyrizor hatlarında yoğunlaşan çatışmalarda geçici yönetim güçleri üstünlük sağlayarak SDG'nin elindeki toprakların büyük bir kısmını ele geçirdi. Askeri baskı karşısında Kürtlerin çoğunluğu oluşturduğu alanlara gerilemek zorunda kalan ve lojistik hatları kesilen SDG, daha fazla toprak kaybını ve sivil ölümleri önlemek adına yeniden masaya oturmak durumunda kaldı.

Sürecin dönüm noktası, önce **18 Ocak'ta** ilan edilen geçici ateşkes ve nihayetinde **30 Ocak 2026'da** imzalanan kapsamlı entegrasyon anlaşması oldu. Bu yeni tarihi anlaşmayla birlikte taraflar arasında kesin bir ateşkes sağlandı. SDG, Deyrizor ve Rakka vilayetlerinin yanı sıra tüm stratejik petrol/doğalgaz sahaları ile sınır kapılarının kontrolünü tamamen Şam yönetimine devretmeyi kabul etti. Anlaşma uyarınca SDG'nin askeri güçleri Suriye ordusuna ve savunma bakanlığı entegre edilecek, sivil idari yapılar ise devlet kurumlarıyla birleştirilecektir. Buna göre, Kobani'deki güçler 1 tugay olarak Halep Vilayetindeki tümene bağlanacak, kalan güçler ise 3 tugay ve 1 tümen olarak Haseke Vilayetinde konumlanacaktır. Haseke gibi Kürt nüfusun yoğun olduğu bölgelerde ise yerel güvenlik yönetimi ve vali atamalarında tarafların ortak uzlaşısına dayalı olarak yerel aktörlere bırakılacaktır.

Türkiye'nin tutumu ve Kürtlerin hayal kırıklığı

10 Mart 2025 – 30 Ocak 2026 döneminde Türkiye, SDG-Şam görüşmelerinin kapsamını ve sonucunu yakından izleyen bir aktör oldu. Ankara'nın öncelikli kaygısı, müzakerelerin SDG'ye ayrı bir güvenlik mimarisi veya kalıcı bir özerk siyasi statü kazandıracak bir çerçeveye dönüşmemesi oldu. Bu nedenle Türkiye, Suriye'deki yeni siyasi düzen arayışlarının üniter devlet yapısı ve merkezi otorite temelinde şekillenmesini savundu. SDG'nin askeri yapısının korunmasına dayalı modeller yerine, devlet kurum-

larıyla bireysel olarak entegrasyonu esas alan yaklaşımları destekledi.

Türkiye, bu dönemde doğrudan ve kapsamlı bir askeri çatışma seçeneği yerine, diplomatik temas, güvenlik kapasitesi ve bölgesel etkisini birlikte kullandığı çok katmanlı bir politika izledi. Suriye sahasındaki istikrarsızlığın yeni güvenlik riskleri ve insani hareketlilik yaratabileceği değerlendirilmesiyle Ankara, bir yandan SDG üzerindeki baskı kapasitesini korurken diğer yandan Şam ile SDG arasındaki temasların kontrollü biçimde ilerlemesini takip etti.

Bununla birlikte, Halep'te başlayan ve hızla Rakka, Deyrezor ve Heseke vilayetlerine yayılan çatışmalarda Türkiye açıktan Şam yönetiminden yana tavır aldı. Özellikle Dışişleri Bakanlığı ve TSK adına yapılan açıklamalar, yine Bahçeli'nin demeçleri devam eden sürece dair Kürtler arasında güven kaybına neden oldu. TSK, örneğin, talep gelmesi halinde SDG'ye karşı Suriye Ordusuna destek verebileceğini açıkladı. Devam eden süreçte kritik açıklamalarıyla güven inşa eden Bahçeli, **20 Ocak 2026'da** grup toplantısında "Halep'in yanı sıra Rakka ve Deyrezor esaret, baskı, dayatma ve işgalden kurtarılmıştır. ... Kürt kardeşlerimiz başka SDG/YPG başkadır. SDG/YPG terör örgütüdür, Kürt kardeşlerimizi temsil etmesi, onlar adına söz ve hak iddiasında bulunması kuyruklu yalan, A'dan Z'ye hayal mahsulüdür." açıklamasını yaptı.

Önceki aylardan farklı olarak Suriye'deki Kürtleri desteklemek amacıyla yapılan barışçıl gösterilere kolluk güçlerince sert şekilde müdahale edildi. İHD'nin konuya dair

hazırladığı rapora göre,⁹ en az 930 kişi gösterilere katıldığı ya da sosyal medya paylaşımları nedeniyle göz altına alındı, 1'i gazeteci, 32'si çocuk en az 123 kişi tutuklandı.

Kürtler arası birlik söyleminin güçlenmesi

Türkiye'deki protestolar engellenirken Irak Kürdistan Bölgesi'nde (IKB) SDG'yi desteklemek amacıyla büyük kitlesel eylemler yapıldı. Ayrıca IKB Yönetimi bir yandan geniş insani yardım kampanyaları düzenlerken bir yandan da diplomatik kaynaklarını krizin barışçıl yöntemlerle çözülmesi için kullandı.

IKB Yönetimi ve Mesud Barzani, SDG yönetimi ile Tom Barrack liderliğindeki ABD Heyeti buluşmalarına hem ev sahipliği yaptı hem de doğrudan bu görüşmelere katıldı. Mesud Barzani ve Irak Eski Cumhurbaşkanı Kürt Siyasetçi Behram Salih bir gün arayla Hristiyan dünyasının ruhani lideri Papa ile krizin çözümü için görüştü. IKB Başbakanı Mesrur Barzani Davos toplantılarında ikili görüşmelerde konuyu Avrupalı liderlerin gündemine taşıdı.

Irak Kürtlerinin yanı sıra Kürt diasporası bu dönemde büyük bir mobilizasyon içerisine girdi. Ocak 2026 döneminde yurtdışındaki Kürtlerin Suriye krizi bağlamındaki eylemleri, önceki yıllardaki genel dayanışma eylemlerinden farklı olarak doğrudan SDG-Şam yönetimi gerilimi, kuzeydoğu Suriye'deki askeri gelişmeler ve Kürtlerin gelecekteki

⁹ İnsan Hakları Derneği, Rapor: Suriye'de Kürtleri Hedef Alan Saldırılarla İlgili Protesto ve Tepkilere Yönelik Baskılar ve Yaşanan Hak İhlalleri, Ankara: İHD, 30 Mart 2026.

statüsü etrafında yoğunlaştı. Özellikle Suriye geçici hükümeti ile SDG arasında artan gerilim ve çatışmalar sonrasında Avrupa başta olmak üzere çeşitli ülkelerde yaşayan farklı siyasi görüşteki Kürt toplulukları, Suriye'deki Kürt nüfusun güvenliği, siyasi temsili ve mevcut özerk yapısının korunması talepleriyle gösteriler düzenlediler.

Bir yandan Türkiye'nin SDG karşıtı tutumu ve açıktan Şam yönetimini desteklemesi, Bahçeli'nin SDG yönetimi ile Öcalan arasında kurduğu karşıtlık söylemi, öte yandan Erbil ve Kamışlo arasında kurulan güçlü bağ ve küresel ölçekteki Kürt mobilizasyonu Kürtler arasında Türkiye-PKK barış sürecine ilişkin güveni sarstı. Bu dönemde ayrıca Türkler, Kürtler ve Arapların kardeşliğine vurgu yapan söylemler Kürt kamuoyunda geçmişte görülmedik düzeyde tartışma konusu oldu.

Bu dönemde, Meclis Komisyonu'nun kurulması ve rapor hazırlanması, sürecin "kurumsallaşma" çabası olarak değerlendirilebilir. 135 kişi ve kurum temsilcisinin dinlenmesi ve 12 partinin uzlaşısı, süreci Meclis çatısı altına alarak meşruiyetini artırmayı hedeflemiştir. Ancak bu dönemde Suriye'de SDG-Şam arasındaki çatışmalar (22 Aralık-30 Ocak) ve Türkiye'nin açıkça Şam yönetimini desteklemesi, Kürt kamuoyunda ciddi bir hayal kırıklığı yaratmış, sürecin "tek taraflı" ilerlediği algısını güçlenmiştir. Komisyon raporunun kabul edilmesi bir başarı olmakla birlikte, raporun tavsiyelerinin uygulamaya geçirilmesi konusunda dikkate değer bir ilerleme kaydedilmemiştir.

Meclis ve Komisyon Raporu Dönemi

○ 5 Ağustos 2025
Meclis Komisyonunun kurulması
Komisyon resmen kuruluyor

○ 8 Ağustos - 18 Kasım 2025
Dinleme faaliyetleri
Kurumlar ve kesimler dinleniyor

○ 21-24 Kasım 2025
Meclis Komisyonu - Öcalan görüşmesi
Doğrudan görüşme ve tartışmalar

○ Aralık 2025 - Ocak 2026
Parti raporlarının hazırlanması
Partiler görüşlerini hazırlıyor

○ 22 Aralık 2025 - 30 Ocak 2026
Suriye'de yeniden çatışmalar
30 Ocak Anlaşması imzalanıyor

○ Ocak 2026
Türkiye'nin tutumu, Kürtlerin hayal kırıklığı
Beklentiler karşılanmıyor

○ 22 Aralık 2025 - 30 Ocak 2026
Kürtler arası birlik söylemi
Birlik söylemi güçleniyor

○ 18 Şubat 2026
Meclis Raporunun kabul edilmesi
Rapor Meclis'te resmen kabul ediliyor

1.4. Duraklama, Beklenti ve Tıkanma Eğilimi

Bir yandan Suriye'deki krizin **30 Ocak 2026 Anlaşmasıyla** sonuçlanması öte yandan Meclis Komisyonunun **18 Şubat'ta** raporunu açıklaması kamuoyunda uygulamaya dönük beklentileri arttırdı.

Öcalan **27 Şubat 2026** tarihinde, ilk çağrısının yıldönümünde “negatif aşamanın” geride kaldığını artık “pozitif inşa dönemine” geçilmesi gerektiğini belirtti. Mesajda “demokratik entegrasyon” ve kalıcı barış için yasal çerçeveye ihtiyacını vurguladı.

PKK'ye “silah bırakma ve fesih” çağrısı yaptığı **27 Şubat 2025'in** yıldönümünde, Öcalan yeni bir açıklama yaparak “demokratik entegrasyon” vurgusu yaptı ve “negatif aşamadan pozitif inşa aşamasına geçildiğini” belirtti. Bununla beraber, geçen beş ay içerisinde dikkate değer bir adım atılmadı. Meclis Komisyonunda önerilen örgüt üyelerinin fesih ve silahsızlanma sonrası toplumsal hayata katılmasını hedefleyen yasal düzenleme ve demokratikleşme reformlarına ilişkin çalışmalar için önce **20-22 Mart Ramazan Bayramı** sonrasına, daha sonra ise **27-30 Mayıs Kurban Bayramı** sonrasına işaret edildi. Daha sonra ise Meclisin tatile gireceği **1 Temmuz** tarihleri telaffuz edildi.

Süreç Şubat 2026 sonrasında belirgin bir duraklamaya girdi. Meclis Komisyonu Raporunda yasal düzenleme gerektirmeyen birçok adli ve idari öneri olmasına rağmen bu konularda herhangi bir adım atılmadı. Bahçeli, örneğin, **3 Şubat 2026** tarihinde meclis grup toplantısında “Anadolu

huzura, Öcalan umuda, Ahmetler makama ve Demirtaş yuvasına dönene kadar kararımız nettir” açıklaması yaptı. Açıklama sonrasında yerlerine kayyım atanan İstanbul-Esenyurt Belediyesi Başkanı Ahmet Özer ve Mardin Büyükşehir Belediyesi Eş Başkanı Ahmet Türk’ün görevlerine döneceği, AİHM kararlarının uygulanacağı, Demirtaş gibi siyasi aktörlerin serbest bırakılacağı ve Öcalan’ın statüsüne ilişkin düzenlemelerin yapılacağı yönünde beklentiler arttı. Ancak aradan beş ay geçmesine rağmen herhangi bir ilerleme sağlanamadı.

İsrail/ABD-İran savaşı ve bölgesel belirsizlik

Sürecin duraksaması ya da ilerleme sağlanamamasına ilişkin bu dönemde dört tartışma öne çıktı. İlki İsrail/ABD-İran savaşının ortaya çıkardığı belirsizlik. Bahçeli savaşın ilk günlerinde **3 Mart’ta** yaptığı açıklamada devam eden süreçle savaş arasında doğrudan bağlantı kurdu. ABD ve İsrail’in İran’a yönelik saldırıların bölgede çok büyük bir krizi tetiklediğini vurgulayan Bahçeli sürecin amaçlarına işaret etti:

Bu çok boyutlu saldırılardan ders çıkarmalı ve tehdidin ne kadar yaklaştığını görmeliyiz. İç cephenin önemi, milli birlik ve beraberliğin önemini öne çıkarmıştır. İran’ın başına gelen felaketlerden ülkemizi soyutlamak doğru olmayacaktır. Terörsüz Türkiye hedefine dudak büken aymazlar, ne yaptığımızı, neyi amaçladığımızı daha iyi görüyor musunuz?

Bu bağlantıyı Öcalan da doğrudan kurdu. **27 Mart** tarihinde İmralı Heyetiyle yaptığı görüşmede Öcalan, “İran’daki gelişmeler Türkiye’de yürütülen sürecin haklılığını ve önemini bir kez daha ortaya koymuş” ve üç çizgi ortaya çıkarmış dedi. Öcalan’a göre:

Birincisi, ABD-İsrail çizgisidir. İkincisi, İngiltere’nin başını çektiği bazı uluslararası ve bölgesel güçlerin statükoyu korumaya dönük çizgisidir. Üçüncüsü ise geliştirdiğimiz Barış ve Demokratik Toplum Süreci ile savunduğumuz demokrasi ve ortak yaşam çizgisidir. İran’daki gelişmeler Türkiye’de yürütülen sürecin haklılığını ve önemini bir kez daha ortaya koymuştur.

İran’daki Kürt örgütlerinin hareketlenmesi ve sıcak savaş başlamadan önce **22 Şubat’ta** siyasi birlik kurması, ABD başkanı D. Trump’ın **5 Nisan’da** ileri sürdüğü ve Kürt örgütlerin yalanladığı İran’daki muhaliflere gönderilen silahların Kürtler tarafından alıkonulduğu iddiası Türkiye’deki tartışmaları besledi. Nitekim DEM Parti Eş Başkanı Tülay Hatimoğulları **26 Nisan’da** yaptığı açıklamada açık bir dille Suriye krizinin sonlanmasını bekleyen iktidarın şimdi de İran krizinin sonlanmasını beklediğini ileri sürdü.

Silah yakma, yasal çerçeve: Önce hangisi?

Sürecin tıkanmasa da bir tür duraksama evresine girmesi konusunda öne çıkan bir diğer kritik tartışma silah bırakma/yakma ile yasal düzenleme arasındaki sıralama tartışmasıydı. Sürecin üç kritik aktörü de bu dönemde sürecin dönülmez bir noktada olduğunu vurguladılar. Bununla

birlikte silah bırakma/yakma ile yasal çerçeve arasındaki öncelik tartışmasında uzlaşa sağlanamadı.

Öcalan **27 Mart** açıklamasında silahlı mücadelenin sona erdiğini ve artık geriye dönüşün mümkün olmadığını belirtti. Bahçeli, **7 Nisan'da** yaptığı grup konuşmasında “Bu meselede hiçbir boşluk, hiçbir ihmal ve hiçbir zafiyetin kabulü mümkün değildir. Oyalanmaya ve oyalamaya gerek yoktur.” değerlendirmesinde bulundu. Erdoğan **8 Mayıs'ta** sürecin stratejik olarak geri döndürülemez olduğunu, sürecin “fikri ve siyasi müşterek karargahının” Cumhur İttifakı olduğunu ifade etti:

Bugün iç kalemizi tahkim etme yolunda attığımız en stratejik adım terörsüz Türkiye süreci ve terörsüz bölge hedefidir. ... Allah'ın izniyle bundan geriye dönüş yoktur ve olmayacaktır. Muhabbet iklimini çok sağlam bir şekilde tesis edip kardeşlik bilincini güçlendirerek, husumet duvarlarını tek tek yıkıp fitnelerin kökünü kurutarak, terörün kanlı ve karanlık gölgesini sebepleriyle birlikte bu toprakların üstünden tamamen kaldırarak; aziz şehit ve gazilerimizin fedakarlıklarının boşa gitmediğini tüm dünyaya inşallah hep birlikte göstereceğiz.

Sürecin geri dönülmez bir noktada olduğuna dair net açıklamalara rağmen öncelik tartışmaları da sürdü. Ekteki detaylı kronolojide ayrıntıları görüleceği üzere AK Parti Sözcüsü Ömer Çelik 9 Nisan'daki açıklamasında gecikmenin örgütten kaynaklandığını ileri sürdü. Çelik'e göre Meclis Komisyonu raporunun yasal düzenlemeler için öngördüğü “kritik eşik” aşılmadı; silah yakma sembolik düzeyde kaldı ve devamı gelmedi. Meclis Başkanı Numan Kurtulmuş 23

Nisan'da yaptığı açıklamada bu tutumu destekledi ve örgütün silah bırakma takvimine uymadığını ileri sürdü.

Buna karşın, örgütün liderlerinden Murat Karayılan **30 Nisan'da** yaptığı açıklamada, sürecin iktidar tarafından “dondurulduğunu” ve yasal güvence olmadan ilerlemenin mümkün olmadığını belirtti. Bu çıkış, süreçte en ciddi “güven krizi” işaretlerinden biri olarak değerlendirildi. Yine, fesih öncesi örgütün yürütme konseyi içerisinde yer alan Mustafa Karasu AK Partili yetkililerin son dönemde yaptığı açıklamaların süreci netleştirmek yerine daha belirsiz hale getirdiğini ileri sürdü.

Bu konuda yaşanan uyuşmazlığı ve beklentilerin karşılıklı karşılanmadığını İmralı Heyeti üyesi Pervin Buldan **13 Nisan'daki** şu sözlerle özetledi:

Karşılıklı bazı beklentiler var. ... Beklentiyi her iki taraf açısından söylüyorum. ... Örneğin devlet heyetinin PKK'nin biraz daha somut adım atmasına dair beklentileri var. Çünkü diyor ki devlet “Silah yakma merasiminden sonra biz somut bir adım görmedik.” ... Diğer taraf da “Biz de demokratikleşme adına somut adımlar görmüyoruz” diyor.

Bu alandaki belirsizlik sürerken **15 Mayıs'ta** basına önemli bir haber düştü. Türkiye Gazetesi'nde çıkan bir habere göre güvenlik bürokrasisi PKK'den silah bırakma konusunda takvim ve yol haritası istedi. İddiaya göre, bir hafta ya da 10 gün içerisinde örgütün yol haritası sunması bekleniyor ve yasal düzenleme çalışmalarının atılacak adımlara bağlı olarak şekillenecek. Bu haber üzerinden 45 güç geçmesine rağmen herhangi bir ilerleme kaydedilmedi.

Bununla birlikte Haziran sonu itibariyle bu konudaki tartışmalar arttı ve hava olumlu bir seyir almaya başladı. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 24 Haziran'da yaptığı "yasal çerçeve üzerinde çalışıyoruz" açıklaması, yine AK Parti Sözcüsü Ömer Çelik'in 27 Haziran'daki yasal çerçeve düzenlemesinin bir an önce Meclis'e getirilmesi gerektiğini belirtmesi kamuoyunda bu konudaki beklentileri artırdı. Bu çağrılara DEM Parti cephesinden de olumlu yanıtların gelmesi sürece dair olumlu bir hava oluşmasını sağlasa da raporun yazıldığı 1 Temmuz 2026 tarihi itibariyle somut bir gelişme sağlanamadı.

İHD'nin de içinde bulunduğu birçok sivil toplum örgütünün bu konudaki eleştirileri haklı çıktı. İHD, Meclis Komisyon raporunun kabul edilmesinden hemen sonra 20 Şubat 2026 tarihinde yaptığı açıklamada PKK'nin silah bırakma ve fesih konusundaki kararından sonra yapılması gerekenin söz konusu kararın yol, yöntem ve araçlarını oluşturmak olduğunu belirtti. Örgüt üyelerinin silahsızlanması ve toplumsal hayata katılması konusunda hızlıca adımların atılmaması durumunda ortaya çıkabilecek risklere işaret etti. Yasal düzenlemelerin henüz mekanizmaları, yol ve yöntemleri oluşturulmayan silah bırakma ön koşuluna bağlanması süreci erteleme, belirsizlik yaratma ve geçmişe dönme riski taşımaktadır.

Sürecin kurumsal mimarisi ve Öcalan'ın statüsü

Üçüncü tartışma ve belirsizlik başlığını sürecin kurumsal mimarisi oluşturdu. Meclis Komisyonu raporunda yürütmeye içerisinde bir mekanizma oluşturulması önerilse de

sürecin nasıl bir yapıyla yönetileceğine dair belirsizlikler giderilemedi.

DEM Parti ve örgüt cephesinde esas olarak Öcalan'ın şartlarına odaklanan ve burada bir iyileşme beklentisi bulunuyor. Örgüt fesih kongresinin birinci yıl dönümünde **5 Mayıs'ta** yaptığı açıklamada sürecin ilerlemesi için üç başlığa dikkat çekti: (1) Öcalan'ın “muhatap olarak siyasi konumunun belli olması”, “özgür çalışma koşullarına kavuşması” ve “gerekli yasal adımların atılması.” Yine, DEM Parti'nin daha önce iki kez ertelediği Öcalan'a özgürlük mitingini 27-28 Haziran'da Diyarbakır, İstanbul, Mersin ve Van'da yapması bu konudaki beklentilerin sürdüğüne işaret ediyor.

Öte yandan, iktidar cephesinde bu konuda en önemli öneri Bahçeli'den geldi. Bahçeli ilk olarak **5 Mayıs'taki** grup toplantısında Öcalan için “Barış Süreci ve Siyasallaşma Koordinatörlüğü” önerisinde bulundu. MHP Genel Başkanı önerisini daha sonra detaylandırdı.¹⁰ Bahçeli PKK'nin silah bırakma ve fesih sürecinin sorunsuz ve tek merkezden yönetilmesi için Öcalan'ın sosyal bir statüde ve mahkûmiyet halinin devamı şartıyla “barış süreci ve siyasallaşma koordinatörü olmasını” önerdi.

Bahçeli ayrıca, Meclis içerisinde bir “takip komisyonu” ve “Cumhurbaşkanı Yardımcısının başkanlığında; Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı' ile Milli İstihbarat Başkanlığı'ndan oluşan bir ‘Tasfiye ve

¹⁰ Önerilerin detayları için bkz.: MHP Lideri Bahçeli'den Türkgün'e özel açıklamalar! Terörsüz Türkiye'nin yeni yol haritası - Türkgün - Türkçe Düşün | Son Dakika Haberleri, Güncel Haberler, erişim tarihi: 1 Temmuz 2026.

Düzenleme Sürecini Yönlendirme ve Milli Birlik' komisyonu" kurulmasını önerdi." Öneriye göre, bu komisyon sürecin yürütülmesinden ve kamuoyunun bilgilendirilmesinden sorumlu olacaktır. İktidar ortağı son olarak, önerdiği yürütmeye bağlı komisyon içerisinde "Terörle Mücadele Devlet Koordinasyon Merkezi" oluşturulmasını tartışmaya sundu.

Bu konuda bir diğer önemli öneri Yeni Yol Grubu'ndan geldi. Yeni Yol Grubu sürece özgü çerçeve kanunun uygulama sürecini izlemek üzere Meclis Komisyonuna sunduğu grup raporunda "Bağımsız Bir İzleme ve Denetim Komisyonu Kurulması" önerisinde bulundu. Yeni Yol Grubuna göre bu komisyon meclis, ilgili bakanlıklar, yerel yönetimler, sivil toplum ve mağdur temsilcileri gibi farklı aktörleri içermelidir. Yeni Yol Grubu ayrıca, "Temel Haklar-Hukuk-Adalet Demokrasi-Özgürlük alanlarında yapılması icap eden uygulama değişiklikleri, Anayasal ve Yasal mevzuat değişikliklerinin değerlendirilip hayata geçirilmesi için iktidara perspektif sunabilecek" yeni ve daimî bir komisyonun kurulmasını önerdi.

CHP'ye dönük operasyonlar ve mutlak butlan tartışmaları

Bahçeli'nin önerileri meclis ve siyasi partiler içerisinde ve kamuoyunda ciddi bir tartışma yaratma potansiyeli taşıyordu. Bununla birlikte söz konusu tartışmalara imkân kalmadan dördüncü bir belirsizlik alanı ortaya çıktı. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 36. Hukuk Dairesi **21 Mayıs'ta** CHP'nin 38. Olağan Kurultayı ile 21'inci Olağanüstü Kurultayı'nın iptali istemiyle açılan davada "tedbirli mutlak butlan" kararı verdi. Bu kararla birlikte kurultayın yoklukla

malul olduğu gerekçesiyle iptaline karar verilmiş oldu. Mahkeme Kemal Kılıçdaroğlu'nun ve kurultay öncesindeki parti organlarının görevlerine devam etmelerine karar verdi.

21 Mayıs'tan bu yana mutlak butlan tartışmaları hem siyaset kurumunda hem de kamuoyunda devam eden süreci gölgede bıraktı. CHP'nin mutlak butlan kararı sonrası fiili olarak ikiye bölünmesi sürece dair ilerlemeyi de fiilen imkânsız kılmış durumda. Zira, olağanüstü kurultay tartışmalarının sürdüğü, genel merkez, meclis grup toplantı alanları üzerinden partinin ikili bir yapıya girdiği, yeni parti tartışmalarının sürdüğü bir ortamda mecliste sürece dair beklenen yasama faaliyetlerinin yapılması ve ana-muhalefet partisinin bu sürece dahil olması kolay değil.

Ama daha da önemlisi, 19 Mart'ta Ekrem İmamoğlu'nun gözaltına alınması ve ardından tutuklanmasıyla başlayan ve 21 Mayıs'taki "tedbirlili mutlak butlan" kararıyla bir tür ikinci evreye giren muhalefete dönük yargı operasyonları devam eden süreci farklı mekanizmalarla doğrudan etkiledi. Söz konusu etki, başlıca iki düzlemde incelenebilir: CHP'nin barış sürecine yönelik konumlanması ve katkı kapasitesinin zayıflatılması ile toplumda barışa yönelik umut ikliminin yerini güvensizlik ve kutuplaşmaya bırakması. CHP'nin 31 Mart 2024 yerel seçimlerinde elde ettiği %37,81 oy oranı ve 14 büyükşehir belediyesi kazanımı, partiyi sürecin önemli bir paydaşı konumuna getirmişken, operasyonlar bu paydaşlık zeminini ciddi biçimde zedeledi.

CHP yönetimi sürecin başından bu yana destekleyici bir tutum aldı. Meclis Komisyonu çalışmalarına katılan partinin hem genel başkanı hem de Cumhurbaşkanı adayını sürecin kritik aşamalarında önemli destekler sundular. Yine, 31

Ocak 2026'daki "Toplumsal Barış ve Demokrasi" konferansında Özgür Özel'in demokratik zemin çağrısı ve Ekrem İmamoğlu'nun "eşit vatandaşlık, bölgesel kardeşlik ve ortak refah" üç maddelik yol haritasıyla partinin desteği somut önerilere de dönüştü. Ancak partinin cumhurbaşkanı adayı ve çok sayıda belediye başkanının tutuklanması, bu iradenin sahada karşılık bulma kapasitesini sınırladı; barış sürecinin başarısı için gerekli olan geniş siyasi katılım zeminini daralttı. Bu durum, toplumun geniş kesimlerini temsil eden bir siyasi partinin sürece aktif katılımının önündeki engellerin, sürecin meşruiyetini ve kapsayıcılığını olumsuz etkilediğini göstermektedir.

Operasyonların toplumsal güven ve umut iklimi üzerindeki etkisi, barış sürecinin temel koşullarından biri olan güven ortamını doğrudan zedeledi. Ana muhalefet partisinin sistematik biçimde hedef alınması, sürecin "herkesi kapsayan" niteliğine gölge düşürdü ve toplumda "barış sürecinin yalnızca belirli siyasi aktörlerin lehine işlediği" algısını güçlendirdi. Bu algı, barış sürecine duyulan toplumsal desteği ve güveni zayıflatmakta, sürecin meşruiyetini sorgulanır hale getirmekte; dolayısıyla silahsızlanma ve çatışmasızlık hedeflerine ulaşılmasını zorlaştırmaktadır.

DEM Parti'nin İmamoğlu'nun gözaltına alınmasının ardından CHP'ye dayanışma ziyareti gerçekleştirmesi, muhalefet kanadında barış sürecine yönelik ortak bir hassasiyetin varlığını ortaya koyarken, CHP'nin siyasi manevra kabiliyetinin daralması iki parti arasındaki işbirliği zeminini olumsuz etkilemektedir. Daha da önemlisi, CHP üzerindeki yargı baskısı kamuoyu gündemini "barış" ve "çözüm" başlıklarından "hukukun üstünlüğü", "yargı bağımsızlığı" ve "muhalefete baskı" eksenine kaydırarak, barış sürecine

ilişkin toplumsal tartışmaların arka plana itilmesine neden olmaktadır.

Son olarak, CHP'ye yönelik operasyonlar barış sürecinin hukuk devleti ilkesiyle ilişkisini sorunlu hale getirdi; ana muhalefet partisine yönelik işlemlerin “siyasi” olduğu yönündeki algı, hukukun üstünlüğüne ve yargı bağımsızlığına duyulan güveni zedeledi. Meclis Komisyonu raporunda öngörülen “hukuki güvence” ve “yasal çerçeve” önerileri, barış sürecinin hukuk zemininde ilerlemesini hedeflerken, mevcut operasyonlar bu hukuki zeminin siyasi saiklerle araçsallaştırılabileceği endişesini güçlendirmekte; bu durum, sürece ilişkin yasal düzenlemelere duyulan güveni ve sürecin kalıcılığını olumsuz yönde etkilemektedir.

2026 Şubat sonrası dönem, sürecin “duraklama eğilimine” girdiği evredir. Meclis Komisyonu raporunun ardından yasal düzenlemeler, silahsızlanma ve eve dönüş yasası, Öcalan'ın statüsü, sürecin kurumsal mimarisi, demokratikleşme, hak ve hukuk alanının genişlemesi gibi kritik başlıklarda dikkate değer bir ilerleme sağlanamamıştır. Bahçeli'nin “Barış Süreci ve Siyasallaşma Koordinatörlüğü” önerisi ve Yeni Yol Grubu'nun “Bağımsız İzleme Komisyonu” teklifi, sürecin kurumsal mimarisine dair fikir üretme de bu öneriler tartışmaya dahi açılmamıştır. CHP'ye yönelik “mutlak butlan” kararı, ana muhalefet partisini fiilen ikiye bölerek sürecin en önemli siyasi paydaşını devre dışı bırakmıştır. İsrail/ABD-İran savaşının yarattığı bölgesel belirsizlik ve “önce silah bırakma mı, yasal çerçeve mi?” tartışmasındaki kısır döngü, 1 Temmuz 2026 itibarıyla sürecin bir “bekleme odasına” girdiğini göstermektedir. Bununla birlikte, Haziran ayının son haftasında Cumhurbaşkanı ve AK Parti temsilcilerinden gelen olumlu açıklamalar kamu-

oyunda çerçeve yasaya ilişkin düzenlemelerin sonbahara kalmadan yapılacağına yönelik beklentileri artırmıştır.

Bu bölümde 1 Ekim 2024 – 1 Temmuz 2026 dönemi arasındaki süreç akışı dört dönem olarak özetlenmiş ve ana kırılma anları üzerinden analiz edilmiştir.

Üç önemli somut çıktının olduğu söylenebilir. İlk olarak, PKK kendisini fesih etmiş, sembolik olarak silahları yakmış, silahların bir bütün olarak ortadan kaldırılmasına yönelik süreç devam etmektedir. Buradan geriye dönüşün olmayacağı konusunda hem siyasi aktörler hem de toplumda güçlü mutabakat oluşmuştur.

İkinci olarak, sürecin önündeki en önemli kriz alanlarının başında gelen bölgesel belirsizlik önemli oranda ortadan kalkmıştır. Suriye ve SDG meselesinde uzlaşma görece sağlanmıştır. Taraflar sonuçlardan bir bütün olarak memnun olmasa da Suriye krizi süreç önünde engel olmaktan çıkmıştır. Öte yandan, İsrail/ABD ile İran arasındaki gerilim tamamıyla ortadan kalkmasa da İran'da rejim değişikliğine ilişkin tartışmalar önemli oranda sona ermiştir. İran'daki Kürt gruplarının ABD'nin kışkırtmalarına rağmen silahlı bir ayaklanma içerisine girmemeleri önemli bir parametre olarak kaydedilmiştir.

Son olarak, Meclis Komisyonu ortak bir çerçevede uzlaşmış ve raporunu kamuoyuna sunmuştur. Uzlaşma çerçevesi dar olsa da uygulama sürecine ilişkin bir yol haritası içermektedir.

Takip eden bölümlerde Meclis Komisyonu çalışmaları ele alınıyor. Bu kapsamda önce Komisyonun dinleme çalışmaları ve toplumsal beklentiler, daha sonra, partilerin çözüm raporları ile Komisyonun ortak raporu ayrıntılı olarak irdeleniyor.

Duraklama, Beklenti ve Tıkanma Eğilimi

27 Şubat 2026
Öcalan: "Pozitif inşa dönemine geçtik"
Yeni pozitif aşama başlıyor

28 Şubat - 8 Nisan 2026
İsrail/ABD-İran savaşı
Bölgesel belirsizlik artıyor

Nisan - Mayıs 2026
Silah yakma mı, yasal çerçeve mi?
Sıralama tartışması sürüyor

5-18 Mayıs 2026
Kurumsal mimari ve Öcalan'ın statüsü tartışmaları
Statü tartışmaları derinleşiyor

21 Mayıs - 1 Temmuz 2026
CHP'ye operasyonlar, mutlak butlan
İç siyasi gerilim yükseliyor

24 Haziran - 1 Temmuz 2026
Erdoğan'ın olumlu açıklamaları ve artan beklentiler
Yasal düzenleme beklentisi güçleniyor

2

MECLİS DİNLEME ÇALIŞMALARI VE TOPLUM- SAL BEKLENTİLER

Bu bölümde Meclis Komisyonun 5 Ağustos 2025 ile 18 Şubat 2026 tarihleri arasında gerçekleştirdiği dinlemelerin tutanakları sistematik bir yaklaşımla analiz edilmektedir.

Bu analizle Meclis Komisyonunun ortak raporunun toplumsal beklentileri ne ölçüde karşıladığına ilişkin bir referans oluşturmak hedeflenmektedir. Zira, tüm sınırlarına rağmen, süreç içerisinde toplumun beklentilerinin ifade edildiği en önemli alan Meclis Komisyonu çalışmaları olmuştur.

Bölüm, sürecin işleyişini, paydaş profilini, ana tematik tartışma alanlarını ve ortaya çıkan uzlaşılı ayrışma dinamiklerini belgeleyerek, bu tarihi sürecin yapısına dair kanıtı dayalı bir değerlendirme sunmayı hedeflemektedir. Analiz, ayrıca

Meclis Komisyonunun şeffaflık düzeyi, temsil kapsayıcılığı ve ürettiği çıktuların toplumsal barışa katkı potansiyeli gibi boyutları mercek altına almaktadır.

2.1. Yöntemsel Çerçeve

Bölümün analitik temelini oluşturan yöntemsel çerçeve, nitel veri analizi tekniklerine dayanmakta olup, Meclis Komisyon tutanaklarının incelenmesine dayanmaktadır. Bu kapsamda birincil veri kaynağı olarak TBMM resmi internet sitesinde yayımlanan ve komisyonun 21 toplantısına ilişkin tutanaklar kullanılmıştır. Bu tutanakların yanı sıra, komisyonun çalışma usul ve esasları, resmi komisyon raporu ve TBMM Başkanı ile diğer yetkililerin konuşma metinleri de ikincil kaynak olarak değerlendirilmiştir.

Araştırma, üç temel nitel analiz tekniğini bir arada kullanılmaktadır. Bunlardan ilki olan tematik içerik analizidir. Güvenlik, adalet, ekonomi, kimlik, toplumsal hafıza, yasal reformlar ve siyasi çözüm gibi ana temalar, konuşmaların sistematik bir şekilde sınıflandırılmasına olanak tanımıştır. İkinci teknik olan söylem analizi, katılımcıların kullandığı kavramları, sorun tanımlarını ve çözüm önerilerini meşrulaştırma stratejilerini inceleyerek, tarafların mevcut durumu ve gelecek vizyonunu nasıl inşa ettiklerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Üçüncü olarak karşılaştırmalı analiz, farklı katılımcı kategorileri arasındaki benzerlik ve farklılıkları haritalandırmakta; devlet temsilcileri, mağdur grupları, akademisyenler ve sivil toplum kuruluşları arasındaki görüş farklılıklarını ve uzlaş alanlarını belgelemektedir.

Analiz çerçevesi, üç ana kategorik boyut üzerine inşa edilmiştir. Birinci boyut olan paydaş profili ve temsil analizi, dinlenen katılımcıların kurumsal niteliklerini, coğrafi dağılımını ve ideolojik çeşitliliğini değerlendirerek komisyonun kapsayıcılık iddiasını sınamaktadır. İkinci boyut, tematik bulgular başlığı altında, katılımcıların sorun tanımlarını ve çözüm önerilerini kategorize etmektedir. Bu kategoriler arasında güvenlik ve silah boyutu, hukuk ve adalet boyutu, sosyoekonomik boyut, kültürel-kimlik boyutu, toplumsal cinsiyet boyutu ile toplumsal hafıza ve barış inşası boyutu yer almaktadır. Üçüncü ve son boyut ise uzlaşma ve ayrışma dinamiklerini, yukarıdaki tematik bulgular ışığında haritalandırarak sürecin en kırılgan noktalarını tespit etmeyi amaçlamaktadır.

Analizin iki önemli kısıtı bulunmaktadır. Bunlardan ilki, kapalı oturum tutanaklarının gizliliği nedeniyle bu oturumlardaki görüşmelere doğrudan erişim imkânının bulunmaması ve bu bölümlerin yalnızca kamuya açıklanan özet bilgiler üzerinden değerlendirilebilmesidir. İkincisi, tüm konuşmacılar, kaydedildiğini bildikleri kamuya açık bir Meclis ortamında söz almışlardır. Bu koşul, söylemin stratejik biçimde inşa edilmiş olabileceğini dikkate almayı gerektirmektedir. Söylem ile niyet arasındaki mesafe analitik olarak gözetilmeli; tutanaklara yansıyan ifadeler gerçek görüşten ziyade “kamusal konumlanma” ya da “kamusal görüş” olarak okunmalıdır.

Bu sınırlılıklara rağmen, analiz, Türkiye-PKK barış sürecinin meclis ayağı hakkında kapsamlı bir değerlendirme imkânı sunmaktadır.

2.2. Katılımcı Profili

Komisyonun dinleme faaliyetleri, çatışmanın çok boyutlu doğasını yansıtacak şekilde geniş bir paydaş yelpazesini kapsamıştır. 5 Ağustos 2025 ile 18 Şubat 2026 arasında gerçekleştirilen 21 toplantıda, farklı kurumsal kimlik ve toplumsal konumlara sahip 135 kişi ve kurum temsilcisi dinlenmiştir. Bu profil, komisyonun çatışmanın güvenlik, hukuk, ekonomi, sosyal ve kültürel boyutlarını kapsama çabasını göstermektedir. Bununla birlikte, katılımcıların kurumsal nitelikleri, ideolojik konumlanmaları ve coğrafi kökenleri açısından dağılım kapsayıcılık iddiasını görece zayıflatmaktadır.

Dinlenen paydaşlar arasında en geniş grubu sivil toplum kuruluşları oluşturmaktadır. Gençlik örgütleri, kadın dernekleri, emekli askeri personel dernekleri, çatışmalarda hayatlarını kaybedenlerin yakınlarının kurdukları kuruluşlar bu kategori içinde yer almıştır. Kadın hareketlerinin dinlenmesi toplumsal cinsiyet perspektifinin sürece dahil edilmesine imkân tanımıştır. Şehit aileleri ve gazi derneklerinin yanı sıra Cumartesi Anneleri, Barış Anneleri ve Diyarbakır Anneleri gibi farklı mağduriyet deneyimlerine sahip grupların da dinlenmesi, çatışmaların birbirinden uzaklaştırdığı kesimler arasında acıların tanınması çabasını yansıtmaktadır. Ancak bu iki mağdur grubunun temsiliyeti arasındaki farklılıklar, mağduriyetlerin kapsayıcı bir biçimde tanınması konusunda tartışmaları beraberinde getirmiştir.

Meslek kuruluşları ve iş dünyası temsilcileri komisyonun en kalabalık gruplarından birini oluşturmuştur. TOBB, TESK, TİSK, TZOB gibi ana çatı kuruluşlarının yanı sıra TÜSİAD, MÜSİAD ve ASKON gibi platformların sunum yapması, ekonomik boyutun önemini vurgulamıştır. Özellikle

GÜNSİAD ve DOGÜNKAD gibi bölge temelli iş örgütlerinin dinlenmesi, çatışmanın yoğun yaşandığı bölgelerdeki ekonomik dinamiklerin aktarılmasına imkân sunmuştur.

Akademik çevreler katılımcılar içerisinde önemli bir yer tutmuştur. Sosyal bilimler ve hukuk alanından farklı akademisyenler çatışma çözümü ve hukuki reformlar konusundaki birikimlerini paylaşmışlardır. Akademisyenlerin yanı sıra araştırma merkezlerinin dinlenmesi akademik ve politika odaklı perspektifler arasında bağ kurmayı mümkün kılmıştır. Bununla birlikte, bu kurumların toplumun ideolojik ve politik farklılıklarını kapsayıcı şekilde yansıtmadığı yönünde eleştiriler bulunmaktadır.

Hukuk camiası, Türkiye Barolar Birliği Başkanı ve 10 il barosu başkanı tarafından temsil edilmiştir. Diyarbakır, Van, Mardin, Bingöl, Sivas, Hatay, Mersin, Malatya ve İstanbul barolarının sunumlarında terörle mücadele yasasının kapsamı, kayyım uygulamaları, ifade özgürlüğü ve hukukun üstünlüğü gibi konular öne çıkmıştır. Barolar arasındaki hukuki değerlendirme farklılıkları, meslek örgütleri arasındaki görüş ayrılıklarının sürecin doğal bir parçası olduğunu göstermiştir.

10 eski TBMM başkanının dinlenmesi, komisyonun tarihsel hafızaya verdiği önemi göstermektedir. 20. dönemden 29. döneme kadar görev yapmış bu isimler, barış süreçlerinin geçmişteki deneyimleri üzerinden güncel sürece ışık tutmaya çalışmıştır. Ancak çoğunun emekli ve siyasi sahneden dışında kalması bu tecrübelerin güncel dinamiklere uyarlanabilirliği konusunda soru işaretleri yaratmıştır.

Farklı ideolojik konumlanmalara sahip sendikalar, işçi ve memur sorunlarına ilişkin çeşitli perspektiflerin tartışılmasına olanak sağlamıştır. Görüş ve önerilerin Meclis Komis-

yonu raporuna yeterince yansımadiğına ilişkin eleştirilere rağmen, eleştirel sendikaların davet edilmeleri Meclis Komisyonunun tek sesli bir görüşe mahkm olmasını engellemiştir.

Çatışmadan etkilenen bölgelerdeki yerel dinamiklerin doğrudan temsili konusunda çaba sınırlı kalmıştır. Baro başkanları ve bölge STK'larının yanı sıra, köy halkı, muhtarlar ve taban örgütlerinin temsiliyetinin daha güçlü olması beklenebilirdi. Kimi bölgesel sivil toplum aktörlerinin varlığı bu eksikliği kısmen giderse de yerel halkın görüşlerinin daha kapsamlı alınması gerektiği yönünde eleştiriler dile getirilmiştir.

2.3. Kapsayıcılık Değerlendirmesi ve Temsil Boşlukları

Komisyon, kurumsal temsil düzeyinde anlamlı bir kapsayıcılık ortaya koymuştur. Siyasi yelpazenin geniş bir kesimi, emek ve iş dünyası, akademi ve sivil toplumun çeşitli örgütlü kesimleri, mağdurlar ve yakınları dahil edilmiştir. Beş aylık süre içinde gerçekleştirilen toplantılarda, farklı kurumsal kimlik ve toplumsal konumlara sahip çok sayıda kişi ve kurum temsilcisi dinlenmiştir.

Bununla birlikte tutanaklar bazı önemli kapsayıcılık boşluklarını da açığa çıkarmaktadır.

Muhalefetteki İYİ Partinin katılmama kararı, bu kesimin sesinin sürecin büyük lde dışında kalması sonucunu doğurmuştur. Bu yokluk, özellikle barış düzenlemelerine yönelik itirazların sistematik biçimde nasıl ele alınacağı sorusu bakımından önemli bir boşluk oluşturmaktadır.

Komisyon, öncelikle kurumsal temsilcileri dinlemiştir. Siyasi örgütlenme içinde yer almayan, örgütsüz ya da marjinalleşmiş bireysel seslerin tutanaklara yansması oldukça sınırlı kalmıştır.

Kadın hareketlerinin temsili de sınırlı kalmıştır. Annelerin dinlenmesi kadın temsili bir ölçüde karşılamaktadır; ancak bu gruplar, Türkiye'deki farklı siyasi mahallelerdeki kadınları bir bütün olarak temsil etmemektedir. Bazı kadın örgütleri dinlenmiş olmakla birlikte kadın hareketleri alanındaki çoğulluk göz önünde bulundurulduğunda bunların sınırlı kesimleri temsil ettiği ve kadın temsili bütünüyle kapsayıcı olmadığı görülmektedir.

LGBTİ+'lar tamamıyla görmezden gelinmiştir. Meclis Komisyonu dinleme çalışmaları kapsamında toplumun bu kesimini temsil eden herhangi birine yer vermemiştir.

Seçilmiş yerel yöneticilerin temsili de sağlanamamıştır. Oysa yerel yöneticiler, barış sürecinin somut uygulamalarını yönetecek, bölgedeki güveni inşa edecek ve toplumsal yeniden bütünleşmeyi kolaylaştıracak kilit aktörler arasında yer almaktadır.

Yurtdışındaki diaspora örgütleri Meclis Komisyonuna davet edilmemiştir. Diasporanın siyasi ve kültürel örgütlerinin etkisi göz önüne alındığında bu yokluk dikkat çekicidir. Ayrıca süreç kapsamında yurt dışında bulunan birçok kişinin ülkeye dönmesi beklenmektedir. Bu anlamda diasporanın sesinin Meclis Komisyonuna yansımamış olması özellikle not edilmelidir.

İdeolojik çoğulluk açısından, dinlenen paydaşların hükümete yakın veya devlet merkezli kurumlarla daha yoğun temsil edildiği, eleştirel sivil toplum örgütlerinin ise daha az sayıda olduğu gözlemlenmektedir. Hak örgütlerinin ve

farklı alanlardan eleştirel kurumların varlığı olumlu olmakla birlikte, sayısal oranlarının azlığı eleştiri konusu olmuştur. Komisyonun nihai raporunda bu eleştirel görüşlere ne ölçüde yer verildiği, sürecin gerçek kapsayıcılığının önemli bir göstergesi olarak kabul edilmelidir.

Katılımcıların Kurumsal Nitelik ve Spektrumu

KURUMSAL NİTELİK	Kamu Kurumları, Bürokratlar, Siyasiler	Devletle Bağlantılı STK'lar	Bağımsız STK'lar	Mağdur Grupları	Taban Örgütleri
TEMSİL EDİLEN SES	Devlet politikaları, resmi görüş	Hükümete yakın sivil inisiyatifler	Sivil inisiyatif, eleştirel sesler	Çatışmada kayıp/yaralı yakınları	Sokak, taban, doğrudan mağduriyet
TEMSİL YÖĞUNLUĞU	YÜKSEK	YÜKSEK	ORTA	ORTA	DÜŞÜK

Son olarak, toplam 21 toplantının dördü kapalı oturum olarak gerçekleştirilmiştir. Sayısal olarak bakıldığında belirgin bir şeffaflık yanlısı tavra işaret etmekte birlikte, kapalı

oturumların içeriği değerlendirildiğinde tablo daha karmaşık bir hal almaktadır. Kapalı oturumlarda güvenlik ve dış politika alanındaki kilit isimlerin sunumları ele alınmıştır. Başka bir deyişle, sürecin muhtemelen en kritik boyutları kamuoyundan gizli tutulmuştur. Devlet sırlarını koruma gerekliliği meşru bir gerekçe olmakla birlikte, bu durum sivil toplumun ve kamuoyunun devletin temel varsayımlarını ve hesaplamalarını sorgulama ya da denetleme kapasitesini kısıtlamaktadır.

2.4. Tematik Bulgular ve Boyutların Dinamik Haritası

Meclis Komisyonu tutanaklarına yansıyan görüşler altı tematik boyut üzerinden analiz edilebilir. Katılımcılar arasında **uzlaşma alanları** olduğu gibi, sürecin önünde dikkate değer engeller oluşturan **ayrışma noktaları** da bulunmaktadır. Bununla birlikte tarafları birbirine yaklaştırabilecek **potansiyel diyalog kanallarına** odaklanmak yol açıcı olabilir.

Güvenlik ve silahsızlanma boyutu

Komisyon tutanaklarında en yoğun biçimde tartışılan konuların başında, PKK'nin silah bırakması ve lağvedilmesi sürecinin güvenilir biçimde tespit edilmesi gelmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu, PKK'nin silah bırakmasını ve çatışmalı dönemin sona ermesini kalıcı barışın ön koşulu olarak değerlendirirken, bu sürecin nasıl yönetileceği konusunda farklı perspektifler ortaya çıkmıştır.

Uzlaşma Alanları: Dinlenen tüm paydaşlar, PKK'nin silahsızlanması ve çatışmaların kalıcı olarak sona ermesi

gerektiği konusunda güçlü bir mutabakat içindedir. Emekli güvenlik personeli dernekleri (TESUD, EMUJAD, TEMAD, TEMUD), bu amacı desteklemekle birlikte, ulusal güvenliğin ve sınır bütünlüğünün korunması konusundaki hassasiyetlerini dile getirmişlerdir. Şehit aileleri ve gazi dernekleri de benzer şekilde, kamu vicdanının korunması kaydıyla örgütün silah bırakmasını desteklediklerini ifade etmişlerdir. Araştırma merkezleri ve akademisyenler, çatışmalı dönemin geride bırakmanın bölgesel istikrar ve ulusal güvenlik açısından taşıdığı önemi vurgulayarak bu mutabakata katkı sağlamışlardır. Komisyon Başkanı'nın "artık analar ağlamasın" ifadesiyle özetlediği bu ortak talep, gerçek bir toplumsal yorgunluğu yansıtmaktadır. Barış Annelerinin "artık çocuklarımızı değil, silahlarımızı toprağa gömelim" ifadesi, farklı mağdur gruplarının ortaklaştığı bir söylem haline gelmiştir.

Ayrışma Noktaları: Silahsızlanma sürecinin nasıl denetleneceği konusunda dinlenen katılımcılar arasında görüş farklılıkları bulunmaktadır. Kimi katılımcılar uluslararası gözlemcilerin sürece dahil edilmesini önerirken, diğerleri bu durumun ulusal egemenliğe aykırı olacağını savunmuşlardır. Güvenlik korucuları ve şehit aileleri konfederasyonları, sürecin güvenlik zafiyetine yol açmaması ve örgütün yeniden yapılanmasına fırsat vermemesi gerektiğini vurgulayarak endişelerini dile getirmişlerdir. Ayrıca, bazı emekli güvenlik personeli dernekleri, silahsızlanma sürecinin aşamalı ve kontrollü bir biçimde ilerlemesi gerektiğini savunurken, insan hakları örgütleri daha hızlı ve kapsamlı bir

süreci talep etmişlerdir. Bu ayrışma, güvenlik endişeleri ile sivil toplum talepleri arasındaki gerilimi yansıtmaktadır.

Diyalog Kanalları: Sürecin denetimi konusunda ulusal egemenlik ile uluslararası meşruiyet arasında bir denge kurulabilir. Uluslararası gözlemcilerin danışman rolüyle sürece dahil edilmesi, karar mekanizmalarının tamamen ulusal kurumlarda kalmasıyla birleştirilebilir. Silahsızlanma sürecinin aşamalı bir takvime bağlanması ve her aşamanın bağımsız izleme mekanizmalarının desteği ve katılımıyla doğrulanması, tarafların güvenini artırabilir. Ayrıca, silah bırakma ve örgüt feshinin istihbarat ve güvenlik birimlerince objektif, ölçülebilir ve şeffaf kriterlerle tespit edilmesi, tarafları yakınlaştırabilecek bir adım olabilir. Sürecin hızı konusunda farklı modüllerle uzlaşa sağlanabilir; örneğin, güven verici hızlı bir başlangıç ancak aşamalı bir ilerleme modeli benimsenebilir.

Hukuk ve adalet boyutu

Komisyon tutanaklarının en tartışmalı başlıklarından birini, terörle mücadele kapsamında yapılacak yasal düzenlemeler ve özellikle af meselesi oluşturmaktadır. Hukuki reform tartışmaları, farklı paydaşların önerileri etrafında şekillenmiştir. Baroların ve hukukçuların sunumları, terörle mücadele yasasının kapsamı, ifade özgürlüğü, örgüt propagandası suçu ve hukukun üstünlüğü ilkeleri gibi konuları merkeze almıştır. Barolar Birliği Başkanı ve farklı illerden

baro başkanları, sürecin hukuki boyutuna ilişkin değerlendirmelerini aktarmışlardır.

Uzlaş Alanları: Barolar Birliği, il baroları ve hukuk akademisyenleri, sürecin hukuki zemininin Anayasa ve uluslararası sözleşmelere uygun olması gerektiği konusunda mutabıktır. Ceza infaz sisteminde yapılacak düzenlemelerin belirlilik ilkesine uygun olması, keyfi uygulamalara yol açmaması ve mağdur gruplarının haklarını gözetmesi gerektiği yönünde ortak bir kanaat oluşmuştur. Ayrıca, terörle mücadele yasasının gözden geçirilmesi ve hukuki belirlilik ilkesine uygun hale getirilmesi gerektiği konusunda da geniş bir mutabakat bulunmaktadır. Hukuk akademisyenleri, AİHM ve Anayasa Mahkemesi kararlarının tam olarak uygulanmasının hukuk devleti ilkesinin gereği olduğunu vurgulamışlardır.

Ayrışma Noktaları: En temel ayrışma, af ve ceza indirimi düzenlemelerinin kapsamı üzerinde yaşanmaktadır. Bazı baro başkanları ve hukukçular kapsamlı bir af düzenlemesini savunurken, şehit aileleri ve gazi dernekleri kamu vicdanının korunması kaygısıyla daha sınırlı bir düzenlemeyi tercih etmektedir. Kayyım uygulamaları konusunda bölge baroları ile diğer barolar arasında derin görüş ayrılıkları bulunmaktadır. Diyarbakır Barosu kayyım uygulamasının hukuki dayanaktan yoksun olduğunu iddia ederken, diğer bazı barolar bu uygulamanın tehdit ortadan kalktığında sona ermesi gerektiğini savunmuştur. Gizli tanık ifadelemesine dayalı iddianamelerin adil yargılanma hakkını ihlal ettiği yönündeki eleştiriler de hukukçular arasında tartışmalıdır. Ayrıca, “af” kavramının kendisi bile taraflar arasında

farklı anlamlar taşımaktadır. Af kimileri için toplumsal barışın bir aracı, kimileri için ise cezasızlık anlamına gelmektedir.

Diyalog Kanalları: Af düzenlemesinin kapsamı konusunda, mağdur gruplarının haklarını koruyan ve toplumsal meşruiyeti gözeten bir uzlaşma formülü geliştirilebilir. Mağdur gruplarının sürece dahil edilmesi ve hakikat mekanizmalarının kurulması, uzlaşmanın zeminini güçlendirebilir. Kayyum uygulamaları konusunda kısa vadede beraat eden başkanların göreve dönmesi sağlanabilir. Silahsızlanma sürecinin hızlanmasıyla birlikte yerel yönetimlerin demokratik işleyişine dönüş yasal güvence altına alınabilir. İnfaz mevzuatının uluslararası sözleşmeler ve AYM içtihatları bağlamında gözden geçirilmesi, hasta ve yaşlı tutuklu ve hükümlüler için infaz erteleme müessesesinin değerlendirilmesi gibi teknik düzenlemeler, uzlaşmanın zeminini hazırlayabilir. Ayrıca, “af” yerine “toplumla bütünleşme” veya “topluma katılma” gibi kavramların kullanılması, toplumsal algıyı olumlu yönde etkileyebilir.

Sosyoekonomik boyut

Komisyon tutanaklarında, çatışmanın sosyoekonomik boyutları geniş bir yer tutmuştur. Meslek kuruluşları ve iş dünyası temsilcilerinin sunumlarında, bölgedeki yatırım ortamının iyileştirilmesi, istihdam olanaklarının artırılması ve altyapı eksikliklerinin giderilmesi gibi talepler ön plana

çıkılmıştır. Ana çatı kuruluşları, ekonominin barıştan nasıl etkileneceğine ilişkin değerlendirmelerini aktarmışlardır.

Uzlaş Alanları: Meslek kuruluşları, iş dünyası temsilcileri ve sendikalar, çatışmaların yatırım ortamını olumsuz etkilediği, işsizlik ve yoksulluğu derinleştirdiği konusunda hemfikirdir. Bölge temelli iş örgütleri ve araştırma merkezleri, barışın sağlanması durumunda bölgenin ekonomik potansiyelinin nasıl değerlendirilebileceğine ilişkin benzer vizyonlar sunmuştur. Araştırma merkezleri, çatışmaların ülke ekonomisinde ağır bir kayba yol açtığını belirterek, barışın ekonomik getirilerine dikkat çekmiştir. Özellikle, bölgeden gelen iş örgütleri, barışın sağlanması durumunda bölgenin ekonomik potansiyelinin nasıl değerlendirilebileceğine ilişkin somut vizyonlar sunmuşlardır.

Ayrışma Noktaları: Ekonomik kalkınma modelleri konusunda sendikalar (sosyal adalet vurgusu) ile işveren örgütleri (piyasa odaklı yaklaşım) arasında farklılıklar bulunmaktadır. Eleştirel sendikalar sosyal adalet ve gelir dağılımı konularında daha radikal öneriler sunarken, işveren örgütleri daha piyasa odaklı yaklaşımları savunmuştur. Ayrıca, kalkınma projelerinin merkezi hükümet mi yoksa yerel yönetimler mi tarafından yürütülmesi gerektiği konusunda görüş ayrılıkları yaşanmaktadır. Bölge temelli iş örgütleri yerel yönetimlerin güçlendirilmesini savunurken, diğer bazı kuruluşlar merkezi planlamanın daha etkili olacağını ifade etmiştir. Ayrıca, kaynakların ne ölçüde ve hangi önceliklerle kalkınma projelerine aktarılacağı konusunda da farklı beklentiler bulunmaktadır.

Diyalog Kanalları: Kalkınma modelleri arasında, sosyal adalet ile piyasa dinamiklerini birleştiren hibrit bir yaklaşım geliştirilebilir. Yerel yönetimlerin kalkınma sürecine aktif katılımını sağlayan, ancak merkezi hükümetin yürütme, koordinasyon ve denetim rolünü koruyan bir model, tarafları uzlaştırabilir. Bölgesel kalkınma fonlarının oluşturulması ve bu fonların yönetimine sivil toplumun dahil edilmesi, güven inşasına katkı sağlayabilir. Çatışmalı dönemde güvenlik sektörüne harcanan kaynakların kalkınma ve sosyal refah projelerine yönlendirilmesi, eğitim, istihdam, psikososyal destek ve yerel kalkınma programlarının hayata geçirilmesi, tarafları yakınlaştırabilecek somut adımlardır. Ayrıca, özel ekonomik bölgeler, vergi teşvikleri, eğitim ve sağlık gibi alanlarda altyapı yatırımları ve komşu ülkelerle sınır ötesi ticaret olanakları gibi somut mekanizmalar üzerinde uzlaşa sağlanabilir.

Kültürel-kimlik boyutu

Komisyon tutanaklarında, kültürel ve kimlik temelli talepler önemli bir tartışma alanı oluşturmuştur. Demokratikleşme sürecinin bir parçası olarak, farklı kültürel kimliklerin tanınması ve dil hakları gibi konular, bazı paydaşlar tarafından sürecin olmazsa olmaz koşulları arasında sayılmıştır. Araştırma merkezleri arasında bölgesel çalışmalara odaklanan kurumlar kültürel haklar ve kimlik politikaları konusunda Meclis Komisyonuna sunumlar yapmışlardır.

Uzlaş Alanları: Araştırma merkezleri, akademisyenler ve sivil toplum kuruluşları, kültürel çeşitliliğin toplumsal barışa katkı sağlayacağı ve bu çeşitliliğin korunması gerektiği konusunda mutabıktır. Komisyon raporunda “Türk-Kürt kardeşliğinin tarihî kökleri” başlığı altında toplanan bu yaklaşım, ortak tarih, kültür ve medeniyet iddiasına dayanmaktadır. Farklı kültürel kimliklerin tanınması gerektiği yönünde genel bir kabul bulunmaktadır. Dini temelli kurumlar da bölgedeki dini yapıların ve medrese geleneğinin toplumsal barışa katkısını vurgulayarak bu mutabakata destek vermişlerdir.

Ayrışma Noktaları: Anadil eğitiminin kapsamı ve uygulama biçimi konusunda dikkate değer ayrışmalar bulunmaktadır. Bölgesel araştırma merkezleri anadilde eğitim hakkının Anayasal güvence altına alınmasını savunurken, diğer katılımcılar bu talebin üniter yapıya aykırı olduğunu ileri sürmektedir. Dini eğitim ve vakıf faaliyetleri konusunda dini temelli kurumlar ile laik kurumlar arasında gerilim yaşanmaktadır. Kültürel kimliklerin tanınması ve ifade edilmesi önündeki yasal engellerin kaldırılması talebi ile güvenlik endişeleri arasındaki gerilim, bu boyuttaki en temel ayrışma kaynağını oluşturmaktadır. Ayrıca, “kardeşlik” söyleminin hak temelli bir yaklaşımla ne ölçüde örtüştüğü konusunda da farklı görüşler bulunmaktadır.

Diyalog Kanalları: Anadil eğitimi konusunda, kısa vadede mevcut anayasal çerçeve içinde kültürel hakların genişletilmesine yönelik adımlar atılabilir. Anadilde eğitimin seçmeli ders olarak yaygınlaştırılması, seçmeli derslerin zaman içerisinde Türkçe dersleri gibi zorunlu hale gelmesi,

kültürel etkinliklerin desteklenmesi ve yerel medyada ana-dil kullanımının teşvik edilmesi, uzlaşının zeminini hazırlayabilir. Dini eğitim konusunda ise, kapsayıcı ve özgürlükçü bir laiklik ilkesiyle dini talepleri kamu denetimi ve eğitim standartlarına uyum içerisinde karşılayan bir model geliştirilebilir. “Kardeşlik hukuku” kavramının eşit yurttaşlık ve hak temelli bir yaklaşımla zenginleştirilmesi, farklı kesimleri birleştirebilir. Ayrıca, kültürel haklar konusunda yaşanan gerilimin, güvenlik endişeleri ile kültürel talepler arasında bir denge kurularak ve kademeli bir geçişle aşılması mümkündür. Bu konudaki bir diğer kolaylaştırıcı yaklaşım meselenin yerelleştirilmesi ve yerel yönetimlere devri olabilir. Ulusal ölçekte birleştirici dil olarak Türkçenin yanı sıra diğer diller de yerellerde canlandırılabilir.

Toplumsal cinsiyet boyutu

Komisyon tutanaklarında, toplumsal cinsiyet perspektifi çeşitli kadın dernekleri ve inisiyatifler aracılığıyla sürece dahil edilmiştir. KADEM, TİKAD, 29 EKD ve Barışa İhtiyacım Var Kadın İnisiyatifi gibi farklı kadın hareketleri, barış sürecinde kadınların rolüne, toplumsal cinsiyet eşitliğine ve kadına yönelik şiddetle mücadeleyle dikkat çekmişlerdir. Bu kurumlar, barışın yalnızca silahların susmasıyla sınırlı olmadığını, aynı zamanda toplumsal cinsiyet adaletinin tesis edilmesi ve kadınların karar alma mekanizmalarına tam katılımının sağlanması gerektiğini vurgulamışlardır.

Uzlaşma Alanları: Farklı kadın dernekleri ve inisiyatifler, barış sürecinde kadınların rolünün güçlendirilmesi ve top-

lumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması gerektiği konusunda ortak bir duruş sergilemiştir. Kadınların barış görüşmelerinde ve karar alma mekanizmalarında temsil edilmesinin önemi konusunda mutabakat bulunmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin barışın ayrılmaz bir parçası olduğu yönünde genel bir kabul oluşmuştur.

Ayrışma Noktaları: Toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin taleplerin kapsamı ve uygulama biçiminde ayrışmalar yaşanmaktadır. Bazı kadın örgütleri daha radikal eşitlik taleplerini gündeme getirirken, diğerleri mevcut yasal çerçevede içinde reformların yeterli olacağını savunmaktadır. Barış sürecinin toplumsal cinsiyet eşitliği hedefiyle ne ölçüde bütünleştirileceği konusunda da farklı görüşler bulunmaktadır. Kimi katılımcılar toplumsal cinsiyet eşitliğini barışın ön koşulu olarak görürken, diğerleri bunu sürecin bir yan ürünü olarak değerlendirmektedir. Ayrıca, kadın örgütlerinin ideolojik farklılıkları, ortak bir eylem planı oluşturulmasını zorlaştırmaktadır.

Diyalog Kanalları: Kadın örgütlerinin barış sürecinin tüm aşamalarına dahil edilmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin yasal reformların müzakere edilmesi ve kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda ortak bir eylem planı geliştirilmesi, tarafları yakınlaştırabilir. Barış anlaşmalarının toplumsal cinsiyet açısından değerlendirilmesi ve kadınların ekonomik, sosyal ve siyasal hayata tam katılımını sağlayacak mekanizmaların oluşturulması, uzlaşının zemini güçlendirebilir. Farklı ideolojik çizgilerden gelen kadın örgütleri arasında, ortak hedefler etrafında birleşmeyi sağlayacak diyalog ve temas platformları oluşturulabilir.

Toplumsal hafıza ve barış inşası

Komisyon tutanaklarında, çatışmanın farklı mağdur gruplarının anlatıları ve toplumsal hafıza önemli bir yer tutmuştur. 19 Ağustos 2025 tarihli toplantıda dinlenen Türkiye Harp Malulü Gaziler, Şehit Dul ve Yetimleri Derneği ile Türkiye Gaziler ve Şehit Aileleri Vakfı gibi kurumlar, yaşadıkları acıları ve sürece ilişkin endişelerini Meclis Komisyonuyla paylaşmışlardır. Buna karşılık, 20 Ağustos 2025 tarihli toplantıda dinlenen Cumartesi Anneleri, Barış Anneleri ve 19 Ağustos'ta dinlenen Diyarbakır Anneleri, farklı mağduriyet deneyimini temsil ederek, kayıp yakınlarının akıbetinin aydınlatılması taleplerini iletmışlerdir.

Uzlaş Alanları: İnsan hakları örgütleri, acıların tanınması ve haklarının korunması gerektiği konusunda mutabıktır. Toplumsal uzlaş mekanizmalarının kurulması ve psikososyal destek hizmetlerinin sağlanması konusunda genel bir uzlaş oluşmuştur. Kimi hak örgütleri ayrıca geçiş dönemi adaleti mekanizmalarının kurulması gerektiğini savunmuş ve bu öneriler bazı katılımcılar tarafından da desteklenmiştir. Farklı mağduriyet deneyimlerine sahip anne inisiyatifleri de mağduriyetlerinin tanınması yönündeki taleplerini bu mutabakat zemininde dile getirmişlerdir. Ayrıca, eski Meclis başkanları, akademisyenler ve sivil toplum temsilcileri, daha önceki müzakere girişimlerinin neden başarısızlıkla sonuçlandığına ilişkin derin bir kurumsal hafızayı yansıtmakta ve sürecin “bu sefer” kalıcı olması gerektiği konusunda uzlaşmaktadır.

Ayrışma Noktaları: Geçmişle yüzleşmenin kapsamı konusunda önemli ayrışmalar bulunmaktadır. Kayıp yakınlarının akıbetinin aydınlatılmasını talep eden anneler inisiyatifleri ile şehit aileleri arasında temel bir gerilim yaşanmaktadır. Cumartesi Anneleri ve Barış Anneleri, kayıp yakınlarının akıbetinin aydınlatılmasını ve devletin bu konuda sorumluluk üstlenmesini talep ederken, şehit aileleri ve gazı dernekleri terörle mücadelede verilen şehitlerin anısının lekelendirilmemesini talep etmişlerdir. İnsan hakları örgütleri geçmişle yüzleşmenin kaçınılmaz olduğunu savunurken, şehit aileleri bu tür bir yüzleşmenin acılarını tazeleyeceği endişesini dile getirmektedir. Bu iki mağdur grubunun talepleri arasındaki gerilim, toplumsal hafıza inşasının en kırılğan noktasını oluşturmaktadır.

Diyalog Kanalları: Toplumsal hafızanın adil biçimde inşa edilmesi için, farklı mağdur gruplarının anlatılarını bir araya getiren çoğulcu bir hakikat mekanizması kurulabilir. Bu mekanizma, tüm mağdur gruplarının sesini duyurabileceği, ancak yargısal yaptırımlardan ziyade toplumsal tanıma ve uzlaşmayı hedefleyen bir yapıda olabilir. Ortak anma etkinlikleri, barış müzeleri ve eğitim programları, farklı mağduriyet deneyimlerinin birlikte anılmasına ve toplumsal bütünleşmeye katkı sağlayabilir. Şehit aileleri ve gazı derneklerinin, Barış Annelerinin, zorla kaybedilen kişiler ve yargısız infaz mağdurlarının sürece dahil edilmesi, kamu vicdanının korunması ve yaşanan acıların unutulmaması yönündeki hassasiyetlerin gözetilmesi, uzlaşımın zeminini güçlen-

direbilir. Ayrıca, “ortak acı” ve “ortak gelecek” vurgusunun toplumsal hafıza inşasında birleştirici bir unsur olarak kullanılması, farklı mağdur gruplarını yakınlaştırabilir.

2.5. Eğilim Analizleri ve Değerlendirme

Komisyon dinleme tutanaklarına dayalı bu analiz, üç temel gerilim alanını ortaya koymaktadır.

Birinci gerilim alanı hedef ile yol arasındadır. Herkes aynı hedefi paylaşmakta ancak bu hedefe giden yol konusunda uzlaşmamaktadır. Sürecin en belirgin özelliği, dinlenen tüm paydaşlar farklı adlandırmalara rağmen PKK'nin silah bırakması ve çatışmalı dönemin kalıcı olarak sona ermesi hedefinde mutabıktır. Bununla beraber, bu hedefe ulaşmak için izlenecek yol, yöntem ve araçlar konusundaki dikkate değer ayrışmalar bulunmaktadır.

İkinci gerilim alanı güvenlik paradigması ile demokrasi paradigması arasındaki çatışmadır. Güvenlik yetkililerinin kapalı oturumları ve güvenlik endişeleri, sürecin ağırlıklı olarak güvenlik perspektifinden yürütüldüğünü göstermektedir. Buna karşılık, sivil toplum kuruluşları, akademisyenler, araştırma merkezleri ve barolar, sürecin demokratikleşme, hukuk devleti, kültürel haklar, toplumsal cinsiyet eşitliği ve geçmişle yüzleşme gibi demokrasi paradigmasının unsurlarını da içermesi gerektiğini savunmaktadır. İnsan hakları örgütleri, geçiş dönemi adaleti mekanizmalarının kurulmasını ve mağdurların haklarının iade edilmesini

talep ederken, kadın dernekleri toplumsal cinsiyet eşitliğinin barışın ayrılmaz bir parçası olduğunu vurgulamışlardır. Araştırma merkezleri ise anadil eğitimi ve kültürel hakların genişletilmesi gibi talepleri sürecin kalıcılığı açısından olmazsa olmaz koşullar arasında saymışlardır. Bu iki paradigma arasındaki gerilim, sürecin en temel çatışma eksenini oluşturmaktadır. Kritik soru şudur: Sürecin güvenlik merkezli bir paradigmadan demokrasi merkezli bir paradigmaya doğru evrilme potansiyeli nedir ve bu iki paradigma arasındaki çatışma nasıl ortadan kalkacaktır?

Üçüncü gerilim alanı mağduriyetlerin eşitsiz tanınması ve toplumsal hafıza krizine ilişkindir. Daha açık bir ifadeyle farklı mağdur gruplarının anlatıları arasındaki mesafe ve bu mesafenin toplumsal hafıza inşasında yarattığı krizdir. Tutanaklar, çatışmanın iki farklı mağduriyet anlatısının Meclis Komisyonunda temsil edildiğini göstermektedir. Bir yanda, silahlı çatışmalarda hayatını kaybeden güvenlik görevlilerinin aileleri ve gaziler, bir yanda, kayıp yakınlarının akıbetinin aydınlatılmasını talep eden, çocukları dağda olan ya da hayatlarını kaybedenlerin aileleri. Bu iki mağdur grubunun talepleri arasındaki gerilim, toplumsal hafıza inşasının önündeki en önemli engeli oluşturmaktadır. Toplumsal hafızanın adil biçimde inşa edilmesi, mağduriyetlerin kapsayıcı biçimde tanınmasını gerektirmektedir. Ancak mevcut tutanaklar, bu konuda henüz bir uzlaşımın sağlanamadığını ve sürecin en kırılgan noktasının burası olduğunu göstermektedir.

Tutanaklar, bazı soruları yanıtlamaktan ziyade daha keskin biçimde gündeme taşımaktadır: Komisyon'un tavsiyeleri nasıl bağlayıcı bir çıktıya dönüşecektir? Hukuki düzenlemelerin ayrıntıları nasıl şekillenecektir? Toplumsal uzlaşma süreci nasıl tasarlanacaktır? Güvenlik taahhütleri nasıl doğrulanacaktır? Bu soruların yanıtları, sürecin bundan sonraki aşamasında belirleyici olacaktır.

Tutanaklar, birbiriyle çatışan acıların, beklentilerin ve korkuların kayda geçirildiği bir kamusal arşivdir. Barış annesinin “artık çocuklarımızı değil silahlarımızı gömelim” çağrısından, Meclis Başkanlarının “bu defa fırsatın kaçırılmaması” uyarısından bölge iş dünyasının kayıp vurgusuna uzanan bu ses yelpazesi, gerçek anlamda nadir bir kamusal kayıt sunmaktadır. Bu tablo tek başına sürecin önemli kazanımları içirisine girmiştir.

Tutanaklar, süreci sabote edebilecek çatışmaları olduğu kadar onu taşıyabilecek toplumsal iradeyi de kayıt altına almaktadır.

Barış Süreci Boyut Haritası

Uzlaşlar, Ayrışmalar ve Diyalog Kanalları

✓ UZLAŞI

✗ AYRIŞMA

↔ DİYALOG

1

Güvenlik ve Silahsızlanma

- Çatışmanın sona ermesi
- “Terörsüz Türkiye” hedefi
- Denetim mekanizması
- Sürecin hızı/kapsamı
- Yeniden yapılanma riski
- Gözlemci danışman rolü
- Aşamalı takvim

2

Hukuk ve Adalet

- Hukuk devleti ilkesi
- Anayasa/Uluslararası hukuk
- Belirlilik ilkesi
- Af ve ceza indirim kapsamı
- Kayyum meşruiyeti
- Gizli tank ifadeleri
- Kademeli süreç
- Mağdur katılımı
- Kapsayıcı hakikat mekaniz.

3

Sosyoekonomik

- Çatışmaların eko. zararları
- Barışın ekonomik fırsatları
- Kaynakların kalkınmaya yön.
- Kalkınma modeli
- Merkezi/yerel yönetimi
- Kaynak dağılımı öncelikleri
- Hibrit kalkınma modeli
- Merkezi koord./Yerel katılım
- Bölgesel kalkınma fonları

4

Kültürel-Kimlik

- Çeşitlilik zenginliktir
- Farklı kimliklerin tanınması
- Anadil eğitimi kapsamı
- Dini eğitim/Vakıf faaliyeti
- Kardeşlik vs. Hak Temelli
- Kademeli geçiş
- Yerelleştirme
- Laiklik-denge modeli

5

Toplumsal Cinsiyet

- Kadınların barışta rolü
- Toplumsal cinsiyet eşitliği
- Karar mekaniz. katılım
- Eşitlik talepleri & Barış
- Barış süreciyle bütünleşme
- Kadın örgütleri ideolojik farkı
- STK'ların sürece tam dahili
- Yasal reformların müzakeresi
- Ortak eylem planı

6

Toplumsal Hafıza ve Barış İnşası

- Mağdurların tanınması
- Uzlaş mekanizmaları
- Psikososyal destek
- Kalıcı barış arzusu
- Yüzleşmenin kapsamı
- Mağduriyetlerin eşit tanınması
- Geçiş dönemi adaleti
- Çoğulcu hakikat mekaniz.
- Ortak anma / Müzeler
- Mağdurların katılımı

3

MECLİS ÇALIŞMALARI VE KOMİSYON RAPORU ANALİZİ

Önceki bölümde Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu'nun dinleme çalışmaları analiz edildi. Bu bölümde Meclis Komisyonun bu dinleme çalışmaları sonunda hazırladığı nihai raporu ve TBMM'de grubu bulunan siyasi partilerin raporları ayrı ayrı ve ayrıntılı olarak incelemektedir.

Aşağıda önce Meclis Komisyonu çalışmalarına ilişkin bulgular ele alınıyor. Takip eden alt bölümlerde altı ana ekseninde partilerin raporları tartışılıyor. Rapor kıyaslamaları özetlendikten sonra, son alt bölümde ana çıkarımlara yer veriliyor.

3.1. Komisyon Çalışmalarına İlişkin Bulgular

Kuruluş süreci ve çalışma usulü

Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu, yaklaşık kırk yıllık silahlı çatışma sürecinin siyasi bir çözüme kavuşturulması amacıyla başlatılan barış sürecinin Meclis ayağı olarak kurulmuştur. TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş, tüm siyasi parti gruplarıyla yürütülen istişareler sonucunda 25 Temmuz 2025'te komisyonun kurulması için yazışma sürecini başlatmış; Meclis Komisyonu 5 Ağustos 2025'te ilk toplantısını gerçekleştirmiş ve 18 Şubat 2026'da nihai raporunu oylamaya sunarak çalışmalarını tamamlamıştır.

Önceki Meclis komisyonları çoğunlukla geçmişe dönük soruşturma işlevi üstlenirken, bu Komisyon ileriye dönük bir istişare ve tavsiye organı olarak tanımlanmıştır. Bu nitelik, Meclis Komisyonu'nun işlevini iki yönlü olarak belirlemiştir: Bir yandan toplumsal rıza oluşturma ve Meclisi sürecin odak noktasına yerleştirme bakımından meşruiyet sağlarken, diğer yandan karar alma yetkisinin bulunmaması nedeniyle bağlayıcı taahhüt üretememiştir.

Komisyon, TBMM'deki siyasi güç dengelerine orantılı biçimde dağıtılmış 51 üyeden oluşturulmuştur: 22 AK Parti, 11 CHP, 5 DEM Parti, 4 MHP, 3 Yeni Yol Grubu (Sadet Partisi, Gelecek Partisi ve DEVA Partisi) üyesi ile HÜDA-PAR, Yeniden Refah, TİP, EMEP, DSP ve DP'den birer üye. DP temsilcisi 25 Kasım 2025'te komisyondan

ayrılmıştır. İYİ Parti, Meclis Komisyonu'na katılmama kararını 1 Ağustos 2025'te TBMM Başkanlığı'na yazılı olarak bildirmiştir.

Meclis Komisyonu, TBMM'nin olağan ihtisas komisyonlarından farklı bir statüde, doğrudan TBMM Başkanı'nın inisiyatifiyle ve tüm parti gruplarının mutabakatıyla kurulmuştur. Ne araştırma ne de soruşturma komisyonu işlevi gören yapı, bağlayıcı karar alma yetkisine sahip değildir. Çalışmalarının çıktısı, TBMM Genel Kurulu'na yönelik tavsiyeler, yasa teklifi önerileri ve kamuoyuna açık bir nihai rapordur.

TBMM Başkanı Kurtulmuş ilk toplantıda bu statüyü şöyle tanımlamıştır: “Bu Komisyon'un asli görevi, müzakereci bir istişare organı olarak hareket etmek; bu zeminde farklı fikirlerin ve hissiyatların ortak akılda birleşmesini sağlamaktır.” Bu sınırlılık, farklı görüşlerin bağlayıcı bir karara dönüştürülme baskısı olmaksızın ifade edilmesine imkân tanımıştır.

Komisyon ilk toplantısında 12 maddeden oluşan çalışma usul ve esaslarını belirlemiştir. İkinci maddede Komisyon'un amacı ve görevi şöyle tanımlanmıştır:

(1) Komisyonun amacı; terörün Türkiye'nin gündeminden tamamen çıkartılması, toplumsal bütünleşmenin güçlendirilmesi, millî birlik ve kardeşliğimizin pekiştirilmesi, özgürlük, demokrasi ve hukuk devleti alanlarında çalışmalar yapmaktır.

(2) Komisyonun görevi; birinci fıkrada belirtilen amaç doğrultusunda ihtiyaç duyulan kanunî düzenlemeleri tespit edip kanun teklifi taslaklarına yönelik çalışmalar yapmak ve kamu-

oyunun Komisyon çalışmalarına dair bilgilendirilmesini sağlamaktır.

Çalışma usul ve esasları, 5 Ağustos ve 12 Ağustos 2025 toplantılarında üyeler arasında yapılan müzakerelerle belirlenmiştir:

Karar alma eşiği. Komisyon kararlarının beşte üç nitelikli çoğunlukla alınması benimsenmiş; tutanaklara yansıyan kararlar oybirliğiyle alınmıştır.

Şeffaflık ilkesi. Komisyon çalışmalarına ilişkin kamuoyu bilgilendirmesinin yalnızca TBMM Başkanlığı tarafından yürütülmesine karar verilmiştir. Komisyon Başkanı bu kararı şöyle gerekçelendirmiştir: “Süreci zehirleyebilecek ve provoke edecek açıklamalara itibar edilmemesini sağlamak da bu Komisyon’un başlıca görevlerinden biridir.”

Açık ve kapalı oturumlar. Toplantıların 17’si kamuoyuna açık biçimde gerçekleştirilmiş; güvenlik ve istihbarat sunumları içeren 4 toplantı kapalı oturum olarak yapılmıştır.

Dinleme süreci: Kapsam ve katılımcı profili

12 Ağustos toplantısında üyeler, davet edilmesini istedikleri kurum ve kişi önerilerini Komisyon gündemine taşımıştır. Her konuşmacıya tanınan süre, grupların büyüklüğüne göre 10 ile 20 dakika arasında değişmiştir. Komisyon, dinleme sürecini beş tematik aşamada organize etmiştir:

1. Aşama — Kuruluş ve Yapılanma (Ağustos 2025). İlk üç toplantıda çalışma usulü belirlenmiş, güvenlik yetkilileri kapalı oturumda bilgilendirme yapmıştır.

2. Aşama — Mağdurlar, Kurumsal Hafıza ve Hukuk (Ağustos 2025). Şehit aileleri ve gaziler (19 Ağustos), Cumartesi Anneleri, Barış Anneleri ve insan hakları örgütleri (20 Ağustos), baro başkanları (27 Ağustos) ve eski TBMM Başkanları (28 Ağustos) dinlenmiştir.

3. Aşama — Ekonomik Aktörler ve Emek Örgütleri (Eylül 2025). Sendikalar (11 Eylül) ve iş dünyası kuruluşları (12 Eylül) dinlenmiştir.

4. Aşama — Bölgesel Sesler, Araştırma ve Akademi (Eylül–Ekim 2025). İş dünyası ve dinî topluluklar (18 Eylül), araştırma merkezleri (24 Eylül), hukukçular (2 Ekim), emekli güvenlik görevlileri (8 Ekim), gençlik ve kadın örgütleri (15 Ekim) dinlenmiştir.

5. Aşama — Değerlendirme ve Rapor (Kasım 2025–Şubat 2026). Kapalı oturumlar, akademik değerlendirmeler (Aralık 2025) ve nihai raporun hazırlanması süreciyle geçmiştir.

TBMM Başkanı Kurtulmuş her toplantıyı açılış konuşmalarıyla başlatmış; “Türk-Kürt kardeşliği”, “terör örgütünün tasfiyesi”, “demokratikleşme” ve “provokasyona karşı durma” temalarını kullanmıştır.

Komisyon’un 18. toplantısında alınan kararlar, Komisyon üyeleri Hatay Milletvekili Hüseyin Yayman (AK Parti), Kars Milletvekili Gülistan Kılıç Koçyiğit (DEM Parti) ve İstanbul Milletvekili Feti Yıldız (MHP), İmralı Yüksek Güvenlikli Cezaevi’nde PKK lideri Abdullah Öcalan’ı dinlemiştir.

Ayrıca, Komisyon, ortak raporun takdimi ve oylanması öncesinde 24 Aralık 2025'teki son toplantıda 135 kişinin dinlenme tutanaklarının akademik analizini içeren sunumu Prof. Dr. Havva Kök Arslan ve Dr. Murat Sevensan'dan dinlemiştir.

Raporun kabul süreci ve oylama sonuçları

Dinleme alışmaları sonrasında partiler raporlarını kamuoyuna sunmuş ve ardından ortak Meclis Komisyonu Raporu hazırlanmıştır. Ortak Rapor, Komisyon'un 18 şubat 2026 tarihli 21.inci toplantısında oya sunulmuş ve 47 kabul, 2 ret, 1 çekimser oyla kabul edilmiştir. Ret oyları EMEP ve TİP tarafından kullanılmıştır. CHP grup olarak kabul oyu verirken parti  yesi Türkan Elçi çekimser kalmıştır. DEM Parti ve HÜDA-PAR ise metne "evet" oyu vermekle birlikte muhalefet şerhi düşmüştür.

Rapor 49 ana sayfa ve 6 ek dosyayı içeren 58 sayfa olmak üzere toplam 107 sayfadan oluşmaktadır. Yedi bölümden oluşan raporda, ilk bölümde Komisyon alışmaları, ikinci bölümde Komisyonun temel hedefleri, üçüncü bölümde Türk-Kürt kardeşliğinin tarihi kökleri ve kardeşlik hukuku, dördüncü bölümde Komisyonda dinlenen kişilerin mutabakat sağladığı alanlar, beşinci bölümde ise PKK'nin kendisini feshetmesi ve silah bırakması ele alınmaktadır. Raporun son iki bölümü önerilere ayrılmıştır. Altıncı bölümde sürece ilişkin yasal düzenleme önerilerine, yedinci bölümde ise demokratikleşmeyle ilgili önerilere yer verilmiştir.

Meclis çalışmalarına ilişkin bu özet bilgilerden sonra sonraki alt bölümlerde, Komisyon raporu ve parti raporları, partilerin kendi kurumsal dilleri ve vurguları korunarak ele alınmaktadır. Toplam altı tema altında partilerin görüşleri ele alınmıştır.

3.2. Sorun Tanımı ve Kavramsallaştırma

Komisyon Raporu, süreci temel olarak “Terörsüz Türkiye” hedefi üzerinden tanımlamakta ve terör eylemleri ile şiddet ikliminin sona erdirilmesini en üst öncelik olarak belirlemektedir. Metinde mesele, ülkenin enerjisini tüketen, sosyal bağları örseleyen ve siyaseti güvenlik reflekslerine sıkıştıran stratejik bir engel olarak resmedilmektedir. Temel başarı kriteri, PKK’nin tüm bileşenleriyle kendisini feshetmesi ve silahların tamamen bırakılmasıdır.

AK Parti, süreci “Terörsüz Türkiye” hedefi üzerinden tanımlamakta ve odağın 86 milyon kardeşliği ile terörün sona ermesine yönlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Raporda “Kürt sorunu” ifadesi yer almamakta; bunun yerine “bölgesel kalkınma”, “toplumsal bütünlük” ve “Türkiye Yüzyılı” vizyonu vurgulanmaktadır. Mesele, özünde bir demokratikleşme meselesi olarak ele alınmaktadır. MHP, “Kürt sorunu” ifadesini açıkça reddetmekte ve meseleyi münhasıran 1984’ten beri süregelen bir “terör ve tedhiş sorunu” olarak tanımlamaktadır. Raporda, terörün bir sonuç değil, bizzat sorunların kaynağı olduğu ifade edilmekte; “bölücü terör örgütü” ve “tedhiş” kavramları merkeze alınmaktadır.

DEM Parti, meselenin “Kürt Meselesi” olarak adlandırılması gerektiğini vurgulamakta ve sorunu “varlık, eşitsizlik ve hukuk sorunu” olarak tanımlamaktadır. Raporunda “Terörsüz Türkiye” kavramı eleştirilmekte; “kalıcı ve adil barış” ile “demokratik toplum düzeni” hedeflenmektedir. Şiddetin bitmesiyle sınırlı bir çözüm yerine, yapısal eşitsizliklerin giderildiği bütüncül bir barış inşası talep edilmektedir.

Tablo 1: Sorun tanımı ve kavramsallaştırma

Rapor / Siyasi Parti	Sorunun Tanımı
Komisyon Raporu	“Terörsüz Türkiye” hedefi
AK Parti	“Terörsüz Türkiye”; 86 milyonun kardeşliği
MHP	“Terör ve tedhiş” sorunu; “Kürt sorunu” reddi
DEM Parti	“Kürt Meselesi”; varlık, eşitsizlik ve hukuk sorunu
CHP	Eşit yurttaşlık meselesi, “Kürt sorunu”
Yeni Yol Grubu	PKK’nin silahlı varlığına son verme
HÜDA-PAR	Kürt meselesi, PKK’nin sorunu istismar etmesi
YRP	PKK terörü ve istismar
TİP	100 yıllık kimlik inkârı ve sınıfsal eşitsizlik
EMEP	Kürtlerin ulusal varlığının inkârı
DSP	“Terör” ve emperyalist vekâlet

CHP, sorunu “eşit yurttaşlık” ve demokrasi krizi olarak kodlamakta ve “Kürt Sorunu” adlandırmasını kullanmaktadır. Raporda, sorunun sadece terör ve silahların bırakılması parantezine sıkıştırılamayacağı, bütüncül bir toplumsal barış inşası olduğu savunulmaktadır. Atatürk milliyetçiliğinin “yurttaşlık bağıyla bağlı herkesin eşitliği” olduğu vurgulanmaktadır. TİP, “Kürt sorunu”nu 100 yılı aşan bir “kimlik inkârı” ve “eşit yurttaşlık” meselesi olarak tanımlamakta; EMEP aynı adlandırmayı kullanarak halkların eşit ve demokratik haklar temelinde bir arada yaşaması sorunu olarak tarif etmektedir.

HÜDA PAR, “Kürt meselesi” ile “PKK terörü”nün birbirinden ayrıştırılması gerektiğini vurgulamakta; PKK’nın Kürt meselesinin faili değil, istismarcısı olduğunu belirtmektedir. Yeni Yol Grubu, süreci PKK’nın silahlı varlığına son verme süreci olarak tanımlarken aynı zamanda yapısal dönüşüm ihtiyacına dikkat çekmektedir. YRP, meseleyi “yarım asırlık terör ve istismar” olarak tanımlarken; DSP, meseleyi emperyalist odakların vekâlet savaşı olarak gördüğü bir “terör” sorunu olarak resmetmekte ve “et ile tırnak” benzetmesiyle Türk-Kürt kardeşliğine vurgu yapmaktadır.

3.3. Tarihsel Perspektif ve Kök Neden Analizi

Tarihsel perspektif ve kök neden analizi konusunda, Komisyon Raporu, çözümün felsefi zeminini Türk-Kürt kardeşliğinin “bin yıllık tarihî köklerine” ve “kardeşlik huku-

kuna” dayandırmaktadır. Malazgirt ruhu ve ortak geçmiş vurgusuyla, sorunun son yarım asırda dış destekli vekâlet savaşlarının bir aparatı haline getirilerek toplumsal bağların örselendiği ifade edilmektedir.

AK Parti, sorunun temelinde yatan “ret, inkâr ve asimilasyon” politikalarının kendi iktidarları döneminde gerçekleştirilen “Sessiz Devrim” ile tarihe karıştığını savunmaktadır. Çözümün tarihsel zemini olarak “Malazgirt Ruhu”na ve bin yıllık kader birliğine atıf yapılmaktadır. MHP raporunda, benzer bir tarihsel süreklilik savunulmakta ancak kurucu kodlarda veya Türk milleti tanımında yapısal bir sorun olmadığı; 1924 Anayasası’ndaki millet tanımının kapsayıcı olduğu ileri sürülmektedir. Raporunda, sorunun kökeninin kurucu ilkeler değil, 1980 sonrası gelişen dış destekli ayrılıkçı terör ve tedhiş hareketleri olduğu belirtilmektedir.

DEM Parti raporunda, sorunun kökenleri Cumhuriyet’in kuruluşundaki “tekçi ulus-devlet” inşasına, 1924 Anayasası’na ve Kürt kimliğini reddeden politikalara dayandırılmaktadır. Raporunda, özellikle 1925 Şark Islahat Planı ve Dersim katliamı inkârın kurumsallaştığı milatlar olarak gösterilmektedir.

CHP raporunda, mevcut kriz hukuk devletinin aşınmasına bağlanmakta; Atatürk milliyetçiliği “yurttaşlık bağıyla bağlı herkesin eşitliği” olarak tanımlanırken, geçmişteki hak ihlalleriyle yüzleşilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. TİP, 100 yıllık kimlik inkârı kök neden olarak görmekte; EMEP ulusal inkâr ve baskı pratiklerine dikkat çekmektedir.

HÜDA PAR raporunda sorun, İslam kardeşliği hukukundan uzaklaşılmasına ve laik-seküler toplum mühendisliğine dayandırılmaktadır. Yeni Yol Grubu raporunda kök neden tartışmaları dışarıda bırakılırken, geçmişteki başarısız süreçlerin muhasebesinin yapılmaması eksiklik olarak nitelenmektedir. YRP emperyalist güçlerin bölge planlarını suçlarken; DSP ise 1919’da başlayan Kurtuluş Savaşı’nın rönvanşını almak isteyen dış güçlerin vekil savaşçılarına işaret etmektedir.

Tablo 2: Tarihsel perspektif ve kök neden analizi

Rapor / Siyasi Parti	Tarihsel Bakış ve Kök Neden
Komisyon Raporu	Bin yıllık kardeşlik
AK Parti	“Sessiz Devrim”
MHP	1980 sonrası terör
DEM Parti	100 yıllık inkâr; tekçi ulus-devlet
CHP	Hukuk devletinin aşınması
Yeni Yol Grubu	Geçmiş süreçlerin muhasebesi
HÜDA-PAR	İslam kardeşliği hukuku
YRP	Bin yıllık kardeşlik
TİP	100 yıllık inkâr
EMEP	Ulusal inkar ve baskı politikaları
DSP	“Et ile tırnak”; emperyalizm

3.4. Muhataplık ve Aktörlerin Rolü

Muhataplık ve aktörlerin rolü alanında Komisyon Raporu, “millî iradenin tecelligâhı” olan TBMM’yi sürecin yegâne meşru çözüm adresi olarak tescil etmektedir. Süreç, Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın iç cepheyi tahkim etme yaklaşımı ve MHP lideri Bahçeli’nin çağrısıyla başlayan bir devlet politikası olarak kodlanmakta; şeffaflık adına Meclis denetimi merkeze alınmaktadır.

AK Parti raporunda, süreç, Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın liderliğinde ve devlet kurumlarının (MİT, TSK) tam eş güdümüyle yürütülen bir “devlet ve millet projesi” olarak tanımlanmaktadır. Muhataplık meselesi şahıslardan ziyade devletin egemenlik yetkisi ve kurumlar arası mutabakat çerçevesinde ele alınmaktadır. MHP raporunda, süreç, Devlet Bahçeli’nin 22 Ekim 2024 çağrısı üzerine inşa edilmekte; muhataplık örgütün şartsız teslimiyetiyle sınırlandırılmakta ve sürecin asla bir “müzakere” veya “pazarlık” içermediği vurgulanmaktadır.

DEM Parti raporunda, Abdullah Öcalan sürecin “baş muhatabı ve stratejik aktörü” olarak tanımlanmakta; barışın kalıcılığı onun özgür çalışma koşullarına bağlanmaktadır. Parti raporunda ayrıca sivil toplumun ve kadın hareketlerinin sürece eşit özneler olarak katılımına işaret edilmektedir.

CHP raporunda, toplumsal meselelerin yegâne meşru çözüm adresinin TBMM olduğu vurgulanmakta; muhataplığın şahıslara veya kapalı kapılar ardındaki görüşmelere indirgenmesine itiraz edilerek “toplumsal meşruiyet” ve şeffaflık vurgusu yapılmaktadır. TİP raporunda, kapalı kapılar ardındaki diplomasi ve tutanakların sansürlenmesi

eleştirilmektedir. EMEP raporunda, emekçilerin ve halkın demokratik özneleşmesi vurgulanmaktadır.

Yeni Yol Grubu raporunda, sürecin “Erdoğan, Bahçeli ve Öcalan” arasındaki dar bir kanala hapsedilmesi eleştirilmekte; dinî yapılar ve sivil toplumu da kapsayan çoğulcu bir muhataplık önerilmektedir. HÜDA PAR raporunda, PKK'nın temsil tekelciliğine karşı çıkılarak “muhatap halkın tamamıdır” ifadesi kullanılmaktadır. YRP ve DSP raporlarında ise İmralı ziyaretlerine ve örgüt liderinin siyasi figür haline getirilmesine itiraz edilerek tek muhatapın devlet otoritesi ve yargı olması gerektiği savunulmaktadır.

Tablo 3: Muhataplık ve aktörlerin rolü

Rapor / Siyasi Parti	Muhataplık ve Aktörlerin Rolü
Komisyon Raporu	Meclis'in kurumsal meşruiyeti
AK Parti	Cumhurbaşkanı liderliğinde devlet eşgüdümü
MHP	Bahçeli çağrısı; örgütün teslimiyeti
DEM Parti	Öcalan “baş muhatap”
CHP	TBMM ana adres
Yeni Yol Grubu	Çoğulcu muhataplık
HÜDA-PAR	Muhataplık halkın tamamı
YRP	“Terörist başına” itiraz
TİP	Gizli/kapalı görüşmelere eleştiri
EMEP	Emekçilerin özneleşmesi
DSP	Teröristle müzakere olmaz

3.5. Hukuki Düzenleme  nerileri

Hukuki düzenlemeler alanında, Komisyon Raporu, süreci yönetmek amacıyla amaca özgülenmiŐ “müstakil ve geçici bir yasal düzenleme” (Toplumsal Bütünleşme Yasası)  nermektedir. Bu düzenlemenin kamu vicdanını gözetmesi, hukuki belirlilik sağlaması ve af algısı oluŐturmayacak bir disiplinle tasarlanması hedeflenmektedir.

AK Parti raporunda silah bırakanların topluma kazandırılması için kamu vicdanını yaralamayacak “müstakil ve geçici bir yasal düzenleme” (Türkiye Modeli)  nerilmektedir. MHP raporunda örgütün tasfiyesi Şartıyla  rg t kurucusu için “Umut Hakkı”nın yasal zemine kavuŐturulabileceėi ancak bunun bir “af” olmadığı, sadece infaz hukukunda bir iyileŐtirme olduğu belirtilmektedir.

DEM Parti raporunda kapsamlı bir “Demokratik Entegrasyon Yasası” teklif edilmekte; bu paket Umut Hakkı’nın yasallaŐmasını, Terörle Mücadele Kanunu’nun (TMK) kaldırılmasını ve AİHM/AYM kararlarının derhal uygulanmasını içermektedir.

CHP raporunda, öncelikle AİHM ve AYM kararlarının istisnasız uygulanması “güven artırıcı adım” olarak talep edilmekte; TMK ile ifade özgürlüğünü kısıtlayan maddelerin kaldırılması önerilmektedir. TİP raporunda TMK’nın tamamen kaldırılması önerilmekte; TCK’daki “Cumhurbaşkanına hakaret” ve “ rg te  ye olmamakla birlikte yardım” sularının ilga edilmesi talep edilmektedir. EMEP raporunda Kürt sorununun çözümü için yargılanan herkesi kapsayacak bir “siyasi genel af” ve infaz yasasındaki eŐsitsizliklerin giderilmesi talep edilmektedir.

Yeni Yol Grubu raporunda “Silahsızlanma”, “İzleme-Denetim” ve “Uyum” paketlerinden oluşan üçlü bir yasal mimari teklif edilmektedir. HÜDA PAR raporunda şiddeti terk eden tüm yapıları kapsayacak genel bir kanun ve “Gözlem ve Tespit Kurulu” önerilirken; YRP raporunda düzenlemelerin referanduma sunulması, DSP raporunda ise silah bırakanlara en az 1 yıl zorunlu ikamet ve denetimli serbestlik uygulanması savunulmaktadır.

Tablo 4: Hukuki düzenleme önerileri

Rapor / Siyasi Parti	Hukuki Çerçeve Önerileri
Komisyon Raporu	Müstakil, geçici tasfiye yasası
AK Parti	Müstakil, geçici tasfiye yasası
MHP	“Umut Hakkı” (şartlı, af değil)
DEM Parti	“Demokratik Entegrasyon Yasası”
CHP	AIHM/AYM kararlarının uygulanması
Yeni Yol Grubu	Üçlü yasa paketi
HÜDA-PAR	Gözlem ve Tespit Kurulu
YRP	Referandum şartı
TİP	TMK'nın tamamen kaldırılması
EMEP	Siyasi genel af ve infaz eşitliği
DSP	Denetimli serbestlik

3.6. Demokratikleşme ve Yerel Yönetimler

Demokratikleşme ve yerel yönetimler alanında, Komisyon Raporu tam demokrasiye dayanan yurttaşlık bilincini, eşitlik temelli kardeşliği ve kurumsal şeffaflığı kalıcı huzurun teminatı olarak değerlendirmektedir. Bu kapsamda AİHM ve AYM kararlarının bağlayıcılığına vurgu yapılmakta; yargılama ve infaza ilişkin düzenlemeler, hak ve özgürlüklerin genişletilmesi, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi önerilmektedir.

AK Parti raporunda, Kürt meselesi Türkiye'nin demokratikleşme ve problem çözme kapasitesinin bir testi olarak görülmekte; çözümün "Türkiye Yüzyılı" vizyonu doğrultusunda hukuk devleti standartlarının yükseltilmesinden geçtiği savunulmaktadır. Siyasi Partiler ve Seçim Yasalarının yeniden ele alınması, yerel yönetimlerin üniter yapı korunmak kaydıyla güçlendirilmesi önerilmektedir. MHP raporunda, Kürt meselesi terminolojisi reddedilmekte; demokratikleşme, terörle ilişkilendirilmeden tüm vatandaşların hakkı olan genel standartların yükseltilmesi olarak görülmektedir. Yerel yönetimlerin üniter yapı korunarak güçlendirilmesi ancak "özerklik" arayışlarına geçit verilmemesi kırmızı çizgi olarak belirlenmektedir.

DEM Parti raporunda, demokratikleşme önerileri meseleyi salt bir çatışmasızlık halinden çıkarıp yapısal eşitsizliklerin giderildiği "kalıcı ve adil barış" inşasına dayandırmaktadır. Merkezinde, "Kayyım Rejimi"ne son verilmesi, yerel yönetimlerin mali/ıdari özerkliğinin güçlendirilmesi ve

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'ndaki çekincelerin kaldırılması, "Eşbaşkanlık" sisteminin yasal güvenceye kavuşturulması yer almaktadır. Ayrıca anadilde eğitimin anayasal hak olarak tanınması, bağımsız bir "Hakikat ve Adalet Komisyonu" kurulması, köy koruculuğunun lağvedilmesi ve İstanbul Sözleşmesi'ne yeniden taraf olunması önerilmektedir. Raporunda ayrıca, "tekçi yapıdan arınarak halkların ve inançların eşitliğini esas alan" yeni bir anayasa hedefi dile getirilmektedir.

CHP raporunda, demokratikleşme önerilerinin merkezine eşit yurttaşlık ve hukuk devletinin yeniden inşası konulmaktadır. Kayyım rejimine son verilmesi, seçilmiş başkanların görevlerine iadesi, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'ndaki çekincelerin kaldırılması, TMK ve TCK'daki ifade özgürlüğünü kısıtlayan maddelerin kaldırılması, faili meçhul cinayetlerde zamanaşımının kaldırılması önerilmektedir. TİP raporunda, TMK'nın tamamen kaldırılması, kayyım uygulamalarına son verilmesi, ademi merkezî idari yapı, anadilde eğitim hakkının anayasal güvenceye alınması talep edilmektedir. EMEP raporunda, kayyım uygulamalarına son verilmesi, anadilde eğitim ve kamu hizmetlerinin anayasal güvenceye kavuşturulması, siyasi genel af ilan edilmesi ve TMK'nın tamamen kaldırılması talep edilmektedir.

Yeni Yol Grubu raporunda, demokratikleşme silahsızlanma sürecinden bağımsız görülmekte; kayyım uygulamalarının sonlandırılması, seçilmiş belediye başkanlarının

iadesi, anadilde eğitimin anayasal güvenceye alınması, TMK'nın uluslararası standartlarda yeniden yazılması, seçim barajının %3'e indirilmesi talep edilmektedir.

HÜDA PAR raporunda, yeni bir anayasa önerilmekte; kapsayıcı bir vatandaşlık tanımı, Kürtlerin ve Türklerin kurucu halk olarak kabul edilmesi, anadilde eğitim hakkının tanınması, yer adlarının iade edilmesi, kayyım uygulamasına son verilmesi talep edilmektedir. Raporda ayrıca, Şeyh Said başta olmak üzere Kürt âlimlerine geçmişte yapılan zulümlerin kabul edilmesi ve devletin özür dilemesi, kayıplar ve faili meçhullere ilişkin etkin soruşturmalar yapılması, bölgedeki medreselere resmî statü verilmesi önerilmektedir.

YRP raporunda, demokratikleşme İslam kardeşliği zemininde ele alınmakta; yasal düzenlemelerin referanduma sunulması, kayyım atamalarının iptal edilerek belediye meclisi üyeleri içinden vekil seçilmesi, anadili seçmeli derslerinin geliştirilmesi önerilmektedir. DSP raporunda, üniter yapının korunması ve tahkimi merkeze alınmakta; doğrudan veya dolaylı her türlü affa karşı çıkılmakta; yalnızca silahlı çatışmaya girmemiş kişiler için en az bir yıl zorunlu ikamet ve denetimli serbestlik şartını içeren özel bir yasal düzenleme savunulmaktadır.

Tablo 5: Demokratikleşme ve yerel yönetimler

Rapor / Siyasi Parti	Demokratikleşme ve Yerel Yönetimler
Komisyon Raporu	AİHM ve AYM kararlarına uyum, temel hakların genişletilmesi
AK Parti	“Hak ve Özgürlükler Yüzyılı”
MHP	Üniter yapının korunması, infaz düzenlemeleri, anadilde eğitimin reddi
DEM Parti	Kayım sonu, yerel demokrasi, anadilde eğitim, hakikat komisyonu
CHP	Kayım sonu; Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, AİHM ve AYM’ye uyum, temel haklar
Yeni Yol Grubu	Kayım sonu; anadil hakkı, AİHM ve AYM’ye uyum, temel haklar
HÜDA-PAR	Anadilde eğitim, yerelleşme, medreselere statü; özür
YRP	Kayım yerine meclis seçimi
TİP	Ademi merkezîyetçi yapı, anadilde eğitim, TMK’nın kaldırılması, AİHM ve AYM’ye uyum, temel haklar
EMEP	Kayıma son, anadilde eğitim, TMK’nın kaldırılması, AİHM ve AYM’ye uyum, temel haklar
DSP	Seçmeli ders yeterli

3.7. Süreç Yönetimi ve Sıralama Tercihleri

Son olarak, süreç yönetimi ve sıralama tercihleri konusunda, Komisyon Raporu, sıralı bir yaklaşım benimsemektedir. Örgütün tam feshinin devletin ilgili birimlerince “güvenilir biçimde tespiti ve teyidi” her türlü hukuki ve idari düzenleme için mutlak ön şart olarak kabul edilmektedir.

AK Parti raporunda, mutlak bir “tespit ve teyit” mekanizması ön şart olarak konulmakta; önce güvenliğin sağlandığı, ardından demokratik normalleşmenin geldiği sıralı bir geçiş benimsenmektedir. MHP raporunda, “önce silahsızlanma, sonra yasa” ilkesiyle PKK'nin feshinin MİT ve TSK tarafından tescil edilmesi her türlü yasal adımın ön şartı olarak görülmektedir.

DEM Parti raporunda, hakların pazarlık konusu yapılmayacağı belirtilerek “eş zamanlılık” vurgusu yapılmakta; silahsızlanma için belirsiz bir tarihin beklenmemesi gerektiği savunulmaktadır.

CHP raporunda, demokratikleşme adımlarının silahların bırakılması şartına bağlanmasına karşı çıkılarak “iç içelik” prensibi benimsenmektedir. TİP raporunda, adalet ve eşit yurttaşlık adımlarının “derhal ve istisnasız” atılması gerektiği ifade edilmektedir. EMEP raporunda, herhangi bir “şartlılık” ilkesine veya tasfiye takvimine rehin bırakılmaya itiraz edilmektedir.

Yeni Yol Grubu raporunda, “güven artırıcı adımların” silahsızlanma sürecinden bağımsız olarak derhal atılması talep edilmekte, genel olarak “eş zamanlılık” önerilmektedir. HÜDA PAR raporunda temel hakların hiçbir silahlı yapının

varlığına rehin bırakılmayacağı savunulmaktadır. YRP raporunda, silahların seri numaralarıyla teslimi mutlak milat olarak görülmektedir. DSP raporunda, Kandil dışındaki Suriye ve Avrupa uzantılarının da tasfiyesinin tescilinin ön şart olduğu belirtilmektedir.

Tablo 6: Süreç yönetimi ve sıralama tercihleri

Rapor / Siyasi Parti	Süreç Yönetimi ve Sıralama
Komisyon Raporu	Önce silahlı varlığın sonu
AK Parti	“Tespit-teyit” ön şart
MHP	Önce MİT/TSK onayı
DEM Parti	Eş zamanlılık
CHP	“İç içelik”
Yeni Yol Grubu	Güven artırıcı adımlar derhal, eş zamanlılık
HÜDA-PAR	Temel hakların pazarlık konusu yapılmaması
YRP	Silahların seri numarasıyla teslimi
TİP	Derhal ve istisnasız adımlar
EMEP	Şartlılığa itiraz
DSP	Önce tam fesih

3.8. Bulguların Özeti

Komisyon çalışmaları, Türkiye'nin çatışma tarihinde ilk kez, tüm siyasi partilerin katılımıyla ve doğrudan Meclis bünyesinde yürütülen kapsamlı bir istişare sürecini temsil

etmektedir. 51 üye, 21 toplantı, 135 dinlenen kişi ve 107 sayfalık nihai rapor, konunun siyasi ve toplumsal önemini teyit etmektedir. Raporun 47 kabul, 2 ret, 1 çekimser oyla kabul edilmesi geniş bir siyasi mutabakatın varlığını göstermekle birlikte; DEM Parti ve HÜDA PAR'ın muhalefet şerhleri, bazı temel konularda uzlaşımın sınırlı olduğuna işaret etmektedir.

Komisyon Raporu ve partilerin raporları 6 ekseninde değerlendirildiğinde kabaca iki yaklaşımın olduğu söylenebilir:

Güvenlikçi ve devlet odaklı birinci yaklaşıma göre sorun, öncelikle bir “terör” faaliyetidir ve güvenlik ekseninde ele alınmalıdır. Buna göre kök neden, yakın dönemdeki (özellikle 1980 sonrası) silahlı terör eylemlerine dayanmaktadır. Bu anlamda mesele, Cumhuriyetin tarihsel kuruluş kodlarıyla ilişkilendirilemez. Bu yaklaşım muhatap olarak yalnızca devletin resmî kurumları ve TBMM'yi görmekte ve PKK lideri Öcalan ile ya da doğrudan örgüt ile müzakere etmeyi reddetmektedir. Hukuki çerçevede, dar kapsamlı ve geçici bir yasal düzenlemeyi yeterli bulmaktadır. Demokratikleşme adımlarında üniter yapıyı tartışma dışında bırakan bu yaklaşım, yerel yönetimlere sadece sınırlı yetki devri öngörmektedir. Süreç açısından ise her türlü siyasi veya hukuki adım atılmadan önce silahsızlanmanın tamamlanmasını şart koşmakta ve bu ön koşul sağlanmadığı sürece diğer hiçbir başlığın müzakere edilmemesi gerektiğini savunmaktadır.

Buna karşın hak, kimlik ve siyasi çözüme odaklı ikinci yaklaşım sorunu “Kürt meselesi” olarak tanımlanmakta; temelinde kimlik, kültür ve siyasi hak taleplerinin yattığını ileri sürmektedir. Bu anlamda, sorunun kök nedeni, Cumhuriyet’in kuruluş felsefesinde ve erken dönem uygulamalarında aranmakta ve tarihsel bir yüzleşme önerilmektedir. Muhataplık konusunda Abdullah Öcalan’ın muhatap alınması savunulmakta ve sürece doğrudan dâhil edilmesi önerilmektedir. Hukuki zeminde, geçici bir yasa değil; eğitimden yerel yönetime, adaletten kültürel haklara kadar her alanı kapsayan kapsamlı bir demokratik entegrasyon yasası talep edilmektedir. Yerel yönetimlerde ise üniter yapı tartışılmamakla birlikte ademi merkezîyetçi bir model önerilmektedir. Süreç işleyişinde ise silahsızlanmayı ön koşul yapmak yerine, siyasi diyalog, hukuki düzenlemeler ve silahlı unsurların tasfiyesinin eş zamanlı olarak ilerletilmesi gerektiği savunmakta; aksi takdirde tek taraflı koşulların süreci kilitleyeceğini ileri sürmektedir.

Her iki yaklaşım altı ekseninde Tablo 7’de özetlenmiştir.
**Tablo 7: Altı boyutta ortaya çıkan iki farklı yaklaşım kıyasla-
 ması**

Boyut	Güvenlik / Devlet Odaklı Yaklaşım	Hak / Kimlik / Muhatap Odaklı Yaklaşım
Sorunun ta- nımı	Güvenlik odaklı “te- rör” tanımı – olayı dar güvenlik perspektifiyle ele alır.	Hak ve kimlik odaklı “Kürt meselesi” tanımı – sorunu siyasi, kültürel ve kimlik temelinde gö- rür.
Tarihsel pers- pektif ve kök neden	Kök neden yakın dönem terör faaliyetleridir – so- run daha çok 1980 son- rası silahlı eylemlere bağlanır.	Kök neden Cumhuri- yet’in kuruluş kodları- dır – sorunun temeli ül- kenin kurucu felsefe- sinde aranır.
Muhataplık	Muhatap devlet kurum- ları ve TBMM’dir – süreç resmî kurumlar ve meşru siyasi temsil üye- lerinden yürütülür.	Abdullah Öcalan “baş muhatap” olarak tanım- lanır – PKK lideri doğru- dan ve öncelikli müza- kereci kabul edilir.
Hukuki çer- çeve	Müstakil ve geçici bir yasa önerilir – belirli, dar kapsamlı ve sınırlı süreli bir düzenleme yeterli görülür.	Kapsamlı bir demokratik entegrasyon yasası talep edilir – tüm alanları kap- sayan kalıcı bir yasal çer- çeve istenir.
Demokratik- leşme ve yerel yönetimler	Üniter yapı korunarak yerel yönetimler güçlen- dirilir – merkeziyetçilik esas, ancak yetki devri sınırlı tutulur. AİHM ve AYM kararlarının	Ademi merkezietçi ya- pıya geçilmesi istenir ve geniş yetki aktarımı he- deflenir. AİHM ve AYM’nin kararlarının uy- gulanması ve temel

	uygulanması ve temel hakların tanınmasını savunur.	hakların tanınmasının yanı sıra TMK'nin kaldırılması, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartına konulan çekincelerin kaldırılması gibi kapsamlı bir hukuksal düzenlemelerin yapılmasını savunur.
Süreç sıralaması	“Önce silahsızlanma” şartı – silahlı unsurların tasfiyesi sürecin ön koşulu olarak kabul edilir.	“Eş zamanlılık” ilkesi – siyasi, hukuki ve silahsızlanma adımlarının paralel yürütülmesi savunulur.

3.9. Sonuç ve Değerlendirme

Meclis Komisyonu raporu ve siyasi parti raporlarının karşılaştırmalı analizi, sürecin üç temel işlevi yerine getirdiğini göstermektedir: (1) çatışmanın yönetiminde Meclis'in devreye sokularak sürece kurumsal bir meşruiyet zemininin sağlanması, (2) olası bir çözüm çerçevesinin ana hatlarının taraflarca ilk kez sistematik biçimde müzakere edilmesi ve (3) siyasi aktörlerin pozisyonlarının kamuya tescil edilmesi.

Komisyon'un yapısal olarak bağlayıcı karar alma yetkisinden yoksun bir istişare organı olarak tasarlanması, işlevinin sınırlarını belirlemiştir. Komisyon kararlarının beşte üç nitelikli çoğunlukla alınmasına karar verilmesine

rağmen tüm kararların oybirliğiyle alınmış olması, müzakereye konu edilen başlıkların önceden dar bir zemin/bağlam üzerinden “uzlaşılabilir” bir alana çekildiğine işaret etmektedir. Tartışmalı konular karar mekanizmasına taşınmamış, böylece sistemin işlemesi sağlanmıştır. 47 kabul, 2 ret ve 1 çekimsiz oyla sonuçlanan oylama, Komisyon içinde geniş bir mutabakat olduğu izlenimini vermekle birlikte; DEM Parti ve HÜDA PAR’ın muhalefet şerhleri, metne verilen “Evet” oyunun metnin tamamına değil, bir çerçeve mutabakatına yönelik olduğunu göstermektedir. Ret oyları ise (EMEP, TİP), bu partilerin sürecin dışında konumlanma tercihini yansıtmaktadır.

Parti raporları arasındaki terminolojik ayrışma –“terör sorunu” ile “Kürt meselesi” arasındaki fark– yalnızca kavramsal bir tercih olmayıp, her aktörün kendi toplumsal tabanına yönelik konumlanmasının bir yansımasıdır. Aktörler, kullandıkları dil aracılığıyla tabanlarına meselenin tanımını, faili ve çözüm yöntemine dair sinyaller göndermektedir. Bu sinyaller, her bir partinin siyasi sermayesini koruma ve olası bir çözüm senaryosunda kendi kredisini maksimize etme işlevini görmektedir.

Süreç sıralamasındaki temel ayrışma, oyun teorisi bağlamında bir “güven ikilemi” (*trust dilemma*) olarak tanımlanabilir. AK Parti ve MHP’nin “önce silahsızlanmanın tespiti ve teyidi” şeklindeki sıralı yaklaşımı, DEM Parti ve sol muhalefetin “eş zamanlılık” talebiyle çatışmaktadır. İktidar bloğu için bu yaklaşım, taahhütte bulunmadan önce karşı tarafın fiiliyatta geri dönülemez bir adım atmasını garantileme çabasıdır. DEM Parti için ise, silahsızlanma sonrası

reform sözünün yerine getirilmeyeceğine dair tarihsel deneyimden kaynaklanan rasyonel bir öngörü vardır. Bu karşılıklı güvensizlik, her iki tarafın da ilk hamleyi yapmayı reddettiği bir “mahkûmun ikilemi” (*prisoner’s dilemma*) durumu yaratmakta ve süreci tıkamaktadır.

Raporun öneriler bölümünde yer alan başlıklar —AİHM ve AYM kararlarının uygulanması, kayyım uygulamasına yönelik düzenleme, ifade özgürlüğünün genişletilmesi— genel hatlarıyla belirtilmiştir. Bununla beraber, somut yasal metin önerileri, takvimler veya uygulama planları içermektedir. Bu durum, raporun uygulanabilir bir politika belgesi olmaktan ziyade, ileride yapılacak yasal düzenlemeler için bir “içerik listesi” işlevi gördüğünü düşündürmektedir. Komisyon Başkanı’nın açılış konuşmalarında tekrarladığı tematik vurgular (“Malazgirt ruhu”, “terörsüz Türkiye”, “kardeşlik hukuku”) ise sürecin siyasi sahipliğini görünür kılma ve sürece yönelik kamuoyu algısını belirli bir çerçevede tutma işlevini görmüştür.

Sonuç olarak, Komisyon sürecinin ana çıktısı olan ortak rapor, bir çözüm metni olmaktan çok, Türkiye siyasetinde bu konudaki mevcut pozisyonların sistematik bir envanteridir. Raporun 107 sayfalık hacmi, dinlenen 135 kişinin tutanakları ve siyasi partilerin ayrıntılı görüşleri, Kürt meselesinde kapsamlı bir çözüme yönelik bir girişim için kullanılabilir ampirik bir temel oluşturmaktadır. Bununla birlikte, Komisyon’un bağlayıcı karar üretmemesi, partiler arasındaki temel kavramsal ve stratejik uyuşmazlıkların raporla birlikte belgelenmiş olması, sürecin kurumsal bir zorunluluk olarak değil, siyasi aktörlerin inisiyatifine bağlı

olarak ilerleyeceğini göstermektedir. Ortak rapor, bundan sonraki sürecin başlangıç noktasını oluşturan bir referans belgesi niteliğindedir; sürecin bir sonraki aşamaya geçip geçmeyeceği, Meclis raporun içeriğinden bağımsız olarak aktörlerin siyasi tercihlerine bağlıdır.

Bu siyasi tercihlerin yönünü anlamak için bir sonraki bölümde geride kalan 21 aylık dönemde sürecin haklar ve özgürlükler alanındaki etkileri analiz edilmektedir.

4

BARIŞ SÜRECİNDE HAKLAR VE ÖZGÜRLÜKLER ALANI

Bu bölümde barış süreci kapsamında haklar ve özgürlükler alanında yaşanan gelişmelere dair bir değerlendirme yapılmaktadır.

Burada amaç bu dönemdeki haklar ve özgürlükler alanının sistematik bir dökümünü yapmak değildir. Böylesi bir analiz hem geride kalan süreci hem de geleceğe dair potansiyelleri anlamak için gereklidir. Bununla birlikte bu raporun sınırları dikkate alınarak, genel bir dökümden ziyade eğilim analizi ile sınırlandırılmıştır.

Yöntemsel olarak barış süreci kapsamında geride kalan 2025 yılına ilişkin biri ulusal diğeri ise uluslararası iki izleme raporu kullanılmıştır. Bu raporlardan ilki İnsan Hakları Derneği (İHD) Dokümantasyon Merkezi tarafından hazırlanan ve 2025 yılı boyunca kaydedilen hak ihlallerine

ilişkin ayrıntılı veriler sunan kamuoyuna sunulmamış bilançodur. İkinci kaynak, Avrupa Komisyonu'nun 2025 Türkiye Raporu'dur.¹¹ Bu raporun özellikle hukukun üstünlüğü, temel haklar ve demokratik kurumların işleyişi ile ekonomik ve sosyal haklara ilişkin bölümlerine odaklanılmıştır.

Bu entegre analizle, barış sürecinin devam ettiği 2025 yılında Türkiye'de insan hakları, demokrasi, adalet ve temel özgürlükler alanındaki gelişmeler bu iki temel kaynağın sistematik bir sentezi yoluyla değerlendirilmektedir.

Analiz, niceliksel verileri (ölüm sayıları, gözaltı sayıları, ceza miktarları vb.), niteliksel değerlendirmeleri (kurumsal işleyiş, mevzuat uyumu, siyasi irade) ve siyasi bağlamı (barış girişimi, uluslararası tepkiler) bir araya getirerek 2025 yılının tablosunu ortaya koymayı hedeflemektedir.

Her kaynağın metodolojik sınırlılıkları kabul edilmekle birlikte, bulgular arasındaki örtüşme ve farklılıklar mevcut durumun daha kapsamlı bir resmini sunmaktadır. İHD'nin hazırlamış olduğu rapor doğrudan mağdur verilerine dayanırken, Avrupa Komisyonu raporu AB müktesebatına uyum ve uluslararası standartlar açısından yapısal bir değerlendirme sunmaktadır. Barış sürecine ilişkin ek veriler ise bu iki perspektifi siyasi bağlama oturtmaktadır.

11 Bu rapor önceki yıllarda yayınlanan raporlarla birlikte Dışişleri Bakanlığının Avrupa Birliği Başkanlığı resmî web sitesinde yayınlanmıştır. Rapor erişime açıktır. Bkz.: Avrupa Komisyonu Tarafından Hazırlanan Türkiye Raporları, erişim tarihi: 30 Haziran 2026.

4.1. Demokrasi ve Siyasi Katılım

Her iki temel rapor da Türkiye’de demokratik kurumların işleyişinde ciddi bir gerileme olduğu konusunda hemfikir. Avrupa Komisyonu, “Türkiye’deki demokratik kurumların işleyişi ciddi biçimde engellenmeye devam etmiştir” (s. 19) tespitinde bulunmakta ve “önemli konularda demokratik gerileme devam etmiştir” (s. 19) demektedir. Raporunda, seçimlerin genel çerçevesinin alternatif siyasi seçenekler arasında seçim yapılmasına izin vermesine rağmen, “tüm siyasi paydaşlar için eşit şartlar sunmadığı” (s. 19) vurgulanmaktadır. Yargının muhalif politikacılar üzerindeki baskısının, siyasi rekabeti engelleyerek temel demokratik ilkeleri zayıflattığı belirtilmektedir.

Bu durumun en çarpıcı örneği, Mart 2025’te İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı ve muhalefetin önde gelen isimlerinden Ekrem İmamoğlu’nun “suç örgütü kurmak ve yönetmek”, “ihaleye fesat karıştırmak”, “irtikap”, “hukuka aykırı olarak kişisel verileri kaydetmek” suçlamalarıyla tutuklanmasıdır. Olay, sadece bir kişinin tutuklanması değil, aynı zamanda bir üniversitenin 30 yıl önce verilen diplomasını iptal ederek İmamoğlu’nun cumhurbaşkanı adayı olmasının önüne geçilmesiyle, yargı ve idari mekanizmaların siyasi rakipleri saf dışı bırakmak için nasıl araçsallaştırıldığını göstermektedir. Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi, bu durumu “seçmen iradesinin gaspı” ve “siyasi baskı” olarak nitelendirmiştir.

Yerel demokrasideki erozyon daha da belirgindir. İHD verileri, 2024 Yerel Seçimlerinden 31 Aralık 2025’e kadar

27 belediye başkanının görevden uzaklaştırıldığını, 13 belediyeye ise kayyum atandığını kaydetmektedir. Kayyum atanan belediyeler arasında İstanbul'un kalabalık ilçeleri Esenyurt ve Şişli de bulunmaktadır. Bu uygulamalardan etkilenen toplam nüfus, Türkiye nüfusunun yaklaşık %24'üne (her dört seçmenden biri) tekabül etmektedir. Avrupa Komisyonu da bu durumu ele almakta, "muhalefet partilerinin seçilmiş belediye başkanlarının yargılanarak görevlerinden uzaklaştırılmaları ve bazılarının yerine hükümet tarafından kayyum atanmasıyla yerel demokrasi daha fazla zayıflamıştır" (s. 19) demektedir.

4.2. Yargı Bağımsızlığı ve Hukukun Üstünlüğü

Avrupa Komisyonu, Türkiye'deki yargı sistemini "hâlâ başlangıç düzeyinde hazırlıklı" olarak nitelendirmekte ve "gerileme devam etmiştir" (s. 26) tespitinde bulunmaktadır. Raporu göre, "Yargı, hâlâ yürütmenin kontrolü altında olup bu durum yargı bağımsızlığını etkilemekte ve yargı kararlarının kalitesine gölge düşürmektedir" (s. 26). Yargının, "muhalif figürleri ve seçilmiş yetkilileri hedef aldığı ancak iktidardaki koalisyonun yetkililerine karşı benzer bir eylemde bulunmaktan kaçındığı" (s. 26) belirtilmekte, bu durum "adli süreçlerin tarafsızlığı konusunda şüphe yaratmakta" ve "halkın hukuk sistemine olan güvenini tüm zamanların en düşük seviyesine indirmiştir" (s. 26) tespitinde bulunmaktadır.

Avrupa Komisyonu, Hâkimler ve Savcılar Kurulu'nun (HSK) bağımsızlığı konusunda endişelerin sürdüğünü belirtmektedir. Komisyon, HSK üyelerinin atanmasında yürütmenin güçlü etkisinin devam ettiğini ve HSK kararlarının yargı denetimine tabi olmadığını belirtmektedir. Yargı bağımsızlığına dair anayasal güvencelere rağmen, “alt derece mahkemeler Anayasa Mahkemesi tarafından alınan kararları uygulamayı ihmal etmeye veya geciktirmeye devam etmektedir” (s. 26) tespitinde bulunmaktadır.

Komisyon raporuna göre, hukuk sistemindeki en büyük kriz, Anayasa Mahkemesi (AYM) ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarının uygulanmamasıdır. Selahattin Demirtaş, Osman Kavala ve Can Atalay dosyalarında verilen ihlal kararlarının ısrarla yerine getirilmemesi, Türkiye'nin anayasal düzenini ve uluslararası hukuk sistemindeki yerini tartışmalı hale getirmiştir.

İHD raporu, bu sistemik sorunların somut sonuçlarını belgelemektedir. 2025 yılında “yargısal taciz” kapsamında en az 2.490 kişi hakkında 339 farklı soruşturma başlatıldığı kaydedilmiştir. Bu soruşturmalar çerçevesinde en az 2.220 kişi gözaltına alınmış, 615 kişi tutuklanmış ve 705 kişi hakkında adli kontrol tedbiri uygulanmıştır. Yargısal taciz kapsamında 74'ü gazeteci olmak üzere 3.479 kişi hakkında dava açıldığı belirtilmektedir. Ayrıca, 1.057 kişinin yargılandığı en az 238 dava sonuçlanmış, 72 davada 388 kişi beraat ederken diğer davalar mahkumiyetle sonuçlanmıştır.

4.3. Kürt Meselesi

Devam eden barış süreci ve silahsızlanma adımlarına rağmen, devletin Kürt meselesine yaklaşımında güvenlikçi politikalar varlığını korumuştur. Türkiye, PKK'ye karşı yurt içinde, Suriye'nin kuzey bölgelerinde ve Irak'ta sınır ötesi askerî operasyonlarına devam etmiştir. 2025 yılındaki askerî operasyon ve çatışmalarda 49'u silahlı militan, 20'si asker, 1'i gazeteci olmak üzere en az 70 kişi yaşamını yitirmiştir. Ekim 2024'te, Ankara'da Türk Havacılık Uzay Sanayii (TUSAŞ) çalışanlarını hedef alan ölümcül bir saldırı düzenlenmiş, saldırıda 5 kişi yaşamını yitirmiştir.

Ayrıca, Newroz kutlamalarında Diyarbakır'da yaklaşık 200 kişi gözaltına alınmıştır. Avrupa Komisyonu, "Kürtlere yönelik nefret suçları devam etmiştir" (s. 22) ve "Kürt meselesi hakkında çalışan gazetecilere, siyasi muhaliflere, barolara ve insan hakları savunucularına yönelik adli ve idari baskı devam etmiştir" (s. 22) tespitlerinde bulunmaktadır.

4.4. Temel Hak ve Özgürlükler

Yaşam hakkı ve işkence

İHD raporu, yaşam hakkı ihlallerinin boyutunu somut rakamlarla ortaya koymaktadır. 2025 yılında "en az 3.432 kişinin doğrudan maruz kaldığı 162 ihlal" tespit edilmiş, bu ihlaller sonucu "2.749 kişi yaşamını yitirmiş, 1.112 kişi yaralanmıştır." İş cinayetlerinde en az 2.106 kişi hayatını kaybetmiştir. Resmi ihmal ve denetimsizlik sonucu en az 159

kişi ölmüş, 399 kişi yaralanmıştır. Bolu'daki otel yangınında 34'ü çocuk 78 kişi yaşamını yitirmiştir.

Avrupa Komisyonu, işkence ve kötü muamele konusunda da endişelerini dile getirmektedir. Raporda ‐Türkiye, işkence ve kötü muamelenin önlenmesi için yetersiz yasal güvenceler sunmaktadır ve davaların takibi yetersizdir” (s. 32). ‐İşkence ve kötü muamele vakaları bildirilmeye devam etmiştir” (s. 32) denilmektedir. İHD verileri, 2025 yılında en az 1.842 kişinin işkence ve diğer kötü muamele niteliğindeki uygulamalara maruz kaldığını, bunların 1.493'ünün toplantı ve gösterilere yönelik kolluk müdahalelerinde yaşandığını belgelemektedir. ‐İşkenceye sıfır tolerans” söylemi ile saha gerçekliğı arasındaki tezat, özellikle İmamoğlu'nun tutuklanması sonrası protestolarda gözlemlenmiştir.

Tablo 8: Yaşam hakkı ve işkence verileri

Gösterge	Veri
Yaşam hakkı ihlali	162 ihlal, 2.749 ölüm, 1.112 yaralı
İş cinayeti	En az 2.106 ölüm
Resmi ihmal/denetimsizlik ölümü	159 ölüm, 399 yaralı
Kadın cinayeti	299 kadın, 64 çocuk
Şüpheli kadın ölümü	471
Hapishane/gözaltı ölümleri	20 şüpheli ölüm
İşkence/kötü muamele mağduru	En az 1.842 kişi
– gösterilerde	1.493 kişi

Kaynak: İnsan Hakları Derneği (İHD). *2025 Hak İhlalleri Bilançosu*, yayınlanmamış rapor, Ankara: 2026.

İfade özgürlüğü ve basın

İfade özgürlüğü, her iki raporun da en kritik gerileme alanlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Avrupa Komisyonu, bu alanda “hâlâ başlangıç düzeyinde hazırlıklı” (s. 34) olduğunu ve “raporlama döneminde gerileme olduğunu” (s. 34) belirtmektedir. “Milli güvenlik ve terörle mücadeleyle ilgili ceza mevzuatının uygulanışı, ifade özgür-

lüğünü engelleyerek AIHS'yi ihlal etmeye ve AIHM içtihadından uzaklaşmaya devam etmiştir” (s. 34) denilmektedir.

Rapora göre, “Hükümete karşı eleştirel olan gazetecilere, basına ve diğer seslere karşı yargısal ve idari işlemler artmıştır” (s. 34). Medya düzenleme kurumu RTÜK'ün, “neredeyse yalnızca bağımsız ve muhalif medya kuruluşlarını hedef alarak, idari cezaları ve para cezalarını ayrımcı bir şekilde uygulamaya devam ettiği” (s. 35) ifade edilmektedir. 2022'de kabul edilen Dezenformasyon Kanunu ve Mart 2025'te yürürlüğe giren Siber Güvenlik Kanunu gibi düzenlemelerin, “temel haklar ve özgürlükler üzerinde daha fazla kısıtlamaya yol açabilecek muğlak kurallar ve bağımsız denetim eksikliği nedeniyle ciddi endişeler uyandırdığı” (s. 35) vurgulanmaktadır.

IHD raporu, bu endişeleri doğrulayan veriler sunmaktadır. 2025 yılında en az 303 gazeteci yargısal tacize maruz kalmış, yıl içinde 43 gazeteci ve medya çalışanı tutuklanmıştır. Yıl sonu itibarıyla 28 gazeteci ve medya çalışanı tutuklu bulunmaktadır. Gazeteciler en çok “örgüt üyesi olma” (91 gazeteci), “sosyal medya paylaşımları” (38), “halkı yanıltıcı bilgiyi yayma” (36) ve “Cumhurbaşkanına hakaret” (23) gerekçeleriyle yargılanmıştır. Ayrıca, en az 489 habere erişim engeli getirilmiş, iki TV kanalına kayyım atanmış, RTÜK tarafından medya kuruluşlarına toplam 146,7 milyon TL ceza kesilmiştir. Dijital ortamda ise 2.469 sosyal medya paylaşımı ve 2044 sosyal medya hesabına erişim engeli getirilmiştir.

Toplanma ve örgütlenme özgürlüğü

Toplanma özgürlüğü alanında da benzer bir tablo söz konusudur. Avrupa Komisyonu, “Türkiye’de toplanma ve örgütlenme özgürlüğüne ilişkin yasal güvencelerin yetersiz olduğunu” ve “toplamalara ilişkin düzenlemelerin kısıtlayıcı” (s. 36) olduğunu belirtmektedir. İdarenin, kamuya açık toplanmalara “muğlak, takdire bağlı ve sıklıkla keyfi kriterler temelinde genel yasaklar getirmeye devam ettiği” (s. 36) ifade edilmektedir.

İHD verileri, 2025 yılında valiliklerin 13 ilde 19 farklı kararla toplamda 126 gün süreyle il genelinde her türlü eylem ve etkinliği yasakladığını kaydetmektedir. Bu yasaklardan 40 milyondan fazla kişi etkilenmiştir. En az 268 gösteriye kolluk güçleri tarafından müdahale edilmiş, bu müdahaleler sırasında 131 kişi yaralanırken 8.477 kişi gözaltına alınmıştır. 19 Mart 2025’te İmamoğlu’nun gözaltına alınmasını takip eden 9 günde, protestolar nedeniyle en az 1.879 kişi gözaltına alınmış, en az 260 kişi tutuklanmıştır. 1 Mayıs, 8 Mart, Onur Haftası ve Newroz etkinliklerinde de yüzlerce kişi gözaltına alınmıştır.

Tablo 9: İfade ve toplanma özgürlüğü

Gösterge	Veri
Yargısal tacize uğrayan gazeteci	303
Yıl içinde tutuklanan gazeteci	43
Yıl sonu tutuklu gazeteci	28
Gazetecilere hapis cezası	40
Haberlere erişim engeli	En az 489
Sosyal medya paylaşımına erişim engeli	2.469
Sosyal medya hesabına erişim engeli	2.044
RTÜK cezaları	146,7 milyon TL, 10 kanala
İl genelinde eylem yasağı (gün)	13 ilde 126 gün
Gösteri müdahalesi (yıl boyu)	268 gösteri, 8.477 gözaltı, 131 yaralı
İmamoğlu protestoları (9 gün)	1.879 gözaltı, 260 tutuklama
Avrupa Komisyonu değerlendirmesi	“Kısıtlayıcı düzenlemeler”

Kaynak: İnsan Hakları Derneği (İHD), 2025 *Hak İhlalleri Bilançosu*, yayınlanmamış rapor, Ankara: 2026; Avrupa Komisyonu, 2025 *Türkiye Raporu*, Brüksel: 2029, s. 36.

4.5. Ayrımcılık ve Savunmasız Gruplar

Avrupa Komisyonu, ayrımcılıkla mücadeleyle ilişkin yasal ve kurumsal çerçevenin “eksik” olduğunu ve “nefret suçuna ve nefret söylemine ilişkin yasal ve kurumsal çerçevenin AB müktesebatıyla ve Avrupa standartlarıyla uyumlu olmadığını” (s. 37) belirtmektedir.

LGBTIQ+ bireyler

Bu grubun durumu “bilhassa endişe verici” (s. 37) olarak nitelendirilmekte, üst düzey yetkililerin kışkırtıcı söylemlerinin ve “Aile Yılı” gibi girişimlerin bu grupları hedef aldığı ifade edilmektedir. İHD verileri, basına yansıyan 135 ayrımcılık ve nefret suçu olayı tespit etmiştir. Nefret söyleminin kullanıldığı 40 olayın 33’ü LGBTİ+’ları hedef almıştır. Kamu idareleri tarafından en az 57 ayrımcı karar ve uygulamaya imza atıldığı, bunların 29’unun LGBTİ+’lara yönelik olduğu kaydedilmiştir. 2025’te Onur Yürüyüşü ve KuirFest yasaklanmış, İzmir’de faaliyet gösteren Genç LGBTİ+ Derneği hakkında kapatma kararı verilmiştir.

Tablo 10: Ayrımcılık ve nefret suçları

Gösterge	Veri
Basına yansıyan ayrımcılık/nefret olayı	135
Nefret söylemi olayı	40 (33'ü LGBTİ+ hedefli)
Ayrımcı kamu kararı	57 (29'u LGBTİ+ hedefli)
Kadın cinayeti	299 kadın, 64 çocuk
Şüpheli kadın ölümü	471
Kadın işgücü katılımı	%36,6 (OECD ortalaması çok altında)
Suriyeli mülteci dönüşü (Aralık 2024 – Aralık 2025)	578.000+
Avrupa Komisyonu değerlendirmesi	“LGBTIQ bireylere ilişkin durum bilhassa endişe vericidir”

Kaynak: İnsan Hakları Derneği (İHD), *2025 Hak İhlalleri Bilançosu*, yayınlanmamış rapor, Ankara: 2026; Avrupa Komisyonu, *2025 Türkiye Raporu*, Brüksel: 2029, s. 37, 53.

Kadın hakları

Kadın hakları ve cinsiyet eşitliği ciddi bir gerileme alanıdır. Komisyon, “Türkiye’nin 2021’de Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin İstanbul Sözleşmesi’nden çekilmesiyle yasal çerçevenin daha da zayıfladığını” (s. 38) belirtmektedir. İHD verileri, 2025 yılında 299 kadın ve 64 çocuğun erkek şiddeti sonucu öldüğünü, en az 471 kadının ölümünün ise şüpheli olarak kayda geçtiğini belgelemektedir. Şiddet vakaları kolluk tarafından sıklıkla “aile meselesi” olarak değerlendirilmiş,

failler cezasızlık kültüründen yararlanmışır. Kadınların iş gücüne katılım oranı (%36,6) OECD ortalamasının çok altında kalmaya devam etmektedir.

Mülteciler

Türkiye, 2025 yılı sonu itibariyle geçici koruma altındaki 2,38 milyon Suriyeli dâhil olmak üzere 2,53 milyon mülteciye ev sahipliği yapmaya devam etmektedir. Suriye’de Esad rejiminin Aralık 2024’te düşmesiyle birlikte gönüllü geri dönüşler hızlanmış; 8 Aralık 2025 itibarıyla 578 binden fazla Suriyelinin ülkesine döndüğü açıklanmıştır. Ancak geri gönderme merkezlerindeki kötü muamele iddiaları ve insan hakları ihlalleri endişe yaratmaktadır.

4.6. Ekonomik ve Sosyal Haklar

2025 yılında Türkiye ekonomisi, sıkı para politikası ve dezenflasyon çabalarıyla bir dengelenme sürecine girmiştir. Ancak bu süreç, sosyal haklar ve gelir adaleti açısından olumsuz sonuçlar doğurmuştur. Avrupa Komisyonu raporu, yoksulluk ve sosyal dışlanma riski altındaki kişilerin oranının %30,4 ile yüksek bir seviyede bulunduğunu, çocuklarda bu oranın %40,3’e çıktığını belirtmektedir (s. 75). Gelir eşitsizlikleri de 44,8’lik Gini katsayısı ile yüksek seyretmiştir (s. 75).

Sendikal haklar alanında ciddi gerilemeler yaşanmıştır. İki grev, Cumhurbaşkanlığı kararı ile “genel sağlığı ve milli güvenliği bozucu nitelikte olduğu” gerekçesiyle 60 gün süreyle ertelenerek fiilen yasaklanmıştır. Avrupa Komisyonu,

“Ertelemelere sistematik olarak başvurulması grev hakkını zayıflatmakta ve Türkiye’nin uluslararası çalışma standartlarına uyumu konusunda endişelere yol açmaktadır” (s. 75) tespitinde bulunmaktadır.

Tablo 11: Ekonomik ve sosyal haklar

Gösterge	Veri
Yoksulluk riski altındaki nüfus	%30,4
Çocuk yoksulluğu riski	%40,3
Gini katsayısı (gelir eşitsizliği)	44,8
Sendikal grev yasakları	2 grev “milli güvenlik” gerekçesiyle 60 gün ertelendi
Kayıt dışı istihdam	%26,58

Kaynak: Avrupa Komisyonu, *2025 Türkiye Raporu*, Brüksel: 2029, s. 75.

4.7. Sonuç ve Genel Değerlendirme

2025 yılı, Türkiye’de en köklü sorunlarından biri olan PKK ile silahlı çatışmanın sona erdiği ama aynı zamanda ülkede insan hakları, demokrasi, adalet ve temel özgürlükler açısından ciddi gerilemelerin yaşandığı bir yıl olmuştur. Hem Avrupa Komisyonu raporu hem de İHD insan hakları ihlalleri verileri örtüşen bulgularla bu olumsuz tabloyu teyit etmektedir. Avrupa Komisyonu’nun “hukukun üstünlüğü ve insan haklarına saygı” alanında “gerileme” (s. 4) tespiti

ile İHD verilerinin kaydettiği yüksek sayıdaki ihlaller, durumun vahametini gözler önüne sermektedir.

En önemli gerilemelerin altı alanda yaşandığı gözlemlenmiştir:

Yargı Bağımsızlığı: Yargı, yürütmenin kontrolü altına girmiş, muhalifleri susturmak için araçsallaştırılmıştır. HSK'nın yapısı ve işleyişi, yargı bağımsızlığını imkânsız kılmaktadır. AYM ve AIHM kararlarının uygulanmaması, anayasal ve uluslararası hukuk krizini derinleştirmektedir.

Demokrasi ve Siyasi Katılım: Seçilmiş belediye başkanlarının görevden alınması, yerlerine kayyım atanması ve muhalif isimlere yönelik hukuki saldırılar, seçim iradesini ve siyasi rekabeti ortadan kaldırmaktadır. Kayyım uygulamasından etkilenen nüfusun %24'ü bulması, bu gerilemenin sistemik boyutunu göstermektedir.

İfade ve Basın Özgürlüğü: Gazeteciler sistematik olarak hedef alınmakta, tutuklanmakta ve ağır para cezalarına çarptırılmaktadır. Medya üzerindeki baskı, sansür ve otosansür ortamını derinleştirmektedir. Yeni yasalar (Siber Güvenlik Kanunu) ifade özgürlüğüne yönelik baskıyı artırma potansiyeli taşımaktadır.

Toplanma Özgürlüğü: Barışçıl gösteriler şiddetle bastırılmakta, kitlesel gözaltılar ve tutuklamalar yaşanmaktadır. İl ve ilçe genelinde uzun süreli yasaklar olağan hale gelmiştir. İmamoğlu protestolarındaki 1.879 gözaltı, bu baskının en somut örneğidir.

Ayrımcılık ve Nefret Suçları: Özellikle LGBTIQ+ bireyler ve kadınlar, devlet politikaları ve söylemleriyle hedef alınmakta, nefret suçları ve cinayetler artmaktadır. İstanbul

Sözleşmesi'nden çekilmenin etkileri kadın cinayetlerindeki artışta kendini göstermektedir.

Yaşam Hakkı: İş cinayetleri, resmi ihmal ve denetimsizlik kaynaklı ölümler ile güvenlik güçlerinin orantısız güç kullanımı, yaşam hakkını tehdit eden başlıca faktörler olmaya devam etmektedir.

Barış süreci, PKK'nin silah bırakma ve fesih kararıyla Türkiye'nin en uzun süreli çatışmalarından birine potansiyel bir çözüm sunmuştur. Ancak bu süreç, demokratik reformlarla, yargı bağımsızlığıyla ve temel hakların genişletilmesiyle desteklenmemiştir. Aksine, yerel yönetimlerin kayımlarla felç edilmesi, siyasi muhalefetin yargı yoluyla tasfiyesi ve ifade özgürlüğü üzerindeki ağır sansür, barış sürecinin yarattığı demokratikleşme umudunu zayıflatmıştır.

Her iki rapor da insan hakları alanında kayda değer bir ilerlemeden söz etmemektedir. Avrupa Komisyonu raporu, teknik konularda (örneğin, bazı ekonomik kriterler veya belirli sektörel uyum çalışmaları) sınırlı ilerlemeler kaydedildiğini belirtmekle birlikte, bunların temel hak ve özgürlükler alanındaki gerilemeyi telafi etmediğini açıkça ifade etmektedir. İHD raporu da 2025 yılını ihlallerin arttığı bir dönem olarak belgelemektedir.

Sonuç olarak, barış sürecinin devam ettiği 2025 yılı, Türkiye'de insan hakları ve hukukun üstünlüğü alanındaki otoriterleşme eğiliminin hızlandığı, demokratik kurumların işlevsizleştirildiği ve temel özgürlüklerin sistematik olarak baskı altına alındığı bir yıl olarak kayda geçmiştir.

Uluslararası deneyimler barışın demokrasiyle birlikte inşa edilmediği takdirde kalıcı olamayacağını göstermek-

tedir. Sadece uluslararası alanda değil vatandaşlar arasında da Türkiye'nin zayıf da olsa demokratik geleneğine bağlılığı giderek daha fazla sorgulanmakta ve bu gidişatın durdurulması için acil ve kapsamlı reformlara ihtiyaç bulunmaktadırdır. Gerçek bir demokratikleşme için Türkiye'nin barış sürecini; AYM ve AİHM kararlarına tam uyum, kayyım uygulamasına son verilmesi, terör mevzuatının Avrupa standartlarına çekilmesi ve ifade özgürlüğünün mutlak tesisi ile talandırması elzemdir. Mevcut durum, barışın tek başına demokrasi getirmeye yetmediğini, hukuk devleti ve temel özgürlüklerin barışın vazgeçilmez sütunları olduğunu bir kez daha teyit etmektedir.

SONUÇ

TEMEL ÇIKARIMLAR VE POLİTİKA ÖNERİLERİ

L Ekim 2024 – 1 Temmuz 2026 dönemini kapsayan bu izleme raporu, Türkiye'nin yaklaşık kırk yıllık Kürt çatışmasının sonlanması ve kalıcı bir barışın inşası açısından tarihsel bir fırsat penceresinin açıldığını, ancak bu pencerenin henüz kalıcı kazanımlara dönüşmediğini ortaya koymaktadır. Abdullah Öcalan'ın 27 Şubat 2025 tarihli çağrısı, PKK'nin 12 Mayıs 2025'teki fesih ve silahlı mücadeleyi sonlandırma kararı, 11 Temmuz 2025'teki silah yakma töreni ve TBMM Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu'nun 18 Şubat 2026'da geniş bir uzlaşıyla kabul ettiği rapor, sürecin somut ve geri dönülmesi güç kazanımları olarak kayda geçmiştir.

Raporun son bölümünde önceki bölümlerin ortaya çıkardığı temel bulgular, bu bulgulara dayalı olarak “barış hakkı”

perspektifinden siyasi karar alıcılar ile sivil toplum aktörlerine yönelik politika önerileri sunulmaktadır.

Bulgulara Dayalı Temel Sonuçlar ve Çıkarımlar

Yaklaşık 21 aylık izleme bulgularından hareketle aşağıdaki temel sonuçlara ve çıkarımlara ulaşılmıştır.

Geri dönülmez eşikler aşılmıştır; ancak bu kazanım kalıcı bir siyasi barışa henüz dönüşmemiştir, kalıcılık güvence altında değildir.

PKK'nin fesih kararı ve silah yakma töreni, kırk yıllık aşan çatışmalı dönemi fiilen sonlandıran tarihsel bir eşiktir. Bununla birlikte, bu eşğin aşılması tek başına kalıcı barışın güvencesi değildir; uluslararası deneyimler, silahların susmasının barış için gerekli fakat tek başına yeterli olmadığını göstermektedir. Kalıcı barış ancak demokratik hukuk düzeni, siyasal katılım, eşit yurttaşlık ve hak temelli reformlarla desteklendiğinde mümkün olabilmektedir. Raporun ilgili bölümlerinde ayrıntılandırılan duraklama eğilimi, silahların bırakılmasının hukuki ve kurumsal bir zemine henüz taşınmadığını göstermektedir.

Sürecin yapısal karakteri, ikili ve çelişkili bir ilerleme biçimi sergilemiştir.

Bir yanda Öcalan'ın çağrısı, PKK'nin fesih kararı, silahsızlanma ve Meclis Komisyonu çalışmaları barış yönünde güçlü bir siyasi irade ortaya koymuş; öte yanda seçilmiş yerel yönetimlere kayyım atanmaya devam edilmiş, ana

muhalefet partisine yönelik kapsamlı yargı operasyonları gerçekleştirilmiş, ifade ve toplanma özgürlüğü sistematik biçimde kısıtlanmıştır. Avrupa Komisyonu'nun 2025 Türkiye Raporu ile İHD'nin 2025 insan hakları ihlallerine ilişkin verilerinin hukukun üstünlüğü ve insan haklarına saygı alanında tespit ettiği gerileme, bu tabloyu teyit etmektedir. Bu paradoks, barışın yalnızca müzakere kanallarının açık tutulmasıyla değil, demokratik güven ortamının korunmasıyla inşa edilebileceğini göstermektedir.

Süreç, “mahkûmun ikilemi” gibi karşılıklı bir güven ikilemi içinde duraklama noktasına gelmiştir.

İktidar bloğu ile Kürt siyasi hareketi arasındaki “önce tam silahsızlanma teyidi” ile “önce hukuki güvence ve reform” talepleri arasındaki sıralama uyumsuzluğu, sürecin ilerlemesini engelleyen bir ikileme dönüşmüştür. Oyun teorisinde “mahkûmun ikilemi” olarak formüle edilen bu durumda: taraflardan hiçbiri ilk hamleyi yapmayı kabul etmemekte, karşı tarafın hamlesine göre tutum almaya odaklanmaktadır. Bununla birlikte herkesin kendi çıkarlarına odaklandığı ve çıkarını maksimize etmeye çalıştığı bu denklem herkes için kötü sonuçları doğurma riski taşımaktadır. Karşılıklı suçlamalar (iktidarın örgütü takvime uymamakla, örgütün ise iktidarı süreci dondurmakla itham etmesi) sürecin ilerlemesini engellemektedir. Bu güven ikilemi, sürecin aylarca “bekleme odasında” kalmasına yol açmıştır. Değişime dair güçlü sinyaller olmakla birlikte 1 Temmuz 2026 itibarıyla bu bekleme hali devam etmektedir.

Meclis Komisyonu kurumsallaştırma çabası olarak değer taşımakla birlikte, bağlayıcı sonuçlar üretme kapasitesinden yoksundur. Hukuki çerçeve eksikliği ve kurumsallaşma ihtiyacı devam etmektedir.

Komisyon'un geniş katımlı dinleme çalışmaları ve %90'ın üzerinde bir çoğunlukla kabul edilen ortak raporu, siyasi pozisyonların kamuoyuna tescili ve toplumsal taleplerin sistematik biçimde dinlenmesi açısından önemli bir kazanımdır. Bununla birlikte Komisyon, bağlayıcı karar alma yetkisine sahip olmayan bir istişare organı niteliğindedir. Uzlaşmadan uzak parti raporları Türkiye siyasetindeki mevcut pozisyonların envanterini sunmakta; ortak Komisyon raporu ise somut takvim ve uygulama planı içermediğinden, uygulanabilir bir politika belgesinden ziyade gelecekteki yasal düzenlemeler için bir referans ve içerik listesi işlevi görmektedir.

Toplumsal beklentiler ve temsil boşlukları kritik bir kırılma alanı oluşturmaktadır.

Meclis dinlemeleri ve tutanak analizi, toplumun çatışmanın sona erdirilmesi konusunda güçlü bir ortak beklenti taşıdığını; ancak hukuki düzenlemelerin kapsamı, silahsızlanmanın denetimi, geçmişle yüzleşme, yerel yönetimler ve kimlik hakları gibi konularda ciddi görüş ayrılıklarının sürdüğünü göstermektedir. Kadın hareketlerinin, diasporanın, yerel yöneticilerin ve örgütsüz bireylerin sürece yeterince dahil edilmemiş olması, barış inşasının zorunlu kıldığı kapsayıcılıktan uzak bir tabloya işaret etmektedir. Başarılı barış

süreçlerinin uluslararası deneyimi, toplumsal sahiplenme olmaksızın gerçekleştirilen güvenlik düzenlemelerinin kalıcı olmadığını göstermektedir.

İzleme ve doğrulama mekanizmalarının yokluğu, sürecin şeffaflığını ve güvenilirliğini zayıflatmaktadır.

Çatışma sonrası dönüşüm süreçlerine ilişkin karşılaştırmalı deneyimler, bağımsız ve çoğulcu izleme mekanizmalarının geçiş dönemlerinin daha sağlıklı yönetilmesine katkı sunduğunu göstermektedir. Buna karşın, tarafsız bilgi üretecek, güven artırıcı adımları doğrulayacak bağımsız bir izleme yapısının kurulmamış olması, kamuoyunda spekülasyonu artırmakta ve mevcut tikanlıkların aşılmasını zorlaştırmaktadır.

Jeopolitik bağlam, sürecin iç dinamiklerini doğrudan etkilemiştir.

Suriye’de Esad rejiminin çöküşü, SDG-Şam yönetimi arasındaki çatışmalar ve varılan 30 Ocak 2026 Anlaşması, İsrail/ABD-İran savaşı ile bölgesel Kürt aktörlerin hareketlenmesi, barış sürecini doğrudan etkilemiştir. Türkiye’nin Suriye’de SDG karşıtı bir tutum sergilemesi ve açıktan Şam yönetimini desteklemesi, Kürt kamuoyunda ciddi bir güven kaybına ve hayal kırıklığına yol açmıştır. Bu dinamik, Türkiye’deki barış sürecinin yalnızca iç siyasetle sınırlı olmadığını, bölgesel ve küresel güç dengeleriyle derin biçimde eklemelendiğini göstermektedir.

Barış süreci, Kürt meselesinin ötesinde Türkiye'nin demokratikleşmesi için daha geniş bir dönüşüm fırsatı sunmaktadır.

Sürecin nihai başarısı, yalnızca Kürt meselesinin çözümüyle sınırlı değildir; aynı zamanda Türkiye'de demokrasi, hukuk devleti, siyasal çoğulculuk ve insan hakları standartlarının güçlendirilmesi açısından kapsayıcı bir dönüşüm potansiyeli taşımaktadır. Kalıcı barış, farklı kimliklerin tanınması kadar, tüm yurttaşların eşit haklara sahip olduğu demokratik bir siyasal düzenin inşasına bağlıdır. Sonuç olarak, 1 Temmuz 2026 itibarıyla süreç bir duraklama evresine girmiştir; bu duraklamanın aşılması, demokratik reformların ivedilikle ve silahsızlanma süreciyle eş zamanlı biçimde hayata geçirilmesini gerektirmektedir.

Siyasi Karar Alıcılar için Politika Önerileri

Türkiye-PKK barış sürecinin kalıcı ve adil bir sonuca ulaşabilmesi için, raporun bulgularından hareketle siyasi karar alıcılara yönelik öneriler yedi başlık altında özetlenebilir:

Hukuki çerçeve ivedilikle oluşturulmalı ve takvime bağlanmalıdır.

Sürecin en kritik kritik eşiği, “önce silahsızlanma mı, yasal düzenleme mi?” ikileminin yarattığı kısır döngüdür. Bu döngüyü aşmanın yolu, Meclis Komisyonu raporunda öngörülen “Toplumsal Bütünleşme Yasası” veya “Çerçeve

Yasa”nın somut bir takvimle TBMM’de ivedilikle ele alınmasıdır. Bu düzenleme; silah bırakanların topluma kazandırılmasını ve adil bir “eve dönüş” mevzuatını, infaz hukukunda iyileştirmeleri, AİHM ve Anayasa Mahkemesi kararlarının istisnasız uygulanmasını ve terörle mücadele mevzuatının AB standartlarıyla uyumlaştırılmasını kapsamalıdır. Düzenleme, kamu vicdanını gözeten bir hukuki belirlilikle tasarlanmalı; güven ikilemini aşmak için silahsızlanma süreciyle eş zamanlı ve aşamalı bir model izlenmelidir.

Sürecin kurumsal mimarisi güçlendirilmeli ve TBMM’nin merkezi rolü kalıcılaştırılmalıdır.

Mevcut durumda sürecin yönetimi, kurumsal güvence-den yoksun biçimde siyasi aktörlerin inisiyatifine bırakılmış durumdadır. Meclis Komisyonu deneyimi geçici bir uğraktan kalıcı bir demokratik mekanizmaya dönüştürülmeli; sürecin yalnızca yürütmenin inisiyatifinde ilerleyen bir model olmaktan çıkarılarak parlamenter meşruiyet temelinde sürdürülmesi sağlanmalıdır. Bununla birlikte, yürütme bünyesinde sürecin koordinasyonundan sorumlu, ilgili kurumların temsilcilerinden oluşan bir koordinasyon yapısı hayata geçirilmelidir. Ayrıca Bahçeli’nin Öcalan için önerdiği; PKK üyelerinin silahsızlanması, siyasi, hukuki ve toplumsal alana entegrasyonunu koordine etmek üzere “Barış Süreci ve Siyasallaşma Koordinatörlüğü” benzeri bir yapılanma kurulmalı, bu yapının etkin çalışabileceği koşullar ve imkanlar sağlanmalıdır. Bu konuda, AİHM’nin yerleşik içtihadına uygun şekilde infaz kanununda umut hakkı ve

konutta infaz konusunda değişiklikler yapılarak hukuki bir çerçevenin oluşturulması ve Öcalan'ın İmralı adasında bir konut alanına geçişi sağlanabilir. Son olarak, bu mekanizmalara farklı siyasi geleneklerden hak örgütlerinin liderliğinde sivil toplum, mağdur grupları ve yerel yönetimleri kapsayan bağımsız bir izleme ve denetim mekanizması eklenmelidir. Bu tür bağımsız izleme mekanizmalarının süreçlerin başarı oranını anlamlı biçimde artırdığı, karşılaştırmalı deneyimlerle sabittir.

Demokratikleşme reformları barış sürecinin ayrılmaz bir bileşeni olarak ele alınmalıdır.

Barış süreçlerinin sürdürülebilirliği, yalnızca silahlı aktörlerin silah bırakmasına değil, demokratik güvencelerin ve hukukun üstünlüğünün güçlendirilmesine bağlıdır. Bu çerçevede; kayyım uygulamasına son verilmeli ve seçilmiş yerel yöneticiler görevlerine iade edilmeli, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'ndaki çekinceler kaldırılmalıdır. İfade ve basın özgürlüğü önündeki yasal ve idari engeller giderilmeli; terörle mücadele mevzuatındaki ifade özgürlüğünü kısıtlayan hükümler AB standartlarına uyumlu hale getirilmelidir. AİHM ve Anayasa Mahkemesi kararları istisnasız uygulanmalı, siyasi tmahpuslar meselesi hukuki belirlilik çerçevesinde çözüme kavuşturulmalıdır. Anadilde eğitim hakkı ile kültürel hakların anayasal ve yasal güvenceye kavuşturulması, eşit yurttaşlık temelli kapsayıcı bir reform stratejisinin parçası olmalıdır.

Temiz siyaset ve yolsuzlukla mücadele iktidar-muhalefet ayrımı olmadan yürütülmeli, soruşturmalarda tutuksuz yargılama esas olmalıdır.

Sürecin kapsayıcılığını ve meşruiyetini doğrudan zedeleyen ana muhalefet partisine yönelik yargı operasyonlarına son verilmelidir. Kamu kurumlarında yolsuzlukla mücadeleye ilişkin soruşturmalarda iktidar-muhalefet ayrımını gözetmeyen kapsamlı bir temiz siyaset soruşturması için Meclis bünyesinde bir özel araştırma komisyonu kurulmalıdır. Meclis Araştırma Komisyonu, tüm parti gruplarının eşit temsiliyle oluşturulmalıdır.

Geçiş dönemi adaleti mekanizmaları toplumsal uzlaşmayı destekleyecek biçimde tasarlanmalıdır.

Çatışma döneminin geride bıraktığı ağır miras, yalnızca güvenlik ve hukuk alanındaki düzenlemelerle kapanmayacaktır. Kayıp yakınlarının akıbetinin aydınlatılması ve faili meçhul vakaların soruşturulması için bağımsız bir hakikat ve adalet mekanizması kurulmalı; farklı mağduriyet deneyimlerini (şehit aileleri, gazi dernekleri, kayıp yakınları, köy boşaltmalarından etkilenenler, işkence mağdurları) bir arada ele alacak, toplumsal hafızanın adil inşasına katkı sağlayacak çoğulcu ve kapsayıcı hakikat mekanizmalarına ihtiyaç bulunmaktadır. Köy koruculuğu sisteminin kaldırılması ve bu statüdeki kişilerin sosyal ve ekonomik olarak yeniden konumlandırılmaları için kapsamlı bir programın uygulanması da bu başlığın parçasıdır. Toplumsal uzlaşma olmaksızın yalnızca elitler arasında varılan anlaşmaların

kalıcı olmadığı, karşılaştırmalı barış araştırmalarının temel bulgularından biridir.

Bağımsız izleme heyetlerinin faaliyetine resmî zemin tanınmalıdır.

Sürecin şeffaflığını ve ilgili aktörlerin taahhütlerine sadakatini izlemek üzere, sivil toplumun ve bağımsız uzmanların katılımına açık bir izleme mekanizması resmî olarak tanınmalı ve düzenli aralıklarla kamuoyunu bilgilendiren raporlar yayımlanmalıdır. Bu adım, güven ikileminin aşılmasında destekleyici bir işlev görecektir.

Bölgesel ve uluslararası boyut, sürecin ayrılmaz bir parçası olarak yönetilmelidir.

Suriye'deki gelişmeler, Türkiye'nin güvenlik kaygıları ile bölgedeki Kürt topluluklarının meşru siyasi, idari ve kültürel talepleri arasında denge gözetilen bir yaklaşımla takip edilmeli; 30 Ocak 2026 Anlaşması'nın uygulanması desteklenmelidir. Irak Kürdistan Bölgesi Yönetimi ve bölgedeki diğer aktörlerle koordinasyon güçlendirilmeli; uluslararası toplumun (AB, BM, Avrupa Konseyi) sürece verdiği destek barışın ve demokratikleşmenin uluslararası meşruiyetini pekiştiren bir unsur olarak görülmelidir. Bu desteğin özellikle bölgesel sosyoekonomik gelişme için sağlanması için çaba sarf edilmelidir.

Sivil Toplum Aktörleri için Politika Önerileri

Sivil toplum aktörleri, raporun belgelediği bu tarihsel süreçte izleme, tanıklık, hak savunuculuğu ve hesap verebilirlik işlevleri açısından kritik bir konumdadır. Barışın yalnızca devlet ve silahlı aktörler arasındaki süreçlerle sağlanamayacağı; toplumsal sahiplenme olmaksızın kalıcı olmayacağı gözetilerek, sivil toplum aktörlerine yönelik öneriler altı başlık altında sunulmaktadır.

Bağımsız izleme ve erken uyarı işlevi sürdürülmeli ve kurumsallaştırılmalıdır.

Süreç içerisinde resmî bir izleme mekanizmasının yokluğu, sivil toplumun bu boşluğu doldurması için hem bir sorumluluk hem de bir olanak yaratmaktadır. İHD, ÖHD, TİHV gibi hak örgütlerinin 11 Temmuz 2025 silah imha törenine katılarak silah envanterini teslim alması, bu tarihsel sorumluluğun en somut örneğidir. Bu rolün diğer insan hakları örgütleri, barolar, akademik kurumlar ve kadın örgütleri tarafından da sahiplenilmesi; silahsızlanmanın fiili boyutları, hukuki düzenlemelerin içeriği ve uygulaması, hak ihlallerinin seyri ve toplumsal uzlaşma çabalarına ilişkin bağımsız ve kanıta dayalı izleme faaliyetlerinin bir “Sivil Barış İzleme Ağı” çatısı altında sürdürülmesi önem taşımaktadır.

Kapsayıcılık boşlukları sivil toplum aracılığıyla giderilmeli, toplumsal diyalog kapasitesi geliştirilmelidir.

Kadın örgütleri, diaspora toplulukları, yerel halk yapıları, gençlik örgütleri ve örgütsüz bireyler, Komisyon çalışmalarına yeterince dahil edilememiştir. Sivil toplum aktörleri bu kesimlerin deneyimlerini ve taleplerini belgeleyen, karar alıcılara ileten alternatif katılım mekanizmaları oluşturmalıdır. Kadınların ve gençlerin barış sürecinin tüm aşamalarına eşit katılımını sağlayacak kapasite geliştirme ve liderlik programları desteklenmeli; kadınların katılımı BM Güvenlik Konseyi'nin 1325 Sayılı Kararı çerçevesinde yalnızca bir norm kaygısı olarak değil, barışın sürdürülebilirliği açısından yapısal bir gereklilik olarak ele alınmalıdır.

Hakikat, hafıza ve hesap verebilirlik alanında öncü rol üstlenilmelidir.

Farklı mağduriyet deneyimlerinin (şehit aileleri, gaziler, Cumartesi Anneleri, Barış Anneleri, Diyarbakır Anneleri, kayıp yakınları, köy boşaltmalarından etkilenenler, işkence mağdurları) birbirini dışlamayan, çoğulcu ve kapsayıcı anlatılar çerçevesinde belgelenmesi gerekmektedir. Kalıcı bir uzlaşma için geçmiş ihlallerle yüzleşmeyi sağlayacak bağımsız, çoğulcu ve kapsayıcı hakikat ve adalet mekanizmalarının kurulması yönünde toplumsal baskı oluşturulmalı; barış müzeleri, ortak anma etkinlikleri ve eğitim programları aracılığıyla bu çalışmalar kamuoyuyla paylaşılmalıdır. Bu çaba, uzun vadeli toplumsal uzlaşmanın ve ortak gelecek inşasının temelini oluşturacaktır.

Hak temelli barış dili güçlendirilmeli, savunuculuk ve kamuoyu oluşturma çalışmaları yürütülmelidir.

Sivil toplum, sürecin “güvenlik” parantezine sıkıştırılmasına karşı çıkmalı; barışı demokrasi, eşit yurttaşlık, insan hakları ve toplumsal adalet ekseninde, yapısal eşitsizliklerin giderildiği bir “toplumsal barış hakkı” vizyonuyla savunmaya devam etmelidir. Demokratikleşme, hukukun üstünlüğü, ifade özgürlüğü, toplumsal cinsiyet eşitliği, anadil hakları ve yerel demokrasi konularında savunuculuk çalışmaları yürütülmeli; medya ve kamuya açık etkinlikler aracılığıyla doğru ve tarafsız bilgi akışı sağlanmalı, dezenformasyon ve nefret söylemiyle mücadele edilmelidir.

Yerel düzeyde barış kapasitesi oluşturulmalı, barış Ankara merkezli pazarlıklardan çıkarılmalıdır.

Barışın kalıcılaşması için yalnızca Ankara merkezli süreçlere değil, yerel toplulukların ihtiyaçlarına da odaklanılmalıdır. Barış süreci, yerel sivil toplum kuruluşları ve barolar aracılığıyla toplumun tabanına yayılmalı; yerel yönetimler, sivil toplum ve yurttaş girişimleri arasında ortak çalışma modelleri geliştirilmelidir. Mahalle buluşmaları, çalıştaylar ve kültürel etkinlikler aracılığıyla toplumun farklı kesimleri arasında karşılıklı anlayış ve güven inşa edilmeli; okul müfredatlarında barış eğitimi, insan hakları ve çatışma çözümleri konularına yer verilmesi için eğitim kurumlarıyla iş birliği yapılmalıdır.

Bölgesel ve uluslararası dayanışma ağları güçlendirilmelidir.

Sınır ötesindeki insani ve siyasi krizlerin iç barışa olumsuz etkilerini asgariye indirmek amacıyla, uluslararası insan hakları örgütleri, barış araştırmaları merkezleri, AB kurumları, Avrupa Konseyi, BM organları ve diaspora örgütleriyle sürekli bir ilişki yürütülmelidir. Bu ilişki, hem Türkiye'nin uluslararası hukuk yükümlülüklerine uyumunun izlenmesi hem de sürece dışarıdan gelebilecek destekler bakımından işlevseldir. Irak Kürdistan Bölgesi Yönetimi'ndeki sivil dinamiklerle deneyim paylaşımı da bu çabanın bir parçası olmalıdır.

Sonuç olarak, Türkiye'de yürürlükteki barış süreci tarihsel bir fırsat alanı yaratmıştır. Ancak bu fırsatın kalıcı bir toplumsal barışa dönüşmesi, yalnızca silahlı çatışmanın sona erdirilmesine değil; demokratik kurumların güçlendirilmesine, hukukun üstünlüğünün tesis edilmesine, geçmişle adil bir yüzleşmenin sağlanmasına ve toplumun tüm kesimlerinin sürece aktif biçimde dahil edilmesine bağlıdır. Sürecin başarısı, siyasi irade ile sivil toplumun kararlılığı arasındaki sinerjiye bağlıdır; bu tarihsel fırsatın heba edilmemesi için yukarıda sıralanan adımların ivedilikle hayata geçirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Meclis'in tatile girmesi öncesindeki son günler hem siyasi karar alıcılar hem de sivil toplum için belirleyici bir sınav anıdır. Çerçeve Yasa'nın bu dönemde somut bir takvime bağlanması, sürecin sonbahara taşınacak belirsizlik ortamından kurtarılması açısından sembolik ve işlevsel olarak kritik öneme sahiptir. Hem siyasi karar alıcıların hem de sivil toplum aktörlerinin bu kritik eşikte üstleneceği sorumluluk, sürecin geri kalan adımlarının zamanında hayata geçirilip geçirilmeyeceğini doğrudan belirleyecektir.

EK-1: SÜREÇ KRONOLOJİSİ (1 EKİM 2024 – 1 TEMMUZ 2026)

Aşağıda, raporun ana metninde özetlenen sürecin kritik olayları, tarih sırasıyla ve açıklamalarıyla sunulmaktadır. Söz konusu kronoloji açık kaynaklara dayalı olarak hazırlanmıştır.

15 Ekim 2024 ile 18 Ocak 2026 tarihleri için esas olarak İHD Dokümantasyon Merkezi tarafından hazırlanan ve yaklaşık 330 sayfadan oluşan ayrıntılı “Barış Görüşmeleri Kronoloji” dokümanı kullanılmıştır. 18 Ocak 2026 ile 1 Temmuz 2026 arasındaki dönem ise açık kaynaklar taranarak oluşturulmuştur. Bu kapsamda *Anadolu Ajansı*, *Fırat Haber Ajansı*, *Deutsche Welle (DW)*, *BBC Türkçe*, *T24*, *Bianet* ve *Rudaw* haber portalları taranmıştır.

1 Ekim 2024. Meclis Açılışında Tokalaşma.

TBMM'nin yeni yasama yılı açılışında MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli, DEM Parti Eş Başkanı Tuncer Bakırhan ve DEM'li milletvekilleriyle tokalaştı. Bu jest, medyada yeni barış sürecinin ilk işareti olarak yorumlandı.

8 Ekim 2024. Bahçeli: Uzattığım El Milli Birlik ve Kardeşlik Mesajıdır.

Bahçeli, partisinin grup toplantısında tokalaşmayı detaylandırarak, bu hareketin DEM Parti'ye "Türkiye partisi olun" teklifi olduğunu ve milli birlik ile kardeşlik mesajı taşıdığını ifade etti. DEM Parti Eş Başkanı Tülay Hatimoğulları ise partisinin zaten bir Türkiye partisi olduğunu belirterek barış için "yol temizliği" çağrısında bulundu.

12 Ekim 2024. Erdoğan: Bahçeli'nin Adımı Olumlu ve Anlamlı.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Bahçeli'nin adımını "olumlu ve anlamlı" bularak, meselelerin terör dışı yöntemlerle çözümmesine yönelik açık olduklarını ifade etti.

15 Ekim 2024. Bahçeli Öcalan'a Seslendi: Silahları Bırakın!

Bahçeli, ilk kez doğrudan PKK lideri Abdullah Öcalan'a seslenerek PKK'nin tasfiye edilmesi ve silah bırakması çağrısında bulundu.

15 Ekim 2024. DEM Parti'den Tecrit Çağrısı.

DEM Parti Eş Başkanı Tuncer Bakırhan, Bahçeli'nin Öcalan'la ilgili sözlerine yanıt vererek, Öcalan'ın tutumunun ancak tecridin kaldırılmasıyla görülebileceğini belirtti.

17 Ekim 2024. Cezaevinde Siyasetçiler Ziyareti.

DEM Parti Eş Başkanları Tülay Hatimoğulları ve Tuncer Bakırhan, HDP'nin önceki dönem Eş Başkanları Figen Yüksekdağ ve Selahattin Demirtaş ile eski Diyarbakır Büyükşehir Belediye Eş Başkanı Selçuk Mızraklı'yı cezaevinde ziyaret etti. Üç tutuklu siyasetçi, sürecin başlamasının en önemli ve öncelikli yolunun İmralı tecridinin kaldırılması olduğunu ifade etti.

22 Ekim 2024. Bahçeli'den Öcalan'a Çağrı.

MHP lideri Devlet Bahçeli, TBMM'de Öcalan'ın tecridinin kaldırılması halinde DEM Parti grup toplantısında konuşmasını ve terör örgütünün sona erdiğini açıklamasını önerdi. Bu durumda "umut hakkı"na ilişkin yasal düzenlemelerin yapılabileceğini ifade etti.

22 Ekim 2024. DEM Parti'den Bahçeli'ye Destek.

DEM Parti Eş Başkanı Tülay Hatimoğulları, barışın muhababının Öcalan olduğunu belirterek, çözümün TBMM'den geçtiğini ve tecridin kaldırılması gerektiğini vurguladı.

22 Ekim 2024. Özel'den Kürtlere “Devlet Teklifi”.

CHP lideri Özgür Özel, Bahçeli'nin el uzatmasına karşılık olarak, kendilerinin de tüm Kürt vatandaşlara Türkiye Cumhuriyeti devletinin sahibi olmayı teklif ettiğini ifade etti.

22 Ekim 2024. Erdoğan'dan “Tarihi Fırsat” Vurgusu.

Erdoğan, partisinin toplantısında Cumhur İttifakı tarafından açılan fırsat penceresinin kişisel hesaplara kurban edilmemesi temennisinde bulundu.

23 Ekim 2024. TUSAŞ Saldırısı.

Ankara'da Türk Havacılık ve Uzay Sanayi'ne (TUSAŞ) yönelik bir saldırı gerçekleşti. Saldırıda 5 kişi hayatını kaybetti, 22 kişi yaralandı. Saldırıyı PKK üstlendi. PKK, saldırının “otonom” bir ekip tarafından yapıldığını ve mevcut siyasi gündemle ilişkisinin olmadığını açıkladı.

24 Ekim 2024. Ömer Öcalan İmralı'da.

Abdullah Öcalan'ın yeğeni ve DEM Parti Urfa Milletvekili Ömer Öcalan, İmralı'da amcasıyla görüştü. Öcalan'ın, koşullar oluşursa süreci çatışma ve şiddet zemininden hukuki ve siyasi zemine çekme gücüne sahip olduğu aktarıldı.

24 Ekim 2024. Karayılan'dan “Mandela Yasası” Vurgusu.

PKK Yürütme Komitesi Üyesi Murat Karayılan, Öcalan'ın özgürlüğünün çözüm sürecinin temel koşulu olduğunu belirterek, “Mandela yasası” çerçevesinde bir yaklaşım önerdi.

30 Ekim 2024. Tecrit Görüşmesi.

DEM Parti Eş Genel Başkanı Bakırhan, Adalet Bakanlığı ile tecridin kaldırılması konusunda bir görüşme yapıldığını ve bunun herkesin yararına olacağını ifade etti.

30 Ekim 2024. Erdoğan'dan Bahçeli'ye Destek.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Bahçeli'nin tutumunu destekleyerek, vatandaşlara uzanan bu elin samimiyetle tutulması çağrısında bulundu.

30 Ekim 2024. Esenyurt Belediye Başkanı Gözaltına Alındı. Belediyeye Kayyum Atandı.

CHP ile DEM Parti arasındaki “kent uzlaşısı” sonucu seçilen Esenyurt Belediye Başkanı Ahmet Özer gözaltına alındı. Birgün sonra Esenyurt Belediyesine kayyum atandı.

3 Kasım 2024. AİHM Demirtaş Kararı Kesinleşti.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Paneli, Türkiye'nin eski HDP Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş hakkındaki ihlal kararının AİHM Büyük Dairesi'nde yeniden görüşülmesi talebini reddetti. Bu kararla birlikte Demirtaş hakkındaki hak ihlali kararı kesinleşmiş oldu.

4 Kasım 2024. Bahçeli: Demirtaş'ın Tahliyesi Türkiye İçin Hayırlı Olacaktır.

MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli, AİHM'nin Demirtaş ile ilgili kararını değerlendirerek, tahliyesinin Türkiye için hayırlı olacağını ifade etti.

4 Kasım 2024. Demirtaş'tan Bahçeli'ye Teşekkür.

Demirtaş, Bahçeli'nin "Tahliyesi, Türkiye için hayırlı olacaktır" sözleri üzerine bir teşekkür mesajı yayımlayarak, Bahçeli'nin tabuları yıktığını belirtti.

4 Kasım 2024. Mardin, Batman ve Urfa-Halfeti'ye Kayyım.

Mardin Büyükşehir Belediyesi, Batman Belediyesi ve Urfa-Halfeti Belediyesi'ne kayyım atandı.

21 Kasım 2024. Öcalan'a Görüş Yasağı.

Asrın Hukuk Bürosu, Öcalan'a altı aylık yeni bir görüş yasağı verildiğini duyurdu.

22 Kasım 2024. Dersim ve Ovacık'a Kayyım.

DEM Partili Dersim ve CHP'li Ovacık belediyelerine kayyım atandı.

26 Kasım 2024. Bahçeli'den Kararlılık Mesajı.

Bahçeli, 22 Ekim'deki çağrısını yineledi ve İmralı ile DEM Parti Grubu arasında bir an önce yüz yüze temas kurulmasını beklediğini ifade etti.

26 Kasım 2024. DEM Parti'den İmralı Başvurusu.

DEM Parti Eş Genel Başkanları, Adalet Bakanlığı'na İmralı'ya gitmek üzere başvuruda bulundu.

7 Aralık 2024. Esad Rejimi Devrildi.

Suriye'de Beşar Esad rejimi devrildi.

14 Aralık 2024. Fidan'dan “Ya Feshederler Ya Feshedilirler”.

Dışişleri Bakanı Hakan Fidan, YPG'nin ortadan kaldırılmasının stratejik hedef olduğunu ve YPG'nin ya fesih ya da feshedilme seçeneğiyle karşı karşıya olduğunu belirtti.

28 Aralık 2024. İmralı'ya İlk Ziyaret.

İmralı'ya ilk ziyaret gerçekleştirildi. Van Milletvekili Pervin Buldan ve TBMM Başkanvekili Sırrı Süreyya Önder, Abdullah Öcalan ile görüştü.

29 Aralık 2024. Öcalan'dan İlk Mesaj.

İmralı ziyareti sonrasında Öcalan'ın mesajı paylaşıldı. Mesajda, Bahçeli ve Erdoğan'ın güç verdiği yeni paradigmaya olumlu katkı sunma niyeti ifade edildi.

2-8 Ocak 2025. Siyasi Parti Temasları.

İmralı Heyeti, TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş ve siyasi parti liderleriyle bir dizi temas gerçekleştirdi.

10 Ocak 2025. Şırnak'ta Özel Güvenlik Bölgesi.

Şırnak Valiliği, Gabar, Cudi ve Kurt Dağları bölgelerini 12-26 Ocak 2025 tarihleri arasında “Geçici Özel Güvenlik Bölgesi” ilan etti.

11 Ocak 2025. Demirtaş, Yüksekdağ ve Güven Ziyareti.

İmralı Heyeti, Selahattin Demirtaş, Figen Yüksekdağ ve Leyla Güven'i cezaevinde ziyaret etti. Üç isim de sürece destek verdiklerini açıkladı. Demirtaş, Öcalan'a olan güven ve desteğini ifade etti.

13 Ocak 2025. Mersin Akdeniz'e Kayyım.

Mersin Akdeniz Belediyesi'ne kayyım atandı.

14 Ocak 2025. Bahçeli'den "Önşartsız Açıklama" Vurgusu.

Bahçeli, İmralı'ya yapılacak ikinci görüşmenin ardından PKK'nin örgütsel varlığının sona erdiğinin ve terörle bir sonuç alınmadığının hiçbir şart ileri sürülmeksizin açıklanması gerektiğini ifade etti.

18 Ocak 2025. Erdoğan'dan "Nihai Aşama" Vurgusu.

Erdoğan, Cumhur İttifakı ile başlayan gelişmelerin nihai aşamasına yaklaşıldığını belirtti.

22 Ocak 2025. İkinci İmralı Görüşmesi.

DEM Parti İmralı Heyeti, Öcalan ile ikinci kez görüştü. Görüşme sonrasında Öcalan'ın sürece ilişkin çalışmalarının devam ettiği ve hazırlıklar tamamlandığında gerekli açıklamaların yapılacağı bildirildi.

26 Ocak 2025. Şırnak'ta Güvenlik Bölgesi Uzatıldı.

Şırnak Valiliği, 27 Ocak - 10 Şubat 2025 tarihleri arasında "Geçici Özel Güvenlik Bölgesi" ilan etti.

28 Ocak 2025. Bahçeli'den "Önşartsız Destek" Vurgusu.

Bahçeli, İmralı görüşmelerinin terörsüz Türkiye'ye önşartsız destek olması ve beklenen çağrının bir an evvel yapılması temennisinde bulundu.

28 Ocak 2025. Hatimoğulları'ndan Öcalan Mesajı.

Hatimoğulları, Öcalan'ın son görüşmede, Bahçeli'nin yaklaşımının devlet aklıyla buluşması halinde barışa hizmet edecek tarihsel bir çıkışa vesile olacağını belirttiğini aktardı.

29 Ocak 2025. Siirt Belediyesi'ne Kayyım.

Siirt Belediyesi'ne kayyım atandı.

29 Ocak 2025. Bakırhan'dan "Müzakere-Kayyım Çelişkisi" Açıklaması.

DEM Parti Eş Başkanı Tuncer Bakırhan, bir taraftan müzakereler devam ederken diğer taraftan kayyım atanmasını eleştirerek bu uygulamanın barış süreciyle bağdaşmadığını ifade etti.

31 Ocak 2025. Kongra-Gel'den Yasal Altyapı Vurgusu.

KONGRA-GEL Eş Başkanı Remzi Kartal, Öcalan'ın yasal altyapı oluşturulmadan bir çağrı yapılmayacağını belirten bir tutum sergilediğini ifade etti.

4 Şubat 2025. Bakırhan'dan "Tarihi Çağrı" Müjdesi.

Tuncer Bakırhan, Öcalan'ın ilerleyen günlerde "tarihi bir çağrı" yapacağını belirtti.

6 Şubat 2025. Karayılan'dan Kongre Vurgusu.

Karayılan, silah bırakma kararı için bir kongre kararının şart olduğunu ve bunu ancak Öcalan'ın yapabileceğini belirterek, Öcalan'ın özgürlük koşullarının iyileştirilmesi gerektiğini vurguladı.

10 Şubat 2025. Şırnak'ta Güvenlik Bölgesi Uzatıldı.

Şırnak Valiliği, 11 Şubat - 25 Şubat 2025 tarihleri arasında "Geçici Özel Güvenlik Bölgesi" ilan etti.

12 Şubat 2025. PKK'dan Değişim Vurgusu.

PKK, Öcalan öncülüğünde yeni bir süreç, değişim ve yeniden yapılanma süreci başlatılacağını belirten bir açıklama yaptı.

15 Şubat 2025. Van Büyükşehir'e Kayyım.

Van Büyükşehir Belediyesi'ne kayyım atandı. DEM Parti Eş Başkanı Hatimoğulları, Van'a kayyım atanmasının mevcut diyalog sürecini zedeleyeceğini belirterek tepki gösterdi.

16-18 Şubat 2025. İmralı Heyeti Barzani ve Talabani ile Görüştü.

İmralı Heyeti, İKBY liderleri Mesut Barzani, Neçirvan Barzani ve Bafıl Talabani ile görüşmeler gerçekleştirdi.

17 Şubat 2025. Öcalan'dan Mektup.

DEM Parti Sözcüsü Ayşegül Doğan, Öcalan'ın Kandil, Suriye ve Avrupa'daki çevrelere mektup gönderdiğini açıkladı.

18 Şubat 2025. HDK Operasyonu.

HDK'ye yönelik bir operasyonda 52 kişi gözaltına alındı. Operasyonu eleştiren DEM Parti Eş Başkanı Bakırhan, çözüm sürecinde Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın rolünün ne olduğunu sorguladı.

20 Şubat 2025. Adalet Bakanı'ndan "Video" Açıklaması.

Adalet Bakanı Yılmaz Tunç, Öcalan'dan videolu görüntü geleceğine ilişkin iddialar üzere, mevzuatta bir hükümlünün video yoluyla kamuoyuna seslenmesine imkân tanıyan bir düzenleme bulunmadığını belirtti.

21 Şubat 2025. HDK Operasyonunda Tutuklamalar.

HDK operasyonunda gözaltına alınan 52 kişiden 30'u tutuklandı.

24 Şubat 2025. Kağızman'a Kayyım.

Kars'ın Kağızman ilçesine kayyım atandı.

25 Şubat 2025. Hozat'tan "Videolu Açıklama" Talebi.

KCK yöneticisi Besê Hozat, yapılacak açıklamanın video ile olması gerektiğini, aksi bir durumu kabul etmeyeceklerini ifade etti.

25 Şubat 2025. Şırnak'ta Güvenlik Bölgesi Uzatıldı.

Şırnak Valiliği, 26 Şubat - 12 Mart 2025 tarihleri arasında "Geçici Özel Güvenlik Bölgesi" ilan etti.

27 Şubat 2025. Öcalan'dan Fesih ve Silah Bırakma Çağrısı.

7 kişilik İmralı Heyeti, Öcalan'ın mesajını kamuoyuyla paylaştı. Mesajında Öcalan, tüm grupların silah bırakması ve PKK'nin kendini feshetmesi için kongre toplanması çağrısında bulundu.

27 Şubat 2025. Özel'den Çağrıya Destek.

Özgür Özel, PKK'nin silah bırakması ve fesih çağrısını önemli bulduğunu ancak çözümün güven ortamı ve icraatlarla mümkün olacağını belirtti. Barışın demokratik düzen ve hukuk devleti ilkeleriyle sağlanabileceğini vurguladı.

27 Şubat 2025. İmamoğlu'ndan "Sorumluluk" Vurgusu.

Ekrem İmamoğlu, terörü bitirecek her girişimin değerli olduğunu ancak sorumluluğun yalnızca tek bir tarafa ait olmadığını ifade etti.

27 Şubat 2025. İYİ Parti'den Eleştiri.

İYİ Parti lideri Müsavat Dervişoğlu, çağrıyı PKK'nin yalnızca faaliyet alanını değiştirmesine yönelik bir hamle olarak eleştirdi.

28 Şubat 2025. Erdoğan'dan "Yeni Safha" Açıklaması.

Erdoğan, Bahçeli'nin inisiyatifiyle başlayan süreçte yeni bir aşamaya geçildiğini ve sorunun kalıcı çözümünü istemeyenlerin olacağını belirtti.

28 Şubat 2025. Bahçeli'den "Kutlu Dönem" Mesajı.

Bahçeli, toplumsal ayrımcılıkların sona ereceği "kutlu bir dönemin" eşliğinde olduğunu ifade etti.

28 Şubat 2025. Özel'den "Hukukçular Masası" Açıklaması.

Özgür Özel, 20'nin üzerinde hukukçudan oluşan bir ekibin süreç kapsamında yapılacak yasal düzenlemeler üzerine çalışma yürüttüğünü iddia etti. Bunun üzerine 2 Mart tarihinde, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı (DMM), Öcalan'ın çağrısı karşılığında herhangi bir yasal değişiklik pazarlığı olmadığını belirten bir açıklama yaptı.

28 Şubat 2025. SDG Lideri'nden "Barış Çağrısı" Vurgusu.

SDG lideri Mazlum Abdi, Öcalan'ın çağrısının doğrudan PKK'ye yönelik olduğunu ve Suriye'deki güçlerini kapsamadığını ifade etti.

28 Şubat 2025. Ömer Çelik: PKK'nin Irak ve Suriye'deki Unsurları Tasfiye Edilmeli.

AK Parti Sözcüsü Ömer Çelik, Öcalan'ın çağrısının PKK'nin tüm uzantılarını kapsadığını belirterek, Irak ve Suriye'deki tüm terör örgütü yapılanmalarının silah bırakması ve feshedilmesi gerektiğini ifade etti.

1 Mart 2025. PKK Ateşkes İlan Etti.

PKK Yürütme Konseyi, Öcalan'ın çağrısına uyduğunu ve bugünden itibaren geçerli olmak üzere ateşkes ilan ettiğini açıkladı.

1 Mart 2025. Erdoğan'dan "Demir Yumruk" Mesajı.

Erdoğan, uzatılan elin havada bırakılması veya ısırılması durumunda "demir yumruk" seçeneğinin her zaman hazır olduğunu belirtti.

1 Mart 2025. Bahçeli'den "Değerli ve Önemli" Vurgusu.

Bahçeli, Öcalan'ın 27 Şubat'taki çağrısını baştan sona değerli ve önemli bulduğunu açıkladı.

1 Mart 2025. Bakırhan'dan Bahçeli Görüşmesi Açıklaması.

Bakırhan, Bahçeli'nin kendisini arayarak "Türkiye'yi birlikte demokratikleştireceğiz" dediğini aktardı.

2 Mart 2025. Bakırhan'dan Meclis Çağrısı.

Bakırhan, çatışmaların son bulması için hukuki ve siyasi düzenlemelerin kaçınılmaz olduğunu ve TBMM'nin bu süreçte tarihi bir rol üstlenmesi gerektiğini ifade etti.

3 Mart 2025. İmralı Heyeti Üyesi Önder: Çağrı İlkesel Olarak Herkesi Kapsıyor.

Sırrı Süreyya Önder, çağrının ilkesel olarak herkesi kapsadığını, ancak metnin doğrudan muhatabının PKK olduğunu belirterek Hatimoğulları'ndan farklı bir yorum getirdi.

4 Mart 2025. DEM Parti Eş Başkanları: Çağrıda SDG Yok.

DEM Parti Eş Başkanları, Öcalan'ın çağrı metninin doğrudan PKK'ye yönelik olduğunu ve metinde SDG'nin yer almadığını belirtti. Hatimoğulları, metinde geçmeyen bir konuda yorum yapma yetkilerinin olmadığını ifade etti.

6 Mart 2025. HPG'den Saldırı Raporu.

HPG, süreç boyunca Türkiye tarafından 828 saldırı gerçekleştirildiğini ve bu saldırılara meşru savunma kapsamında yanıt verdiklerini açıkladı.

9 Mart 2025. SDG Komutanı'ndan Saldırı Açıklaması.

Mazlum Ebdi, Suriye'nin batısında Alevilere yönelik saldırıların arkasında Türkiye destekli gruplar ve DAİŞ bağlantılı yapıların olduğunu iddia etti.

10-17 Mart 2025. DEM Parti Siyasi Parti Ziyaretleri.

DEM Parti Eş Başkanları, EMEP, CHP, DEVA, TİP, Saadet, Gelecek, MHP ve AK Parti ile görüşmeler gerçekleştirdi.

10 Mart 2025. DEM-CHP Görüşmesi.

DEM Parti heyeti, Özgür Özel'i ziyaret etti. Özel, Kürt sorununun çözümünde TBMM'nin merkezi rol oynaması gerektiğini ve CHP'nin bir demokratikleşme paketi hazırladığını belirtti.

10 Mart 2025. Şam-SDG Anlaşması.

SDG ile HTŞ lideri ve Suriye Geçici Devlet Başkanı Ahmed eş-Şara arasında 8 maddelik bir anlaşma imzalandı. Anlaşma, Kürt toplumunun Suriye devletinin yerli bir unsur olarak tanınmasını, Suriye genelinde ateşkes ilan edilmesini ve kuzeydoğudaki kurumların Şam yönetimine entegrasyonunu öngördü.

11 Mart 2025. SDG'den Saldırı Açıklaması.

SDG, Türkiye ve SMO'nun Tışrin Barajı çevresinde saldırılarını artırdığını duyurdu. Bir eve düzenlenen SİHA saldırısında bir çocuğun hayatını kaybettiği ve iki çocuğun yaralandığı bildirildi.

11 Mart 2025. Arap Devletlerinden Anlaşmaya Destek.

Suudi Arabistan, Katar ve Ürdün, SDG-Şam anlaşmasını destekleyerek, anlaşmanın Suriye'nin toprak bütünlüğü ve barışı açısından kritik olduğunu ifade etti.

11 Mart 2025. Erdoğan: 10 Mart Anlaşması Eksiksiz Uygulanmalı.

Erdoğan, 10 Mart anlaşmasının eksiksiz uygulanması gerektiğini vurgulayarak, Suriye'deki kardeşliğin güçlendirilmesi ve ülkenin terörden arındırılması yönünde atılan adımları desteklediklerini açıkladı.

11 Mart 2025. DEM Parti'den Suriye Açıklaması.

Tuncer Bakırhan, Şam-SDG anlaşmasını Öcalan'ın barış çağrısına uygun bularak olumlu karşıladı.

11 Mart 2025. Özel'den Suriye Değerlendirmesi.

Özgür Özel, Şam-SDG anlaşmasını Suriye'nin toprak bütünlüğünü koruyacak şekilde desteklediğini, ancak anlaşmanın detaylarının netleşmesi gerektiğini ifade etti.

12 Mart 2025. Bahçeli'den Ateşkes Eleştirisi.

Devlet Bahçeli, PKK'nin ateşkes ilan etmesini “dengeli ve isabetli” bulmadığını, bunun bir oyalanma taktiği olduğunu savunarak, örgütün ön şartsız silah bırakması gerektiğini belirtti.

12 Mart 2025. Bakırhan'dan Erdoğan ile Görüşme Talebi.

Bakırhan, Cumhurbaşkanı Erdoğan ile görüşmek üzere başvuru yapacaklarını ve çözüm sürecine Cumhurbaşkanı'nın da dahil olması gerektiğini söyledi.

12 Mart 2025. DEM Parti Siyasi Parti Ziyaretleri.

DEM Parti heyeti, TİP, Saadet Partisi ve Gelecek Partisi'ni ziyaret ederek Meclis'in barış sürecinde aktif rol üstlenmesi gerektiğini vurguladı.

13 Mart 2025. Kuzey ve Doğu Suriye'den Anayasa Tepkisi.

Özerk Yönetim, Şam'ın açıkladığı geçiş anayasası taslağına tepki göstererek, taslağın Suriye'nin çok kimlikli yapısını yansıtmadığını belirtti.

16 Mart 2025. Barzani: Koşullar Olursa Öcalan'ı Ziyaret Edebilirim.

Mesud Barzani, uygun koşullar oluşursa Abdullah Öcalan'ı ziyaret edebileceğini ifade etti.

17 Mart 2025. Kobanê'de SİHA Saldırısı.

Türkiye'ye ait bir SİHA'nın, Kobanê'nin Berxbotan köyünü hedef aldı iddia edildi. Saldırıda biri çocuk 7 kişi hayatını kaybetti. DEM Parti, saldırıyı savaş suçu olarak nitelendirdi.

17 Mart 2025. DEM Parti-AK Parti Görüşmesi.

DEM Parti heyeti, Meclis'te AK Parti ile görüştü. Görüşmenin odağının PKK'nin silah bırakması ve feshedilmesi olduğu vurgulandı. AK Parti tarafı, "pazarlık" olmadığını belirtti.

18 Mart 2025. İmamoğlu'nun Diploması İptal Edildi.

İstanbul Üniversitesi Yönetim Kurulu, Ekrem İmamoğlu'nun da aralarında bulunduğu 28 kişinin lisans diplomasını, 1990 yılında yapılan yatay geçişin "usulsüz" olduğu gerekçesiyle iptal etti. Kararda "yokluk" ve "açık hata" ifadeleri kullanıldı. CHP ve DEM Parti, kararı hukuksuz ve siyasi olarak nitelendirdi.

19 Mart 2025. İmamoğlu Gözaltına Alındı ve Saraçhane Protestoları Başladı.

Diploma iptalinden bir gün sonra, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nın "suç oğrgt kurmak", "yolsuzluk" ve "PKK/KCK'ya yardım" iddialarıyla yürüttüğü soruştırma kapsamında Ekrem İmamoğlu ve 100'den fazla kişi gözaltına alındı. Bu durum, başta İstanbul olmak üzere ülke genelinde geniş çaplı protestolara yol açtı. CHP lideri zgr özel, bu hamleyi "Cumhurbaşkama adayına darbe girişimi" olarak nitelendirdi.

19 Mart 2025. İstanbul'da Gösteri Yasağı ve Kitleysel Eylemler.

İmamoğlu'nun gözaltına alınmasının ardından İstanbul Valiliği, 19-23 Mart tarihleri arasında kent genelinde tüm toplantı ve gösteri yürüyüşlerini yasakladı. Buna rağmen CHP, Saraçhane'de kitleysel protesto çağrısı yaptı. On binlerce kişi alanlara akın etti. Gösterilere katılan çok sayıda kişi gözaltına alındı.

21 Mart 2025. Newroz Kutlamaları.

Türkiye genelinde Newroz kutlamaları yapıldı. Erdoğan, 21 Mart'ı "baharın ve kardeşliğin bayramı" ilan etmek için parlamento teklifi sunmaya hazır olduğunu söyledi.

21 Mart 2025. Bakırhan'dan Newroz Konuşması.

Tuncer Bakırhan, Diyarbakır Newrozu'nda yaptığı konuşmada, calan'ın çağrısını tarihi bir dönüm noktası olarak nitelendirdi ve iktidarı kayyımlar ve baskılarla toplumu kutuplaştırmakla eleştirdi.

22 Mart 2025. Saraçhane Mitingi ve Eylem Yasağı Uzatıldı.

CHP lideri Özgür Özel, Saraçhane’de düzenlenen mitingde on binlerce kişiye seslendi. İstanbul Valiliği, eylem ve gösteri yasağını 26 Mart’a kadar uzattı.

23 Mart 2025. İmamoğlu Tutuklandı.

Ekrem İmamoğlu, “yolsuzluk” ve “suç örgütü” iddiaları kapsamında tutuklanarak Silivri Cezaevi’ne gönderildi. Tutuklama, CHP’nin cumhurbaşkanı adayını belirleyeceği ön seçimden saatler önce gerçekleşti.

23 Mart 2025. CHP Ön Seçiminde İmamoğlu Aday Gösterildi.

Tutuklu bulunan Ekrem İmamoğlu, CHP’nin cumhurbaşkanı adaylığı için düzenlediği ön seçimde tek aday olarak yer aldı ve partinin resmi adayı oldu.

23 Mart 2025. DEM Parti ve CHP Liderleri Saraçhane’de Buluştu.

DEM Parti Eş Genel Başkanı Tuncer Bakırhan, Saraçhane’de CHP lideri Özgür Özel ile bir araya gelerek İmamoğlu’nun tutuklanmasını “siyasi darbe” olarak nitelendirdi.

27 Mart 2025. Şırnak’ta Güvenlik Bölgesi Uzatıldı.

Şırnak Valiliği, 13 Mart - 9 Nisan 2025 tarihleri arasında “Geçici Özel Güvenlik Bölgesi” ilan etti.

30 Mart 2025. Erdoğan'dan Fesih Eleştirisi.

Erdoğan, Öcalan'ın çağrısının üzerinden bir ay geçmesine rağmen PKK'nin kendini feshetmemesini eleştirerek, “sabrın sınırsız olmadığını” vurguladı.

31 Mart 2025. DEM Parti-AK Parti Bayramlaşması.

DEM Parti ile AK Parti, 2015'ten sonra ilk kez Ramazan Bayramı'nda karşılıklı ziyaretlerde bulundu.

1 Nisan 2025. Bahçeli'den Protestolara Tepki.

Devlet Bahçeli, İmamoğlu'nun tutuklanmasının ardından yapılan protestolara sert tepki göstererek CHP'yi “sokak çağrısı” yapmakla suçladı.

4 Nisan 2025. Halep Güvenlik Çerçevesi.

Halep'teki Kürt yoğunluklu Şeyh Maksut ve Eşrefiye mahalleleri için ortak güvenlik protokolü imzalandı. SDG, ağır silahlarını çekmeyi ve mahalle içi güvenliği yerel Kürt güçlerine bırakmayı kabul etti.

10 Nisan 2025. Erdoğan-İmralı Heyeti Görüşmesi.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Pervin Buldan ve Sırrı Süreyya Önder ile Beştepe'de görüştü. Görüşme sonrası Önder, görüşmenin çok pozitif geçtiğini belirtti. Devlet Bahçeli, Erdoğan-DEM Parti görüşmesini “takdire şayan” bularak, bu görüşmenin terörsüz Türkiye umudunu güçlendirdiğini ifade etti.

12 Nisan 2025. BM'den Ateşkes Memnuniyeti.

BM İnsan Hakları uzmanları, PKK'nin ateşkesini memnuniyetle karşılayarak tarafları müzakerelere çağırdı.

17 Nisan 2025. Şırnak'ta Güvenlik Bölgesi Uzatıldı.

Şırnak Valiliği, 12-26 Nisan 2025 tarihleri arasında "Geçici Özel Güvenlik Bölgesi" ilan etti.

21 Nisan 2025. Öcalan'dan Sırrı Süreyya Önder'e Mesaj.

Öcalan, kalp krizi geçirerek hastaneye kaldırılan Sırrı Süreyya Önder'e geçmiş olsun dileklerini ilettiler.

24 Nisan 2025. DEM Parti-Adalet Bakanı Görüşmesi.

DEM Parti heyeti, Adalet Bakanı Yılmaz Tunç ile görüşerek İmralı'daki tecrit koşullarının iyileştirilmesi talebini ilettiler.

25 Nisan 2025. CHP'li Belediye Operasyonları: İkinci Dalga.

İkinci soruşturma kapsamında 53 kişi hakkında gözaltı kararı verildi. Gözaltına alınanlar arasında İSKİ Genel Müdürü, İBB Genel Sekreter Yardımcısı ve İBB İmar Daire Başkanı gibi isimler yer aldı. 18 kişi tutuklandı.

29 Nisan 2025. Tülay Hatimoğulları'ndan İktidara Çağrı.

Hatimoğulları, Öcalan'ın iletişim ve çalışma özgürlüğü haklarının tanınması gerektiğini belirterek iktidarı barış çağrılarında kulak vermeye çağırdı.

9 Mayıs 2025. PKK 12. Kongresini Topladı.

PKK, 5-7 Mayıs tarihlerinde 12. Kongresi'ni topladığını duyurdu.

10 Mayıs 2025. Erdoğan'dan Birlik Mesajı.

Erdoğan, PKK'nin kongresinin ardından birlik ve kardeşlik mesajı verdi.

12 Mayıs 2025. PKK Fesih ve Silah Bırakma Kararı.

PKK 12. Kongresi'nde örgütsel yapının feshedildiğini ve silahlı mücadelenin sonlandırıldığını duyurdu. Kararın uygulanması için Meclis ve topluma sorumluluk çağrısı yapıldı.

12 Mayıs 2025. Erdoğan'dan "Emin Adımlar" Vurgusu.

Erdoğan, terörsüz Türkiye hedefine emin adımlarla ilerlendiğini ve PKK'nin kararının tüm terör örgütü uzantıları için geçerli olduğunu belirtti.

12 Mayıs 2025. Bahçeli'den "Barış Tohumları" Mesajı.

Bahçeli, süreçte emeği geçenlere teşekkür ederek barış tohumlarının umutla sulandığını ifade etti.

12 Mayıs 2025. Özel: CHP Barışın ve Demokrasinin Güvencesidir.

CHP lideri Özgür Özel, PKK'nın kararını terörün sona ermesi açısından kritik bulurken, kalıcı barışın demokratik hukuk devleti ve kapsayıcılıkla mümkün olacağını vurguladı. Kayyım uygulamasına son verilmesi ve tüm siyasi tutsakların özgür bırakılması çağrısında bulundu.

12 Mayıs 2025. İmamoğlu'ndan "Reform" Vurgusu.

İmamoğlu, terörün sona erdirilmesinin yanı sıra sosyal, psikolojik, hukuki ve ekonomik reformların yapılması ve TBMM'de tüm partilerin katılımıyla bir komisyon oluşturulması gerektiğini ifade etti.

12 Mayıs 2025. ABD'den "Dönüm Noktası" Açıklaması.

ABD Büyükelçiliği, PKK'nın silah bırakmasını medeni dünyada teröre karşı bir zafer olarak nitelendirdi ve NATO müttefikleri Türkiye'nin yanında olduğunu belirtti.

12 Mayıs 2025. Avrupa Birliği: Siyasi Çözüm İçin Fırsat.

AB, PKK'nın kararını Kürt meselesine yönelik siyasi bir çözüm için olumlu bir fırsat olarak değerlendirdi ve tüm tarafları kapsayıcı, diyaloga dayalı bir süreç yürütmeye çağırdı.

12 Mayıs 2025. Irak Hükümeti: Bölgesel Güvenlik ve İstikrarı Güçlendirecek.

Irak Dışişleri Bakanlığı, kararı bölgesel güvenlik ve istikrarı güçlendirecek önemli ve olumlu bir adım olarak nitelendirdi.

12 Mayıs 2025. IKBY'den Silah Bırakma Kararına Destek.

IKBY Başkanı Neçirvan Barzani, PKK'nın fesih ve silah bırakma kararını "bölge için yeni bir sayfa açabilecek tarihi bir adım" olarak değerlendirerek memnuniyetle karşıladı.

13 Mayıs 2025. İnan: Türkiye ve Bölge İçin İstikrar.

İnan Dışışleri Bakanlığı, PKK'nin fesih kararını “şiddetten uzaklaşma ve güvenliği güçlendirme yönünde önemli bir adım” olarak değerlendirdi.

13 Mayıs 2025. BM'den Destek Açıklaması.

BM Sözcüsü, silahsızlanma kararının uygulanması halinde çatışmanın barışil çözümüne yönelik önemli bir adım olacağını belirtti.

14 Mayıs 2025. Erdoğan'dan “Ortak Yaşam Mutabakatı”.

Erdoğan, PKK'nin kongre kararlarının Türkiye'de ortak yaşam mutabakatına uygun olduğunu ve Suriye ile Avrupa'daki PKK kollarının da silah bırakmasının önemli olduğunu vurguladı.

14 Mayıs 2025. Tom Barrack Türkiye Büyükelçisi Olarak Göreve Başladı.

ABD Başkanı Trump tarafından atanan Tom Barrack, Ankara'da Cumhurbaşkanı Erdoğan'a güven mektubunu sunarak görevine başladı.

17 Mayıs 2025. Avrupa Parlamentosu: Tarihi Bir Fırsat.

AP Türkiye Raportörü Nacho Snchez Amor, PKK'nin silahsızlanma kararını ve Öcalan'ın barış çağrısını “tarihi bir fırsat” olarak değerlendirerek sürecin heba edilmemesi gerektiğini söyledi.

18 Mayıs 2025. Öcalan: Kardeşlik Hukuku Temelinde Yeni Bir Sözleşmeye İhtiyaç Var.

Öcalan, İmralı Heyeti ile görüşmesinde, Türk-Kürt ilişkilerinin “kardeşlik hukuku” temelinde yeniden inşa edilmesi gerektiğini vurguladı.

20 Mayıs 2025. CHP’li Belediye Operasyonları: Üçüncü Dalga.

İBB’ye bağlı şirketlere yönelik yeni bir operasyon düzenlendi. Soruşturmada 22 kişi hakkında gözaltı kararı verildi, 13’ü tutuklandı.

23 Mayıs 2025. CHP’li Belediye Operasyonları: Dördüncü Dalga.

İstanbul’da İSTAÇ, KIPTAŞ ve Yol Bakım Daire Başkanlığı’na yönelik soruşturmalar kapsamında 49 kişi hakkında gözaltı kararı verildi; 25 kişi tutuklandı.

26 Mayıs 2025. Çelik: Silah Bırakmayı MİT ve TSK Takip Edecek.

AKP Sözcüsü Ömer Çelik, silah bırakma sürecinin MİT ve TSK tarafından sahada kurulan doğrulama mekanizmalarıyla kontrol edileceğini belirtti.

28 Mayıs 2025. Bahçeli ve Kurtulmuş’tan Ortak Açıklama: Komisyon Kurulacak.

Bahçeli ve Meclis Başkanı Numan Kurtulmuş, Öcalan’ın çağrısı ve PKK’nin kararıyla yeni bir dönemin başladığını vurguladı. Kurtulmuş, tüm siyasi partilerin temsil edileceği bir komisyon kurulmasını teklif etti.

31 Mayıs 2025. CHP'li Belediye Operasyonları: Beşinci Dalga.

Aralarında 5 belediye başkanının da olduğu 38 kişi gözaltına alındı; 22 kişi tutuklandı.

31 Mayıs 2025. DEM Parti: 10. Yargı Paketi Beklentileri Karşulamıyor.

DEM Parti, 10. Yargı Paketi'nin halkın beklentilerini karşılamadığı, hukuki eşitliği sağlamadığı ve Kürt sorunu çözümlüyle uyumsuz olduğu eleştirisinde bulundu.

1 Haziran 2025. 10. Yargı Paketi Kabul Edildi.

10'uncu Yargı Paketi, muhalefetin itirazlarına rağmen AKP ve MHP'nin oylarıyla Meclis Adalet Komisyonu'nda kabul edildi.

01 Haziran 2025. DEM Parti'nin 10. Yargı Paketi Önerisi Reddedildi.

DEM Parti'nin, siyasi tutsakların da kapsama alınmasına yönelik önergesi AKP ve MHP oylarıyla reddedildi.

02 Haziran 2025. Numan Kurtulmuş: Meclis Bünyesinde Komisyon Kurulacak.

Meclis Başkanı Kurtulmuş, DEM Parti ile yaptığı görüşmede sürecin TBMM çatısı altında ele alınacağını ve bir komisyon kurulacağını duyurdu.

03 Haziran 2025. Feti Yıldız: Ekim Ayında Kapsamlı Bir İnfaz Kanunu Hazırlanmalı.

MHP Genel Başkan Yardımcısı Feti Yıldız, mevcut infaz kanununun karmaşık ve eşitsiz uygulamalara yol açtığını belirterek, Ekim ayında kapsamlı bir infaz kanunu hazırlanması gerektiğini ifade etti.

4 Haziran 2025. Serxwebûn Gazetesi Kapandı.

PKK'nin 44 yıllık yayın organı *Serxwebûn* gazetesi, yayın hayatını sona erdirdi.

13-24 Haziran 2025. ABD ve İsrail'in İran'a Karşı 12 Günlük Savaşı.

İsrail'in İran'ın nükleer programı ve askeri altyapısına yönelik saldırılarıyla başlayan ve ABD'nin de dahil olduğu çatışmalar, bölgesel güç dengelerini önemli ölçüde etkiledi. 12 gün süren savaş, 24 Haziran'da sona erdi.

25 Haziran 2025. Meclis'te Grup Temsilcileri Zirvesi.

Meclis Başkanı Numan Kurtulmuş, planlanan meclis komisyonu hakkında görüş alışverişinde bulunmak üzere grup başkanları ve başkanvekilleriyle bir araya geldi.

4 Temmuz 2025. CHP'li Belediyelere Operasyon: Altıncı Dalga.

İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne yönelik soruşturma kapsamında eski Büyükşehir Belediye Başkanı Tunç Soyer ve CHP İzmir İl Başkanı Şenol Aslanoğlu'nun da aralarında bulunduğu 35 kişi tutuklandı.

5 Temmuz 2025. CHP’li Belediyelere Operasyon: Yedinci Dalga.

Adana Büyükşehir Belediye Başkanı Zeydan Karalar ve Adıyaman Belediye Başkanı Abdurrahman Tutdere gözaltına alındı.

9 Temmuz 2025. Öcalan’dan Görüntülü Mesaj: “Barışın Gücüne İnaniyorum.”

Öcalan, gönderdiği görüntülü mesajda silahın değil, siyasetin ve toplumsal barışın gücüne inandığını belirterek, PKK’yi bu ilkeyi hayata geçirmeye çağırdı.

11 Temmuz 2025. Süleymaniye’de Silah Yakma Töreni.

Kendilerini “Barış ve Demokratik Toplum Grubu” olarak adlandıran bir grup PKK üyesi, Süleymaniye’de bir silah yakma töreni düzenledi. PKK üyesi 30 kadın ve erkek militan silahlarını yakarak imha etti. Silahların envanterleri, sivil toplum kuruluşlarına teslim edildi.

11 Temmuz 2025. Erdoğan’dan “Üçlü Yol” Açıklaması.

Erdoğan, AK Parti, MHP ve DEM Parti olarak bu yolu birlikte yürümeye karar verdiklerini ve TBMM’de bir komisyon kuracaklarını açıkladı.

11 Temmuz 2025. Bahçeli’den “Milat” Vurgusu.

Bahçeli, Öcalan’ın sözünü tuttuğunu ve “terörsüz Türkiye” hedefinin bir milat olduğunu belirtti.

11 Temmuz 2025. Özel'den "Adalet ve Demokrasi" Vurgusu.

Özel, sürecin Meclis çatısı altında yönetilmesi gerektiğini ve barışın ancak adalet ve demokrasiyle mümkün olacağını ifade etti.

11 Temmuz 2025. İmamoğlu'ndan "Demokrasi Önceliği" Mesajı.

İmamoğlu, terörsüz ve müreffeh bir Türkiye için önceliğin demokrasi olduğunu belirtti.

11 Temmuz 2025. Hatimoğulları ve Bakırhan: "Dönüm Noktası".

DEM Parti Eş Genel Başkanları, bu adımın tüm Türkiye sorunlarının demokratik yollarla çözümü için umut verdiğini vurguladı.

11 Temmuz 2025. Kurtulmuş: Süreci Meclis Adına Takip Edeceğiz.

TBMM Başkanı Kurtulmuş, sürecin planlandığı gibi ilerlediğini ve Meclis'te kurulacak komisyonun süreci takip edeceğini ifade etti.

12-19 Temmuz 2025. Süveyda Krizi.

Suriye'de Dürzi gruplar ile Arap aşiretleri arasında başlayan silahlı çatışmalar, insani bir krize neden oldu. Yaklaşık 100 bin kişi yerinden oldu.

2 Ağustos 2025. Suriye Ordusu ve SDG Arasında Çatışma.

Deyr Hafir yakınlarında Suriye ordusu ile SDG birlikleri arasında 10 Mart Anlaşması'ndan sonraki ilk silahlı çatışmalar yaşandı.

5 Ağustos 2025. Meclis Komisyonu Kuruldu.

Meclis'te "Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu" kuruldu. Komisyonun toplumsal barışı ve ortak yaşamı güçlendirmeyi amaçladığı belirtildi.

8 Ağustos 2025. Erdoğan'dan "Yeni Dönem" Vurgusu.

Erdoğan, Meclis Komisyonunun yeni bir dönemin kapısını araladığını ifade etti.

14 Ağustos 2025. Deyrizor'da Çatışmalar.

Deyrizor'da hükümet yanlısı gruplar ile SDG arasında çatışmalar yaşandı.

28 Ağustos 2025. Suriye'de Federalizm Krizi.

Özerk Yönetim, Suriye'nin yeni anayasasının "federalizm" temelinde yazılmasını talep etti. Şam yönetimi bu adımı "ayrılıkçılık" olarak değerlendirdi.

28 Ağustos 2025. Öcalan'dan "Demokratik Entegrasyon" Vurgusu.

Öcalan, DEM Parti İmralı Heyeti ile görüşmesinde, çözüm için stratejik entegrasyon ve demokratik cumhuriyet anlayışını benimsediğini belirtti.

1 Eylül 2025. Öcalan'dan 1 Eylül Mesajı.

Öcalan, gerçek barışın özgürlük, demokrasi ve toplumsal adaletin hayatın her alanında somutlaşmasıyla mümkün olduğunu belirten bir mesaj yayımladı.

18 Eylül 2025. Avrupa Konseyi'nden Demirtaş Çağrısı.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Türkiye'yi Demirtaş'ı derhal serbest bırakmaya çağırıldı.

1 Ekim 2025. Meclis Açılışında Erdoğan'dan "Kardeşlik" Vurgusu.

Erdoğan, Türk, Kürt ve Arap ittifakının bölge barışı için önemine dikkat çekti.

4 Ekim 2025. Öcalan'dan "Müzakereci Demokrasi" Vurgusu.

Öcalan, uygarlığın geliştirdiği önemli çözüm modellerinden birinin müzakereci demokrasi olduğunu belirtti.

7 Ekim 2025. Bahçeli'den "İmralı'ya Gidin" Çağrısı.

Bahçeli, Meclis Komisyonu'nun İmralı'ya giderek Öcalan ile doğrudan görüşme yapması çağrısında bulundu.

12 Ekim 2025. Halep'te Kürt Mahalleleri Kuşatmada.

Suriye ordusu, Halep'teki Şeyh Maksut mahallesini abluka altına alarak lojistik geçişleri durdurdu.

4 Kasım 2025. Bahçeli'den Demirtaş Açıklaması.

Bahçeli, Demirtaş'ın tahliyesinin Türkiye için hayırlı olacağını yineledi.

5 Kasım 2025. Erdoğan'dan "Yeni Kavşak" Vurgusu.

Erdoğan, "terörsüz Türkiye" hedefinde yeni bir kavşağa geldiğini belirtti.

18 Kasım 2025. Bahçeli'den "Ben Giderim" Çıkışı.

Bahçeli, İmralı'ya kimse gitmiyorsa kendisinin gitmekten çekinmeyeceğini ifade etti.

18 Kasım 2025. Bakırhan'dan "Tarihi Sorumluluk" Vurgusu.

Bakırhan, Bahçeli'nin çıkışını tarihi bir sorumluluk alma cesareti olarak değerlendirdi.

21 Kasım 2025. Komisyon İmralı Kararı Aldı.

Komisyon, Öcalan ile görüşme kararı aldı. CHP toplantı salonunu terk ederken, diğer partiler olumlu oy kullandı.

21 Kasım 2025. DEM Parti'den "Tarihsel Adım" Vurgusu.

DEM Parti, İmralı ziyaretinin toplumsal uzlaşılı yolunda tarihsel bir adım olacağını ifade etti.

24 Kasım 2025. Komisyon İmralı'da.

AK Parti, MHP ve DEM Parti temsilcilerinden oluşan Meclis Komisyonu heyeti, İmralı'da Abdullah Öcalan ile görüştü.

24 Kasım 2025. Meclis Başkanlığı'ndan Açıklama.

Meclis Başkanlığı, Meclis Komisyonunun Öcalan ile İmralı'da yaptığı görüşmenin toplumsal bütünleşme ve kardeşliğin pekiştirilmesi açısından olumlu sonuçlar verdiğini belirtti.

4 Aralık 2025. Meclis Komisyon Toplantısı.

Kurtulmuş, raporun hazırlanmasıyla birlikte sürecin önemli bir eşiği daha atlatacağını belirtti.

13 Aralık 2025. MHP Raporunu Sundu.

MHP, “Kürt kimliğinin anayasal dayanağa kavuşturulması”nı reddeden ve anadil eğitim talebini kabul etmeyen 120 sayfalık raporunu Meclis Komisyonuna sundu.

18 Aralık 2025. Suriye'de Entegrasyon Çıkmazı.

SDG ile Şam yönetimi arasındaki askeri entegrasyon görüşmeleri, SDG'nin özerk bir yapı talep etmesi ve Şam'ın tamamen lağvedilmesi şartıyla karşılıklı uzlaşmazlık nedeniyle sonuçsuz kaldı.

28 Aralık 2025. İran'da Esnaf Eylemleri.

Tahran'da ekonomik krize tepki olarak başlayan ve hızla büyüyen protestolar, ülke geneline yayıldı.

30 Aralık 2025. Öcalan'dan Yeni Yıl Mesajı.

Öcalan, SDG ve Şam arasındaki entegrasyon sürecinin rahatlatıcı olacağını ve Türkiye'nin kolaylaştırıcı rol üstlenmesinin hayati önemde olduğunu belirtti.

4 Ocak 2026. Şam'da Son Muhtıra.

SDG heyeti, ABD'li yetkililer eşliğinde Şam'da hükümetle son bir kriz toplantısı yaptı. Şam yönetimi, SDG'ye kayıtsız şartsız silah bırakması için ultiimatı verdi; toplantıdan sonuç çıkmadı.

6 Ocak 2026. İsrail-Suriye Mutabakatı.

İsrail ve Suriye arasında, ABD arabuluculuğunda ve Fransa'nın ev sahipliğinde istihbarat paylaşımı ve askeri uyumsuzlukların azaltılması konusunda bir mutabakata varıldı.

6 Ocak 2026. Savunma Bakanı Güler: SDG'nin Kök Salmasına İzin Vermeyeceğiz.

Milli Savunma Bakanı Yaşar Güler, PKK/PYD/YPG/SDG dahil hiçbir terör örgütünün bölgede kök salmasına izin verilmeyeceğini ifade etti.

6 Ocak 2026. Hatimoğulları'ndan "Belirsizlik" Eleştirisi.

Hatimoğulları, sürecin belirsizliklerle yönetildiğini ve barışın açıklık, cesaret ve kararlı bir irade gerektirdiğini belirtti.

6 Ocak 2026. Bahçeli, Abdi'yi Öcalan Yerine Hazırlıyorlar.

Bahçeli, SDG/YPG'nin İsrail ile ilişkilerini eleştirerek, Mazlum Abdi'nin Öcalan'ın yerine ikame edilmeye çalışıldığı görüntüsünün çözümsüzlüğü sertleştireceğini ifade etti.

6 Ocak 2026. MHP'den "Bir Ay" Açıklaması.

Feti Yıldız, Meclis Komisyonu raporunun partilerin kesin uzlaşısıyla bir ay içinde çıkacağını belirtti.

6 Ocak 2026. Demirtaş'a Yeni Ceza.

Selahattin Demirtaş'a "Cumhurbaşkanına hakaret" suçundan hapis cezası verildi. DEM Parti, karara tepki gösterdi.

06 Ocak 2026. Halep'in Kürt Mahallerinde Çatışmalar Başladı.

Geçiş hükümetine bağlı grupların Halep'in Şeyh Maksut ve Eşrefiye mahallelerine yönelik ağır silahlarla saldırı başladığı bildirildi.

7 Ocak 2026. BM: 10 Mart Anlaşmasına Dönülmeli.

BM, Halep'teki çatışmalardan endişe duyduğunu ve 10 Mart Mutabakatının uygulanması çağrısında bulundu.

8 Ocak 2026. MİT Başkanı'ndan "Süreç" ve "Ortak Güvenlik" Açıklaması.

MİT Başkanı İbrahim Kalın, sürecin hedefini "PKK'nın fes-hinden silah bırakmasına, siyasi reformlardan toplumsal barışın tesisine kadar kapsamlı, çok boyutlu ve çok aşamalı, özgün ve yenilikçi bir dönüşüm projesi" olarak tanımladı.

8 Ocak 2026. KCK: Halep Direnişe Katılma Çağrısı Yaptı.

KCK, Halep saldırılarının çözümü sabote ettiğini belirterek direnişe katılma çağrısı yaptı.

8 Ocak 2026. DEM Parti'den "Süreç Yürümeye Çalışıyor" Açıklaması.

DEM Parti Sözcüsü Ayşegül Doğan, sürecin olması gereken hızda ilerlemediğini ancak yürümeye çalışıldığını ifade etti.

8 Ocak 2026. Fidan: Halep'te Sorunun Kaynağı SDG'nin Entegrasyona Uymaması.

Dışişleri Bakanı Hakan Fidan, Halep'teki çatışmaların nedeninin SDG'nin entegrasyona uymaması olduğunu söyledi.

10 Ocak 2026. Barrack Tarafları 10 Mart Anlaşmasına Dönmeye Çağırıldı.

ABD Büyükelçisi Tom Barrack, Şam'da tarafları 10 Mart anlaşmasına dönmeye çağırdı.

10 Ocak 2026. Abdi: Halep'te Ateşkese Varıldı.

SDG Komutanı Abdi, Halep için ateşkes anlaşmasına varıldığını duyurdu.

11 Ocak 2026. İran'da Eylemler 31 Eyaletin 28'ine Yayıldı.

Tahran'da başlayan protestolar, İran genelinde yaygınlaştı.

13 Ocak 2026. ABD'den Vatandaşlarına Çağrı: İran'dan Çıkn.

ABD, İran'daki vatandaşlarına ülkeyi terk etme çağrısı yaptı.

13 Ocak 2026. Bahçeli: Abdi Öcalan'a sadakatsizdir.

Bahçeli, SDG Komutanı Mazlum Abdi'yi, Halep'teki çatışmalar nedeniyle İsrail yanlısı olmakla ve Öcalan'a sadakatsizlikle suçladı.

13-16 Ocak 2026. Suriye'de Çatışmalar Yayılıyor.

Suriye Geçiş Hükümeti güçleri, Halep'in Şeyh Maksut ve Eşrefiye mahallelerine yönelik saldırılarını sürdürdü.

16 Ocak 2026. Suriye'de Kürtçe Ulusal Dil Olarak Kabul Edildi.

Suriye Cumhurbaşkanı Ahmed eş-Şara, Kürtleri Suriye halkının temel bir parçası ilan eden ve Kürtçeyi ulusal dil olarak kabul eden bir kararname yayımladı.

16 Ocak 2026. Abdi: Fırat'ın Doğusuna Çekiliyoruz.

SDG Komutanı Abdi, güçlerini Fırat'ın doğusunda konumlandıracağını açıkladı.

18 Ocak 2026. SDG Fırat'ın Doğusuna Çekildi.

SDG, Fırat'ın doğusuna çekildi ve Ömer petrol sahasını terk etti.

18 Ocak 2026. Suriye'de Özerk Yönetim'den Seferberlik Çağrısı.

Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi, saldırılar sonrasında seferberlik ilan etti.

18 Ocak 2026. Macron'dan Ateşkes ve Entegrasyon Çağrısı.

Fransa Cumhurbaşkanı Macron, taraflara ateşkes ve entegrasyon çağrısı yaptı.

18 Ocak 2026. Şam Yönetimi ile SDG Ateşkes Anlaşması İmzalandı.

ABD arabuluculuğunda Şam Yönetimi ile SDG arasında bir "ateşkes ve entegrasyon" anlaşması imzalandı.

18 Ocak 2026. Öcalan'dan Suriye Uyarısı.

Öcalan, Suriye'deki gelişmeleri "Barış ve Demokratik Toplum Sürecini baltalama girişimi" olarak değerlendirdi ve tüm sorunların diyalogla çözülmesi gerektiğini vurguladı.

19 Ocak 2026. Çatışmalar Yeniden Alevlendi.

Şam'daki görüşmelerin olumsuz sonuçlanmasının ardından çatışmalar yeniden başladı.

20 Ocak 2026. Bahçeli: "SDG/YPG Terör Örgütüdür".

Bahçeli, SDG/YPG'yi terör örgütü olarak nitelendirerek, bu yapıların Kürtleri temsil etmediğini ifade etti.

20 Ocak 2026. Dört Günlük Ateşkes.

Suriye ordusu ve SDG arasında, Haseke'nin entegrasyonu için istişarelere alan açmak amacıyla 4 günlük bir ateşkes ilan edildi.

25 Ocak 2026. Suriye-Rojava: Ateşkes 15 Gün Uzatıldı.

Suriye ordusu ve SDG arasındaki ateşkes 15 gün daha uzatıldı.

30 Ocak 2026. Şam ve SDG Anlaştı.

Suriye Geçici Hükümeti ve SDG arasında ABD ve Fransa arabuluculuğunda bir anlaşmaya varıldı. Anlaşmaya göre, SDG'ye bağlı tugaylardan oluşan askeri bir tümen kurulacak.

30 Ocak 2026. Erdoğan: Terörsüz Türkiye Sürecinde Önemli Eşikleri Geride Bıraktık.

Erdoğan, “Terörsüz Türkiye” sürecinde önemli eşiklerin geride bırakıldığını ve Meclis Komisyonu'nun raporunun yakında tamamlanacağını belirtti.

1 Şubat 2026. Aldar Xelil: Özerk Kimliğimizi Koruyarak Şam ile Birlikte Çalışacağız.

PYD yetkilisi Aldar Xelil, Suriye'nin bir parçası olarak kalırken kendi özerk kimliklerini koruyacaklarını ve Türkiye'nin sürece rızasının önemli olduğunu ifade etti.

3 Şubat 2026. Bahçeli: Öcalan Umuda, Ahmetler Makama, Demirtaş Yuvasına.

Bahçeli, Anadolu'nun huzura, Öcalan'ın umuda, kayyım atanan belediyelerin makama ve Demirtaş'ın yuvasına dönmesi gerektiğini belirtti.

4 Şubat 2026. SDG'nin Önerdiği Nureddin İsa Ahmed Haseke Valisi Oldu.

Anlaşma kapsamında SDG'nin Haseke Valiliği'ne önerdiği Nureddin İsa Ahmed göreve başladı.

11 Şubat 2026. Bahçeli'den "Son Aşama" Mesajı.

Bahçeli, sürecin son aşamaya geldiğini ve yasal düzenlemeler için Meclis'te ortak iradenin tecelli edeceğini belirtti.

18 Şubat 2026. Meclis Komisyonu Raporu Kabul Edildi.

TBMM Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu ortak raporunu oy çokluğuyla kabul etti.

18 Şubat 2026. Erdoğan'dan "Rehber" Vurgusu.

Erdoğan, Meclis Komisyonu raporunu ülkeyi terör belasından kurtarma yolunda atılacak adımlar için bir rehber olarak nitelendirdi.

24 Şubat 2026. Meclis Başkanı'ndan Süreç Yasaları İçin Parti Turu.

Meclis Başkanı Kurtulmuş, rapor sonrası siyasi partileri ziyaret ederek yasama faaliyetlerine başlanması çağrısında bulundu.

22 Şubat 2026. İran'da Kürt Birliği.

Irak'ta sürgünde olan beş Kürt örgütü "İran Kürdistanı Siyasi Güçleri Koalisyonu"nu kurdu.

26 Şubat 2026. Adalet Bakanı: Yasal Düzenleme Mutlaka Yapılacak.

Adalet Bakanı Akın Gürler, yasal düzenlemenin mutlaka yapılacağını ancak önce silahların tamamen bırakılması gerektiğini ifade etti.

27 Şubat 2026. Öcalan'dan "Pozitif İnşa Aşaması" Vurgusu.

Öcalan, çağrısının yıldönümünde "negatif aşamadan pozitif inşa aşamasına geçildiğini" belirten bir mesaj yayımladı.

28 Şubat 2026. ABD-İsrail İnan Saldırısı.

ABD ve İsrail, İnan'a ortak hava saldırısı başlattı. Çatışmalar bölgeye yayıldı ve küresel bir ekonomik krize neden oldu. Yaklaşık 40 günlük çatışmalardan sonra 8 Nisan'da Pakistan'ın arabuluculuğuyla kırılğan bir ateşkes sağlandı.

2 Mart 2026. Öcalan'dan Rapor Yorumu: Bu Bir Başlangıç.

Öcalan, Meclis Komisyonu raporunu önemli bir başlangıç olarak değerlendirdi.

3 Mart 2026. Bahçeli: "Neyi Amaçladığımızı Görüyor Musunuz?"

Bahçeli, ABD ve İsrail'in İnan saldırılarının, iç cephenin önemini ve "terörsüz Türkiye" hedefinin ne anlama geldiğini daha iyi gösterdiğini ifade etti.

15 Mart 2026. Kurtulmuş: Süreç Başarısız Olursa Sivil Siyaset Olumsuz Etkilenir.

Kurtulmuş, sürecin başarısız olması durumunda sivil siyasetin olumsuz etkileneceği uyarısında bulundu.

21 Mart 2026. Öcalan'dan Newroz Mesajı.

Öcalan, Newroz kutlamalarına gönderdiği mesajda, bu yılki kutlamanın barış ve kardeşlik ruhuyla gerçekleştiğini belirtti.

24 Mart 2026. Bahçeli: Aceleye Gerek Yok.

Bahçeli, sürecin aceleye getirilmemesi gerektiğini ve tartışmaların alevlendirilmemesini istedi.

31 Mart 2026. Öcalan: İran'da 3 Çizgi Ortaya Çıktı.

Öcalan, İran'daki savaşta üç farklı siyasi çizginin ortaya çıktığını belirterek, kendi savunduğu Barış ve Demokratik Toplum Süreci'nin haklılığını vurguladı.

5-6 Nisan 2026. Trump: "Muhalefete Gönderdiğimiz Silahlara Kürtler El Koydu".

ABD Başkanı Trump, İran'daki muhaliflere gönderilen silahların Kürtler tarafından ele geçirildiğini öne sürdü. İran'daki Kürt gruplar bu iddiayı reddetti.

7 Nisan 2026. Bahçeli: "Oyalanmaya ve Oyalamaya Gerek Yoktur."

Bahçeli, süreçte hiçbir boşluk ve zafiyet kabul edilemeyeceğini belirterek "oyalanmaya ve oyalamaya gerek yoktur" dedi.

9 Nisan 2026. AK Parti Sözcüsü: Örgütün Tamamen Fesih Olması Lazım.

Ömer Çelik, silah bırakma sürecinin henüz tamamlanmadığını ve örgütün bir bütün olarak feshedilmesi gerektiğini ifade etti.

13 Nisan 2026. İmralı Heyeti Üyesi Buldan: Karşılıklı Beklenti Var.

Buldan, tarafların karşılıklı beklentileri olduğunu ve devletin silah bırakma konusunda daha somut adımlar beklediğini, diğer tarafın da demokratikleşme adına adımlar beklediğini belirtti.

23 Nisan 2026. Kurtulmuş: Silahları Bırakma Takvimine Uyulmadı.

Meclis Başkanı Kurtulmuş, sürecin uzamasının nedeninin PKK'nin silah bırakma takvimine riayet etmemesi olduğunu ileri sürdü.

26 Nisan 2026. Hatimoğulları: İktidar İsrail-İran Savaşının Bitmesini Bekliyor.

Hatimoğulları, iktidarı süreci sürekli ertelemekle eleştirerek, daha önce Suriye'deki krizin, şimdi de İsrail-İran savaşının bitmesini beklediğini ifade etti.

28 Nisan 2026. Hatimoğulları: "İktidar Aksak, Ürken ve Oyalayıcı Tutum İçinde".

Hatimoğulları, iktidarın süreçte aksak, ürkek ve oyalayıcı bir tutum içinde olduğunu belirtti.

29 Nisan 2026. Erdoğan: “Süreç Olumlu Atmosferde İlerliyor”.

Erdoğan, sürecin olması gerektiği gibi ilerlediğini ve olumsuz senaryoların gerçeklerle örtüşmediğini belirtti.

30 Nisan 2026. PKK'den “Süreç Donduruldu” Açıklaması.

PKK yöneticisi Murat Karayılan, sürecin iktidar tarafından “dondurulduğunu” ve yasal güvence olmadan ilerlemenin mümkün olmadığını belirtti. Bu durum, süreçte ciddi bir güven krizi olarak değerlendirildi.

5 Mayıs 2026. “Apocu Hareket Yönetimi”: Öcalan ve Yasal Adım Çağrısı.

PKK'nin fesih kongresinin yıldönümünde yapılan açıklamada, Öcalan'ın siyasi konumunun belirlenmesi, özgür çalışma koşullarına kavuşması ve gerekli yasal adımların atılması çağrısı yapıldı. Açıklamada PKK yerine “Apocu Hareket Yönetimi” adının kullanılması dikkat çekti.

5 Mayıs 2026. Bahçeli'den Süreç İçin Yeni Kurumsal Model Önerisi.

Bahçeli, Öcalan için “Barış Süreci ve Siyasallaşma Koordinatörlüğü” adıyla yeni bir statü önerdi.

8 Mayıs 2026. Erdoğan: “Geri Dönüş Yok” Vurgusu.

Erdoğan, sürecin stratejik olarak geri döndürülemez olduğunu ve bu sürecin “fikri ve siyasi müşterek karargahının” Cumhur İttifakı olduğunu ifade etti.

12 Mayıs 2026. KCK: AK Parti Süreci Muğlaklaştırıyor.

KCK yetkilisi, AK Partili yetkililerin açıklamalarının süreci netleştirmek yerine daha belirsiz hale getirdiğini ileri sürdü.

12 Mayıs 2026. Hatimoğulları: “Süreç Bir Müddettir Durağan.”

Hatimoğulları, sürecin bir süredir durağan seyrettiğini ve bu yavaşlama halinden çıkılması gerektiğini belirtti.

15 Mayıs 2026. PKK 10 Gün İçinde Yol Haritası Açıklayacak İddiası.

Güvenlik bürokrasisinin PKK'den silah bırakma konusunda bir takvim ve yol haritası beklediği iddia edildi.

18 Mayıs 2026. Bahçeli'den Süreç İçin Yeni Kurumsal Yapı Önerisi.

Bahçeli, sürecin yürütülmesi ve kamuoyunun bilgilendirilmesi için yeni kurumsal yapılar önerdi. Meclis içerisinde “takip komisyonu”, yürütme içerisinde bakanlıklar arası koordinasyon komisyonu ve Öcalan için “barış süreci ve siyasallaşma koordinatörlüğü” önerdi.

21 Mayıs 2026. Erdoğan: Süreci Menzile Ulaştırmakta Kararlıyız.

Erdoğan, süreci menziline ulaştırmakta kararlı olduklarını ve ilgili kurumların örgütün tasfiye sürecini hızlandıracak modaliteler üzerinde çalıştığını belirtti.

21 Mayıs 2026. CHP için “Tedbirli Mutlak Butlan” Kararı.

Ankara Bölge Adliye Mahkemesi, CHP'nin 38. Olağan Kurultayı ile 21'inci Olağanüstü Kurultayı'nın iptali istemiyle açılan davada “tedbirli mutlak butlan” kararı verdi. Bu kararlar birlikte kurultayların iptaline ve Kemal Kılıçdaroğlu'nun görevine devam etmesine karar verildi.

21 Mayıs 2026. Butlan Kararına Tepkiler.

CHP lideri Özgür Özel, karara sosyal medya üzerinden “Ben size acıya katılmayı ama teslim olmamayı vadediyorum” diyerek tepki gösterdi.

25 Mayıs 2026. Öcalan: Beklenti Hali Risk Üretir.

Öcalan, yasal düzenlemeye dair beklenti halini sürdürmenin risk ürettiğini belirterek, CHP genel merkezine polis zoruyla girilmesini demokrasi adına eleştirdi.

29 Mayıs 2026. Özgür Özel: Bu Bir Sivil Darbe.

Özel, butlan kararını ve partisinin genel merkezine polis zoruyla girilmesini “sivil darbe” olarak nitelendirdi.

30 Mayıs 2026. Kılıçdaroğlu: Butlan Kararı Sonrası Genel Merkezde Konuştu.

Kılıçdaroğlu, butlan kararı sonrası CHP genel merkezinde yaptığı konuşmada, partiyi yolsuzluk ve FETÖ iddialarından arındıracağını ifade etti.

7 Haziran 2026. Öcalan: Meclis Tatile Girmeden “Çerçeve Yasa” Çıkarılmalı.

Öcalan, sürecin ilerlemesi için Meclis tatile girmeden bir “çerçeve yasa” çıkarılması gerektiğini belirtti.

8 Haziran 2026. Öcalan: Çözüm Yerel Demokrasi.

Öcalan, demokratik entegrasyonun şah damarının yerel demokrasi olduğunu belirten bir mesaj yayımladı.

9 Haziran 2026. Hatimoğulları: Barış Sürecinde Belirsizlik Büyütülmemelidir.

Hatimoğulları, toplumun yasal düzenleme beklentisi içinde olduğunu ve belirsizliğin soru işaretlerini büyüttüğünü belirtti.

**13 Haziran 2026. Veysi Aktaş: Çözüm Anayasal Güvence-
lere Dayanacak.**

İmralı Sekreteryası'nda yer alan Veysi Aktaş, Öcalan'ın önerdiği üç temel yasayı (demokratik toplum yasası, özgür yurttaş yasası, genişletilmiş yerel demokrasi yasası) “demokratik entegrasyon” modelinin omurgası olarak tanımladı.

18 Haziran 2026. ABD/İsrail – İran Arasında Ön Barış Anlaşması.

Pakistan'ın arabuluculuğuyla ABD/İsrail ile İran arasında bir ön barış anlaşmasına varıldı. Anlaşma, askeri operasyonların durdurulmasını, Hürmüz Boğazı'nın açılmasını ve nükleer sorunun çözümü için 60 günlük bir müzakere dönemi öngörüyor.

16 Haziran 2026. İmralı Heyeti Meclis Başkanıyla Görüştü.

İmralı Heyeti, Meclis Başkanı Kurtulmuş ile görüşerek çerçeve yasanın TBMM kapanmadan önce çıkarılması gerektiği konusundaki görüşlerini iletti.

18 Haziran 2026. MGK: “Güçlü İrade Teyit Edilmiştir.”

Millî Güvenlik Kurulu, “Terörsüz Türkiye” ve “Terörsüz Bölge” hedeflerine ulaşılması yönündeki kararlılığı teyit etti.

19 Haziran 2026. Pervin Buldan: İstenirse Yasa 5 Günde Çıkar.

Buldan, istenirse 5 gün içerisinde Meclis tatile girmeden çerçeve yasanın çıkabileceğini belirtti.

23 Haziran 2026. Hatimoğulları: “İyi Niyet Beyanlarıyla Süreç Götürülemez.”

Eş Başkan Hatimoğulları, PKK'nin silah bıraktığını ancak iktidarın iyi niyet beyanlarıyla vakit geçirdiğini belirterek çerçeve yasanın acilen çıkması gerektiğini vurguladı.

24 Haziran 2026. Erdoğan: “Yasal Çerçeve Üzerinde Çalışıyoruz.”

Erdoğan, örgütün tasfiye sürecini hızlandıracak bir yasal çerçeve üzerinde çalıştıklarını ve düzenlemeyi fazla uzatmadan Meclis'e sunacaklarını açıkladı.

25 Haziran 2026. CHP'li Belediyelere Operasyonlar Sürüyor.

İzmir merkezli yolsuzluk soruşturması kapsamında iki belediye başkanının da aralarında bulunduğu 24 kişi gözaltına alındı.

25 Haziran 2026. Demirtaş: Süreç Artık Somut Adımlarla İlerlemeli.

Selahattin Demirtaş, sürecin artık somut adımlarla ilerlemesi gerektiğini belirten bir değerlendirme yazısı kaleme aldı.

26 Haziran 2026. Diyarbakır Barosu: İşkence İddiaları Soruşturulmalı.

Diyarbakır Barosu, NATO Zirvesi öncesi Ankara'da yapılan operasyonlarda gözaltına alınanlara yönelik işkence ve kötü muamele iddialarının soruşturulması çağrısında bulundu.

26 Haziran 2026. Özgür Özel: Barış Umutlarını Da Butlan Edecekler.

CHP lideri Özgür Özel, Diyarbakır'daki toplantısında, partisine yönelik "butlan" kararının barış umutlarını da zedeleyeceğini ifade etti. Kararın, süreci sabote etmeyi amaçlayan bir müdahale olduğu görüşünü dile getirdi.

27 Haziran 2026. AK Parti Sözcüsü: Yasal Düzenleme Bir An Önce Meclis'e Gelmeli.

Ömer Çelik, yasal çerçeve düzenlemesinin ivedilikle Meclis'e getirilmesi gerektiğini belirtti. CHP'deki yargı sürecinin ise bir iç hukuk meselesi olduğunu ve siyasetin karara saygı göstermesi gerektiğini ifade etti.

27 Haziran 2026. ABD Arabuluculuğunda Lübnan ile İsrail Arasında Tarihi İmza.

Lübnan ve İsrail, ABD arabuluculuğunda deniz sınırı ve kara sınırının bazı bölümleriyle ilgili bir ön anlaşmaya imza attı.

27 Haziran 2026. ‘Çerçeve Yasa’ Meclis’e Geliyor Ancak Görüşmeleri Sonbahara Kaldı.

Erdoğan’ın açıklamasının ardından çerçeve yasanın Meclis’e getirileceği ancak görüşmelerin sonbahara bırakıldığı belirtildi. DEM Parti, bu durumu “zaman kazanma ve ipe un serme” taktiği olarak değerlendirdi.

27 Haziran 2026. NATO Zirvesi Öncesi Ankara’da Yaygın Tutuklamalar.

Ankara’daki NATO zirvesi öncesinde gözaltılar, tutuklamalar ve protesto yasakları yaşandı. Bu durum, ifade ve toplanma özgürlüğü konusunda endişelere yol açtı.

27 Haziran 2026. Tülay Hatimoğulları: Kök Yasa Başka Yasalara Zemin Hazırlayacak.

Hatimoğulları, Mersin’deki mitingde, çerçeve yasanın Kürt sorununun yasal ve hukuki zeminde ele alınmasına ve başka reformların önünü açacağına dair beklentilerini dile getirdi.

28 Haziran 2026. Bakırhan’dan “Çerçeve Yasa” Açıklaması.

Tuncer Bakırhan, çerçeve yasadaki beklentilerini sıralayarak, yasanın yerel demokrasi, eşit yurttaşlık ve anadilde eğitimin önünü açması gerektiğini söyledi.

29 Haziran 2026. DEM Parti'den “Çerçeve Yasa” Çağrısı.

DEM Parti Eş Genel Başkan Yardımcısı Tayip Temel, çerçeve yasanın taraflarla müzakere edilmeden ve uzlaşılardan Meclis'ten geçirilmemesi gerektiğini belirtti. Yasanın kapsayıcı ve demokratik entegrasyon zeminini oluşturacak bir içeriğe sahip olması gerektiğini vurguladı.

30 Haziran 2026. Bakırhan: “Çerçeve Yasa Sonbahara Bırakılamaz”.

Grup toplantısında konuşan DEM Parti Eş Başkanı Tuncer Bakırhan, sürecin kalıcı barışa dönüşmesi için çerçeve yasanın gecikmeden Meclis'e gelmesi gerektiğini belirterek gecikmenin yaratacağı risklere dikkate çekti: “Barış gibi hayati bir işte gecikmek kötülüğe alan açmaktır. Hukuki düzenleme yapılmadıkça eski ezberler, güvenlikçi normlar ve çözüm karşıtı odaklar kendisine zemin bulur. Bu nedenle çerçeve yasa ertelenemez, sonbahara bırakılamaz.”